

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

THE CREATION OF EMBELLISHMENT FROM MUEANG CHONBURI
CULTURAL IDENTITY FOR PACKAGING GRAPHIC DESIGN

สุพิศ เสียงก้อน

โครงการวิจัยประเภททุนอุดหนุนการวิจัยสร้างสรรค์และวิจัยนวัตกรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปี พ.ศ.2563

คำนำ

การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ เป็นงานวิจัยที่ทำตามกระบวนการขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่สิ่งเด่นชุมชน นำมาสร้างเป็นลวดลายต้นแบบใช้ในการสื่อความหมาย สร้างจุดจดจำให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชนและแหล่งผลิตผ่านบรรจุภัณฑ์ของสินค้าชุมชน OTOPเมืองชลบุรี จากงานวิจัยพบว่าลวดลายต้นแบบที่ได้มานั้น ไม่เพียงแต่จะสามารถนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ที่เลือกมาเท่านั้น แต่ก็ยังสามารถนำไปใช้สร้างลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สินค้าอื่นๆในพื้นที่ที่ทำการวิจัยได้อีกต่อไปด้วย นอกจากนี้ก็ยังสามารถนำไปใช้กับการสร้างลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์อื่นๆนอกเหนือจากบรรจุภัณฑ์ได้หลากหลายผลิตภัณฑ์ ในการนี้กระบวนการขั้นตอนการสร้างลวดลายต้นแบบก็ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่นๆ ที่ต้องการสร้างลวดลายจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อที่จะนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ทำให้สินค้าชุมชนมีความสวยงาม มีมูลค่าเพิ่ม แสดงตัวตน มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนต่อไป

สุพิศ เสียงก้อน
ผู้วิจัย

โครงการวิจัย	:	การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์
ผู้วิจัย	:	สุพิศ เสียงก้อง
หน่วยงาน	:	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำปี	:	2563

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ที่มีศักยภาพเหมาะสมนำไปออกแบบเป็นลวดลายต้นแบบ แล้วจึงนำลวดลายต้นแบบไปสร้างลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชนเมืองชลบุรี เพื่อสร้างจุดจดจำ ความสวยงามให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการจำหน่ายและเศรษฐกิจที่ดีของท้องถิ่น โดยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่ได้คัดเลือกมามีจำนวน 16 อัตลักษณ์ ได้ลวดลายต้นแบบจำนวน 16 แบบ จากพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองที่จัดแบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา จำนวน 5 แบบ พื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ จำนวน 7 แบบ และพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมือง และประเพณี จำนวน 4 แบบ จากลวดลายต้นแบบในแต่ละพื้นที่ ได้นำไปสร้างลวดลายลงบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ชลบุรี ในเขตอำเภอเมืองทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นตัวแทนของแต่ละพื้นที่ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุขุ ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน และผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอลอาร์ โดยมุ่งเน้นให้เป็นลวดลายที่ใช้เพื่อตกแต่ง เพิ่มความสวยงาม สื่อความหมายถึงแหล่งที่มาของผลิตภัณฑ์ ร่วมกับการสื่อสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏบนบรรจุภัณฑ์ ส่งเสริมการจำหน่ายและการพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเมืองชลบุรี

จากการวิจัยพบว่าลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่ได้นั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปผูกภายในลักษณะลายต่อเนื่องจัดวางเป็นลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนั้นยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสร้างลวดลายบนผลิตภัณฑ์อื่นๆได้อย่างไม่จำกัด

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เมืองชลบุรี ลวดลายต้นแบบ

Research Title : THE CREATION OF EMBELLISHMENT FROM MUEANG CHONBURI CULTURAL IDENTITY FOR PACKAGING GRAPHIC DESIGN

Researcher : Supit Siengkong

Department : Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University

Year : 2020

Abstract

The objective of the research is to collect cultural identity of Mueang Chonburi. that has suitable potential to be designed as an embellishment Then use the embellishment to create patterns on the packaging graphic design in Mueang Chonburi. To create a memory beauty to the product Affecting sales and good local economy. The cultural identity of Mueang Chonburi that has been selected to create an embellishment has 16 identities and has 16 embellishment. From the area in the Mueang district that is divided into 3 areas, namely, 5 types of beach and hillside tourist areas, 7 types of local wisdom and handicraft areas, and historic sites. 4 types of city centers and traditions. From the pattern in each area has been used to create patterns on the packaging OTOP products, Chonburi in Mueang District, 3 products that represent each area. Including Termsuk riceberry flour plus, products from Khunyatan brand and NLR spray spa. By focusing on the patterns used to decorate add beauty Refers to the source of the product. together with the communication of product information that appears on the packaging Promote sales and economic development including tourism to Mueang Chonburi.

From research, it was found that the resulting embellishment from the cultural identity of Chonburi city is suitable for tying the pattern in a continuous pattern and placing it as a graphic on the packaging in a variety of ways. It can also be applied to create graphic on other products unlimitedly.

Keyword : Cultural Identity, embellishment, Mueang Chonburi

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	2
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย	3
1.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	5
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองชลบุรี	6
2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี	21
2.4 การออกแบบลวดลายและการนำไปใช้บนบรรจุภัณฑ์	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
3.1 ประเภทและที่มาของข้อมูล	58
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	59
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี	62
4.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี	83
4.3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบลวดลายและการนำไปใช้บนบรรจุภัณฑ์	88
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	117
5.1 สรุปผลการวิจัย	117
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	118
5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา	118
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	121
ประวัติผู้วิจัย	145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	แสดงจำนวนสินค้า OTOP ชลบุรี จาก 11 อำเภอ รวม 176 รายการ	22
2.2	แสดงจำนวนสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี รวม 41 รายการ	22
2.3	แสดงกลุ่มอาหารสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 11 รายการ	23
2.4	แสดงกลุ่มเครื่องดื่มสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 1 รายการ	26
2.5	แสดงกลุ่มเครื่องแต่งกายสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 14 รายการ	26
2.6	แสดงกลุ่มของใช้ของตกแต่งสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 10 รายการ	30
2.7	แสดงกลุ่มสมุนไพรสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 5 รายการ	33
4.1	แสดงการรวบรวมและจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี	65
4.2	สิ่งแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่มีศักยภาพนำไปสร้างสรรค์ลวดลาย	66
4.3	แสดงสรุปตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่ใช้ในการออกแบบลวดลายในแต่ละพื้นที่	67
4.4	แสดงผลภัณฑ์ OTOP อำเภอเมืองชลบุรีที่เลือกนำลวดลายไปทดลองใช้บนบรรจุภัณฑ์	84
4.5	แสดงการวิเคราะห์เลือกลวดลายต้นแบบในกลุ่มอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา	88
4.6	แสดงการวิเคราะห์เลือกลวดลายต้นแบบจากกลุ่มอัตลักษณ์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ	90
4.7	แสดงการวิเคราะห์เลือกลวดลายต้นแบบจากกลุ่มอัตลักษณ์แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมือง และประเพณี	93
4.8	วิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แปงข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข	97
4.9	ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์แปงข้าวไรซ์เบอร์รี่	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.10	แสดงการวิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	103
4.11	ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า	106
4.12	แสดงการวิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	109
4.13	ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา	113

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	กรอบแนวความคิดในการวิจัย	1
2.1	แผนที่เมืองโบราณภาคตะวันออกเฉียง(รวมเมืองพระรถ เมืองศรีพโล และเมืองพญาเร่)	11
2.2	เขตการปกครองจังหวัดชลบุรี	14
2.3	แผนที่การแบ่งเขตการปกครองอำเภอเมืองชลบุรี	18
2.4	แบบลายเฉพาะ	35
2.5	แบบลายต่อเนื่อง	36
2.6	การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร โดยแบ่งเป็นส่วนเท่าๆกันและสลับซ้ายขวา	37
2.7	การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร โดยมีแม่ลายหนึ่งแบบผูกเรียงซ้อนเป็นวงกลม	37
2.8	การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร โดยใช้แม่ลายกลับด้าน	38
2.9	การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร อยู่ขอบเขตในรูปวงกลม	38
2.10	การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร อย่างอิสระ	39
2.11	การผูกลายต่อเนื่อง ในลักษณะแถบ	39
2.12	การผูกลายต่อเนื่อง จัดวางเป็นลายพื้น	40
2.13	การผูกลายต่อเนื่องแบบวางเรียงต่อกันเป็นวงกลม	40
2.14	การผูกลายต่อเนื่องเรียงต่อกันเป็นลายขนมเปียกปูน	41
2.15	การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกันเป็นลายหยักฟันปลา	41
2.16	การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับบนล่าง	42

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
2.17	การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับสี่ของรูป	42
2.18	การผูกลายแบบเรียงสลับกันโดยมีแม่ลาย2แบบ	43
2.19	การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสับหว่างมีแม่ลาย1แบบ	43
2.20	การผูกลายต่อเนื่องเรียงสับหว่างแบบใบพัด	44
2.21	การผูกลายต่อเนื่องเรียงสับหว่างแบบมีแม่ลายมากกว่า1แบบ	44
2.22	The Tea of Emotions ชาหลากหลายชนิด ในกลุ่มสินค้าเดียวกัน	52
2.23	บรรจุภัณฑ์นม ที่เรียงต่อกันเป็นชุด ณ.จุดขาย	52
2.24	บรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชนเกาะลิบง จ.ตรัง	53
2.25	บรรจุภัณฑ์ขนมไหว้พระจันทร์ ตรา S&P	54
2.26	บรรจุภัณฑ์พาสต้า ที่มองเห็นผลิตภัณฑ์ได้	54
2.27	น้ำพริกกุ้งเผา คุณแม่จู้ สินค้าจาก จ.ภูเก็ต	55
2.28	บรรจุภัณฑ์ที่พิมพ์น้อยสี และใช้กล่องกระดาษไม่ฟอกสี	56
2.29	บรรจุภัณฑ์ข้าวของจีนที่เลียนแบบวิธีห่อแบบดั้งเดิม	57
4.1	แผนที่แสดงเขตพื้นที่เมืองชลบุรี	63
4.2	ประเพณีก่อพระเจดีย์ทรายวันไหลบางแสน	68
4.3	ร่มผ้าใบชายหาดบางแสน	69
4.4	จักรยานชายหาดบางแสน	70

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
4.5	จุดชมวิวเขาสามมุก	71
4.6	กระบอกข้าวหลามหนองมน	72
4.7	รูปทรงอาคารตีกรมหาราช	74
4.8	รูปทรงอาคารตีกราชินี	74
4.9	ครกหินอ่างศิลา	76
4.10	วิหารด้านหน้าศาลเจ้าหน้าจาไท้จื้อ	77
4.11	จากซ้ายไปขวา ผ้าลายดอกพิกุล ผ้าลายตาสมุก ผ้าลายไส้ปลาไหลผสมนกกกระทา	78
4.12	ศาลาเทศบาลเมืองชลบุรี	79
4.13	ประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี	80
4.14	ถีบกระดานหาหอย	81
4.15	จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่อินทาราม	82
4.16	ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข	85
4.17	ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากเศษผ้าทอคุณย่าท่าน (ก๊ีบติดผม)	86
4.18	ผลิตภัณฑ์สเปรย์ สปา ตราเอ็น แอล อาร์	87
4.19	การผูกสายเฉพาะสำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์	95
4.20	การผูกสายต่อเนื่องสำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์	95
4.21	รูปแบบการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข	98

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.22 ลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่	99
4.23 ภาพคลี่บรรจุภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเต็มสุข	101
4.24 ภาพจริงด้านต่างๆของบรรจุภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเต็มสุข	101
4.25 ทักษณียภาพบรรจุภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเต็มสุข	102
4.26 ภาพก่อนและหลังการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเต็มสุข	102
4.27 รูปแบบการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	104
4.28 ลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	105
4.29 ภาพรายละเอียดหน้า-หลังบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	107
4.30 ภาพจริงหน้า-หลังผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	107
4.31 ทักษณียภาพบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	108
4.32 ภาพก่อนและหลังการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน	108
4.33 รูปแบบการจัดวางลวดลายสำหรับบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	111
4.34 ลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	112
4.35 ภาพคลี่บรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	114
4.36 ฉลาก(ติดขวดสเปรย์)บรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	114
4.37 ภาพจริงด้านต่างๆของบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	115
4.38 ทักษณียภาพบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	115

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.39	ภาพก่อนและหลังการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์	116
5.1	ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ลวดลายต้นแบบลงบนผลิตภัณฑ์ต่างๆ	119

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของโครงการ

ประเทศไทยในอดีตผลักดันการพัฒนาประเทศไปในแนวทางการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการผลิต แต่ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศที่ผลิตสินค้าต้นทุนต่ำ ค่าแรงถูกอย่างบางประเทศได้ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การแข่งขันทางเศรษฐกิจจึงเข้าสู่อุตสาหกรรมที่เน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในรูปแบบโมเดล “ไทยแลนด์ 4.0” บนวิสัยทัศน์ที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เป็นการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม โดยการใช้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีบวกกับความคิดสร้างสรรค์ จะก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ได้ (จุฑามาศ ศรีรัตน, 2561) สอดคล้องกับแนวทางการวิจัยที่ใช้ทุนสร้างสรรค์จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อสนับสนุนแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีความเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมการผลิต การท่องเที่ยว การค้าขาย มีความพร้อมทางการคมนาคม การขนส่ง และอีกทั้งยังมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ และมีการพัฒนาเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการท่องเที่ยว มีสินค้าที่จำหน่ายเป็นสินค้าท้องถิ่น ผลิตผลทางการเกษตรในชุมชนมากมาย แต่เดิมเน้นการใช้ฝีมือมากกว่าการใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่าง ผู้วิจัยคาดว่าหากได้เพิ่มการพัฒนาในด้านความคิดสร้างสรรค์ต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่เดิมจะสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเป็นที่สนใจแก่ทั้งนักท่องเที่ยวและผู้บริโภคทั่วไป

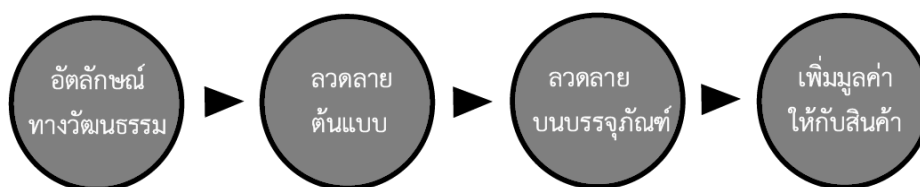
การศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์หาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเมืองชลบุรี จาก 3 กลุ่มพื้นที่ได้แก่ แหล่งชายทะเลและเนินเขา แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ และแหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณีที่มีความแตกต่างและโดดเด่นทางการท่องเที่ยว งานฝีมือ ภูมิปัญญา ประเพณี เพื่อเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมสู่การสร้างสรรค์ลวดลายต้นแบบ เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายลงบนบรรจุภัณฑ์ของสินค้าในท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าจะเป็นการจัดการองค์ความรู้ การประมวลและจัดเก็บอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองชลบุรีที่มีความโดดเด่นไว้เพื่อส่วนหนึ่งเป็นฐานข้อมูล และส่วนหนึ่งนำมาพัฒนาสร้างงานออกแบบลวดลายนำไปใช้เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า และมีรูปแบบตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นสร้างรายได้เพิ่มแก่ชุมชน ตามแนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 และเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของอำเภอเมืองชลบุรีที่มีความโดดเด่น
- 1.2.2 เพื่อประยุกต์สร้างสรรค์เป็นลวดลายต้นแบบ
- 1.2.3 เพื่อพัฒนาลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

1.3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

งานวิจัยมุ่งเน้นศึกษา รวบรวมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี นำมาคัดเลือกเพื่อนำไปสร้างเป็นลวดลายต้นแบบ และนำไปผูกกลายเป็นลวดลายที่แสดงสิ่งเด่นพื้นถิ่น ใช้สำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน สร้างความสวยงามและมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยในโครงการนี้ กำหนดขอบเขตเนื้อหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชนและสังคม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างสินค้าชุมชนที่ทำการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ 3 ชุด ใน 3 กลุ่มผลิตภัณฑ์และตราสินค้าที่อยู่ในเกณฑ์ประเภทการจัดกลุ่มสินค้าชุมชน จังหวัดชลบุรี ได้แก่ กลุ่มอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกาย ของตกแต่งบ้าน และสมุนไพร

1.4.1 ขอบเขตด้านการศึกษา เนื้อหาข้อมูล

- ศึกษาข้อมูลอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองชลบุรี จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการลงพื้นที่จริง
- ศึกษาวิธีการออกแบบลวดลาย และการนำไปใช้ลงบนบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้าชุมชน

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

- พื้นที่ในการศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

1.4.3 ขอบเขตของช่วงเวลา

- ระยะเวลาในโครงการประมาณ เดือนมกราคม-ธันวาคม 2563

1.4.4 ขอบเขตด้านประชากร

- ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี
- ผู้เชี่ยวชาญและนักออกแบบทางด้านงานออกแบบอัตลักษณ์และบรรจุภัณฑ์
- ผู้ประกอบการเจ้าของสินค้าที่ทดลองใช้ลวดลายต้นแบบ 3 กลุ่มผลิตภัณฑ์
- ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้แก่ ผู้บริโภค นักท่องเที่ยว

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย

ในงานวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ให้นิยามคำต่อไปนี้ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันดังนี้

ลวดลายต้นแบบ หมายถึง ลวดลายที่พัฒนามาจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนได้ภาพที่สามารถสื่อความหมายได้ และนำไปเป็นต้นแบบใช้ในงานออกแบบต่อไป

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะสำคัญที่แสดงหรือบ่งชี้ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชน สังคม และอื่นๆที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำมาเป็นตัวแทนภูมิภาคหรือท้องถิ่นนั้นๆได้

1.6 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

- 1.6.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.6.2 ศึกษาารวมรวมข้อมูลภาคสนาม
- 1.6.3 รวบรวมวิเคราะห์คัดเลือกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี
- 1.6.4 สร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี
- 1.6.5 นำต้นแบบลวดลายไปออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์
- 1.6.6 ตรวจสอบและประเมินผล
- 1.6.7 สรุปผล จัดทำเอกสาร และนำเสนอเผยแพร่ผลงาน

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.7.1 เกิดการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นแนวทางไปสู่การออกแบบสร้างสรรค์
- 1.7.2 สามารถสร้างลวดลายต้นแบบเพื่อนำไปใช้ในงานออกแบบบรรจุภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ต่างๆได้
- 1.7.3 บรรจุภัณฑ์ที่มีลวดลายอัตลักษณ์ของชุมชนมีมูลค่าเพิ่มส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

บทที่ 2

เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารข้อมูลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินโครงการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองชลบุรี

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี

2.4 การออกแบบลวดลายและการนำไปใช้บนบรรจุภัณฑ์

2.1 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

คำว่า “อัตลักษณ์” เป็นคำที่ถูกนำมาใช้มากในปัจจุบัน คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก) ซึ่งประกอบด้วย อัด (อัด-ตะ) มาจากภาษาลาวว่า อุตต ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง รวมกับคำว่า ลักษณะ หรือ “ลักษณะ” หมายถึง สมบัติเฉพาะตัว คำว่า “อัตลักษณ์” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity (อ่านว่า ไอ-เด็น-ติ-ตี้) หมายถึงผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจดจำได้ โดยที่อัตลักษณ์เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือ ประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น และศาสนา เป็นต้น มีคุณลักษณะที่ไม่ทั่วไป หรือไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ ส่วนอีกคำที่มีความใกล้เคียงนั้นคือ คำว่า “เอกลักษณ์” มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ว่า เป็นลักษณะที่เหมือนกันหรือมีส่วนร่วม มีลักษณะอันเป็นเฉพาะ มีหนึ่งเดียวของสิ่งหนึ่งๆ เช่น ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ดังที่มีคำว่า “เอก” อยู่ในคำว่า “เอกลักษณ์” จึงมีความหมายว่า เป็นลักษณะหนึ่งเดียว(ของหลายๆสิ่ง)หรือลักษณะที่ของหลายๆสิ่งมีส่วนร่วม

คำว่า “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม” จากการให้ความหมายของราชบัณฑิตยสถานของคำว่า “อัตลักษณ์” ว่าหมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ ส่วนคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง สิ่งที่ทำให้ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เมื่อรวมทั้งสองคำเข้าด้วยกัน “อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม” ก็คือผลรวมของลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ที่แสดงออกผ่านคติความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ยอมรับร่วมกันในกลุ่ม และสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง (อัตลักษณ์ไทย ทุนความคิด ทุนสร้างสรรค์, 2555)

ด้วยมีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรม จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ได้แก่ โลกทัศน์ (Worldview) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ จักรวาลและสิ่งต่างๆรอบตัว แบบแผนของบรรทัดฐาน(Normative Pattern) เป็นแนวทางในการปฏิบัติของกลุ่มสังคม ระบบรหัส(Code System) เป็นรูปแบบที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น ภาษา สถานที่ เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่บุคคลได้รับรู้ (Perceived Relation) ด้วยปัจจัยความแตกต่างเหล่านี้ทำให้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของแต่ละภูมิภาคแตกต่างกัน (กาญจนา แก้วเทพ 2544, อ้างถึงใน อัตลักษณ์ไทย ทุนความคิด ทุนสร้างสรรค์, 2555, 17) ดังนั้น อัตลักษณ์ไทย ทุนความคิด ทุนสร้างสรรค์ (2555) จึงสรุปอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง ลักษณะสำคัญที่แสดงหรือบ่งชี้ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชนและสังคม และอื่นๆที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานเพื่อเป็นตัวแทนของภูมิภาคได้ ทั้งนี้ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นฐานความรู้ในการออกแบบสร้างสรรค์ การผลิตสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรมได้ต่อไป

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองชลบุรี

จังหวัดชลบุรี จังหวัดทางภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นที่รู้จักกันดี เมื่อกล่าวถึง พัทยา บางแสน แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวทั้งใกล้ไกล นอกจากนั้นจังหวัดชลบุรียังเป็นเมืองท่าที่สำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในด้านประวัติของชลบุรีนั้นจากข้อมูลของ จังหวัดชลบุรี (2563 : ออนไลน์) ระบุว่ามีมาในหน้าประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยทวารวดี ขอม และสุโขทัย แต่เดิมเป็นเพียงเมืองเกษตรกรรม และชุมชนประมงเล็กๆ หลายเมือง กระจัดกระจายกันอยู่ห่างๆ โดยในทำเนียบศักดินาหัวเมืองสมัยอยุธยากำหนดให้ชลบุรีเป็นเมืองชั้นจัตวา ส่วนแผนที่ไตรภูมิก็มีชื่อตำบลสำคัญของชลบุรีปรากฏอยู่ เรียงจากเหนือลงใต้ คือ เมืองบางทราย เมืองบาง

ปลาสร้อย เมืองบางพระเรือ (ปัจจุบันคือบางพระ) และเมืองบางละมุง แม้ว่าจะเป็นเพียงเมืองเล็กๆ แต่ก็อุดมไปด้วยทรัพยากรทั้งบนบก และในทะเล มีการทำไร่ ทำนา ทำสวน และออกทะเลมาแต่เดิม นอกจากนี้ยังมีการติดต่อกับชาวจีนที่ล่องเรือสำเภาเข้ามาค้าขายกับกรุงสยามด้วย

จังหวัดชลบุรีในยุคก่อนกรุงศรีอยุธยา

ดินแดนที่เรียกว่าจังหวัดชลบุรี มีผู้คนอาศัยอยู่มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว คือสามารถย้อนไปได้จนถึงยุคหินขัด เช่น บริเวณที่ลุ่มริมฝั่งแม่น้ำพานทอง เคยมีมนุษย์ยุคหินใหม่อาศัยอยู่ โดยชนกลุ่มนี้นิยมใช้ขวานหินขัดเพื่อการเก็บหาล่าไล่ รวมถึงใช้ลูกปัด และกำไล ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาซึ่งมีลายที่เกิดจากการใช้เชือกทาบลงไปขณะดินยังไม่แห้ง นอกจากนี้ยังพบเศษอาหารทะเลพวกหอย ปู และปลาอีกด้วย เมื่อปี พ.ศ. 2522 ได้มีการขุดสำรวจที่ตำบลพนมดี อำเภอพนสนิมคม พบร่องรอยของชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์โคกพนมดี ทำให้สันนิษฐานได้ว่า ภายในเนื้อที่ 4,363 ตารางกิโลเมตรของชลบุรี อดีตเคยเป็นที่ตั้งเมืองโบราณที่มีความรุ่งเรืองถึง 3 เมือง ได้แก่ **เมืองพระรถ** **เมืองศรีพโล** และ **เมืองพญาเร่** โดยอาณาเขตของ 3 เมืองนี้รวมกันเป็นจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน

เมืองพระรถ

ในสมัยทวารวดี และสมัยลพบุรี ประมาณ 1,400 ถึง 700 ปีก่อน บริเวณตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนสนิมคมในปัจจุบัน มีร่องรอยของเมืองใหญ่ชื่อ “เมืองพระรถ” ตั้งอยู่ที่ราบลุ่มซึ่งแม่น้ำหลายสายไหลมาบรรจบกันเป็นแม่น้ำพานทอง โดยสามารถใช้แม่น้ำสายนี้เป็นทางคมนาคมติดต่อกับเมืองศรีมโหสถในจังหวัดปราจีนบุรี (ปัจจุบันคือบริเวณบ้านสระมะเขือ บ้านโคกวัด และบ้านหนองสะแก อำเภอศรีมโหสถ) จนไปถึงอำเภอรัษฎประเทศได้ อีกทั้งยังมีเส้นทางเดินเท้าเชื่อมไปถึงจังหวัดระยอง และจันทบุรี ผ่านเมืองพญาเร่ซึ่งเป็นเมืองโบราณสำคัญอีกแห่งหนึ่งของชลบุรี เมืองพระรถจึงกลายเป็นศูนย์กลางการคมนาคมของชลบุรีในยุคนั้นนอกจากนี้ นักโบราณคดียังสำรวจพบว่าเมืองพระรถเป็นเมืองโบราณยุคเดียวกับเมืองศรีพโล หรือ เก่ากว่าเล็กน้อย เนื่องจากปรากฏว่ามีทางเดินโบราณเชื่อมต่อสองเมืองนี้ในระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร

เมืองศรีพโล

“เมืองศรีพโล” ตั้งอยู่บริเวณบ้านอุ้ตะเภา ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรี หน้าเมืองมีอาณาเขตจรดตำบลบางทรายในปัจจุบัน เคยมีผู้ขุดพบโบราณวัตถุหลายอย่าง เช่น พระพุทธรูปทองคำ สัมฤทธิ์ แก้วพลี ขันทองคำ ถ้วยชามสังคโลกคล้ายของสุโขทัย จระเข้ปูน และก้อนศิลาмирอยเท้าสุนัข เป็นต้น นักโบราณคดีสันนิษฐานว่าเมืองศรีพโลเป็นเมืองในสมัยขอมเรืองอำนาจแห่งภูมิภาคอุษาคเนย์ และอาจจะมีอายุร่วมสมัยกับลพบุรีซึ่งอยู่

หลังยุคอุทอง และก่อนยุคอยุธยา คือประมาณปี พ.ศ.1600 ถึง 1900 จากการขุดค้นทางโบราณคดีทำให้ทราบว่า ตัวเมืองศรีพโลตั้งอยู่ใกล้กับปากน้ำบางปะกง โดยเมื่อประมาณ 600 ปีก่อนในสมัยสุโขทัย เมืองนี้มีฐานะเป็นเมืองท่าชายทะเลที่มั่งคั่ง เปิดรับเรือสำเภาจากจีน กัมพูชา และเวียดนาม ให้มาจอดพักก่อนเดินทางต่อไปยังปากน้ำเจ้าพระยา (เป็นที่น่าเสียดายว่ากำแพงเมืองศรีพโลได้ถูกทำลายไปหมดสิ้นจากการก่อสร้างถนนสุขุมวิท จึงไม่เหลือร่องรอยทางโบราณคดีไว้ให้ศึกษา) ต่อมาในสมัยอยุธยา เมืองศรีพโลก็ค่อยๆ หมดความสำคัญลง อาจเพราะปากแม่น้ำตื่นเงินจากการพัฒนาสะสมของตะกอนจำนวนมาก ประชาชนจึงย้ายถิ่นฐานลงมาสร้างเมืองใหม่ที่ “บางปลาสร้อย” ซึ่งคือ “เมืองชลบุรี” ในปัจจุบัน (วัดใหญ่อินทารามในตัวเมืองชลบุรีปัจจุบัน ยังปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังการค้าขายระหว่างคนไทย จีน และฝรั่ง บ่งบอกถึงบรรยากาศการค้าขายอันคึกคักในอดีต)

เมืองพญาเร่

“เมืองพญาเร่” ตั้งอยู่ในเขตตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง เป็นเมืองยุคทวารวดีเช่นเดียวกับเมืองพระรถ เมื่อนั้นตั้งอยู่ในเขตที่สูง ห่างจากเมืองพระรถประมาณ 32 กิโลเมตร ลักษณะผังเมืองเป็นรูปวงรี 2 ชั้น ชั้นแรกมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1,100 เมตร ส่วนชั้นในประมาณ 600 เมตร โดยคูเมือง และคันดินของตัวเมืองชั้นนอกทางด้านเหนือยังคงปรากฏเห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน เมืองพญาเร่มีการติดต่อกับเมืองพระรถอยู่เนืองๆ โดยใช้คลองหลวงเป็นเส้นทางสัญจร ปัจจุบันลำคลองนี้ยังคงอยู่ โดยเป็นคลองสายสำคัญ และมีความยาวที่สุดของจังหวัดชลบุรี ทุกวันนี้การทำนาในอำเภอนันทนิคม และอำเภอบางปะกง ยังคงอาศัยน้ำจากคลองนี้ เนื่องจากมีแควหลายสายแตกสาขาออกไป แควใหญ่ที่สุด คือ แควที่เกิดจากทิวเขาป่าแดง

จังหวัดชลบุรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา

เมืองชลบุรีปรากฏเป็นหลักฐานในทำเนียบศักดินาหัวเมืองตราเมื่อ พ.ศ.1919 มีฐานะเป็นเมืองจัตวา ผู้รักษาเมืองคือ “ออกเมืองชลบุรีศรีมหาสมุทร” ศักดินา 2,400 ไร่ ส่งส่วยไม้แดง ในรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราช (ขุนหลวงพะงั่ว) ในปี พ.ศ.2309 ขณะที่กรุงศรีอยุธยาถูกทัพพม่าล้อมอยู่นั้น กรมหมื่นพิพิธซึ่งเป็นพระเจ้าลูกยาเธอองค์หนึ่งในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ แต่ถูกเนรเทศไปลังกา ได้กลับมาเกลี้ยกล่อมรวบรวมชายฉกรรจ์ทางหัวเมืองภาคตะวันออก ได้แก่ จันทบุรี ระยอง บางละมุง ชลบุรี และปราจีนบุรี เข้าร่วมกองทัพ อ้างว่าจะยกไปช่วยกรุงศรีอยุธยารบพม่า ในครั้งนั้นชาวชลบุรีได้ให้การสนับสนุนเข้าร่วมทัพเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งเมืองชลบุรีแทบจะกลายเป็นเมืองร้าง

เมื่อกรมหมื่นเทพพิพิธยกไพร่พลไปตั้งมั่นที่ปราจีนบุรีแล้ว จึงมีหนังสือกราบบังคมทูลพระเจ้าอยู่หัวเอก
 ทศน์ ณ กรุงศรีอยุธยา ขออาสาช่วยป้องกันพระนคร แต่พระเจ้าอยู่หัวเอกทศน์ทรงพระราชดำริว่า กรมหมื่นเทพ
 พิพิธเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูงจนถูกเนรเทศมาแล้วครั้งหนึ่ง การที่มาเรียกกระดมผู้คนเข้าเป็นกองทัพโดยพลการครั้งนี้ ก็
 เป็นการทำผิดกฎหมายเหี้ยมโหด จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพจากกรุงศรีอยุธยาไปปราบกรมหมื่นเทพพิพิธจนบอบ
 ซ้ำ จากนั้นพม่ายังได้ส่งกองทัพเข้าโจมตีกองทัพกรมหมื่นพิพิธจนแตกพ่าย จนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าเมื่อ
 พ.ศ.2310 ชาวชลบุรีได้ให้ความร่วมมือกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชในการกอบกู้อิสรภาพอย่างใกล้ชิด จน
 สามารถกอบกู้เอกราชกลับคืนมาได้สำเร็จ

จังหวัดชลบุรีในสมัยรัตนโกสินทร์

สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 พระอินทอชาชาวมืองเวียงจันทน์ ได้พาชาวลาว
 จำนวนหนึ่งอพยพเข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร พระองค์จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ไปตั้งถิ่นอาศัยอยู่ระหว่างเมือง
 ชลบุรี และฉะเชิงเทรา (บริเวณเมืองพนัสนิคมในปัจจุบัน) ครั้นต่อมาสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 พระมหากษัตริย์
 และพระบรมวงศานุวงศ์ของสยาม ได้เสด็จประพาสชลบุรีหลายหน เนื่องจากชลบุรีเป็นเมืองชายทะเลที่มี
 ทัศนียภาพงดงาม เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ อีกทั้งไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก จนถึงปี พ.ศ.2350
 พระสุนทรโวหาร (สุนทรภู่) รัตนกวีของไทย ได้เดินทางจากกรุงเทพมหานคร ไปเยี่ยมบิดาที่เมืองแกลง จังหวัด
 ระยอง ได้เขียนไว้ในนิราศเมืองแกลงกล่าวถึงเมืองต่างๆ เมื่อเข้าถึงเขตจังหวัดชลบุรีตามลำดับจากเหนือไปได้ คือ
 บางปลาสร้อย หนองมน บ้านไร่ บางพระ บางละมุง นาเกลือ พัทยา นาจอมเทียน ห้วยขวาง และหนองชะแก้ว
 (ปัจจุบันเรียกบ้านชากแก้ว อยู่ในเขตอำเภอบางละมุง ซึ่งเป็นทางที่จะไปอำเภอแกลง จังหวัดระยองได้)

ในช่วง พ.ศ.2437 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงเปลี่ยนแปลง
 ระบบการปกครองราชอาณาจักรที่เป็นหัวเมืองเล็กๆ แบบโบราณ ยุบรวมเข้าด้วยกัน ให้อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของ
 กระทรวงมหาดไทยหน่วยงานเดียว ดังมีบันทึกว่า “รวมหัวเมืองทางลำน้บางปะกง คือ เมืองปราจีนบุรี 1 เมือง
 นครนายก 1 เมืองพนมสารคาม 1 เมืองฉะเชิงเทรา 1 รวม 4 หัวเมือง เป็นเมืองมณฑล 1 เรียกว่า มณฑล
 ปราจีน” ตั้งที่ว่าการมณฑล ณ เมืองปราจีน ต่อเมื่อโอนหัวเมืองในกรมท่ามาขึ้นกระทรวงมหาดไทย จึงย้ายที่ท่า
 การมณฑลลงมาตั้งที่เมืองฉะเชิงเทรา เพราะขยายอาณาเขตมณฑลต่อไปทางชายทะเล รวมเมืองพนัสนิคม เมือง
 ชลบุรี และเมืองบางละมุง เพิ่มให้อีก 3 รวมเป็น 7 เมืองด้วยกัน แต่คงเรียกชื่อว่ามณฑลปราจีนอยู่ตามเดิม
 ครั้นถึงช่วงปี พ.ศ.2458 ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงรวมมณฑลจัดตั้งขึ้นเป็น “ภาค” โดยมีอุปราชาเป็นผู้ปกครอง มี
 อำนาจเหนือสมุหเทศาภิบาล มีด้วยกัน 4 ภาค คือ ภาคพายัพ ภาคปักษ์ใต้ ภาคอีสาน และภาคตะวันตก สำหรับ

ภาคกลางให้คงเป็นมณฑลอยู่อย่างเดิม เรียกว่ามณฑลอยุธยา มีอุปราชปกครองแทนสมุหเทศาภิบาล การปกครองหัวเมืองแบบแบ่งเป็นภาค และมีตำแหน่งอุปราชเช่นนี้ยกเลิกเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2468 ในสมัยรัชกาลที่ 7 โดยกลับไปใช้ในลักษณะเป็นมณฑลอย่างเดิม ในลักษณะที่มีจำนวนมากถึง 20 มณฑล และภายใน 10 ปีต่อมา คือก่อน พ.ศ. 2475 ได้ยุบลงเหลือเพียง 10 มณฑลเป็นครั้งสุดท้าย

สรุปความเป็นมาของจังหวัดชลบุรี

1. ยุคก่อนกรุงศรีอยุธยา พื้นที่ซึ่งปัจจุบันเป็นจังหวัดชลบุรี มีเมืองศรีพโล และเมืองพระรถตั้งอยู่แล้ว โดยทุกวันนี้ยังมีหลักฐานความเป็นเมืองบางอย่างปรากฏชัดอยู่
2. ยุคกรุงศรีอยุธยา เมืองศรีพโล และเมืองพระรถอาจเสื่อมไปแล้ว และมีชุมชนที่รวมกันอยู่หลายจุด ในลักษณะเป็นบ้านเมือง อาทิ บางทราย บางปลาสร้อย บางพระเรือ บางละมุง ฯลฯ
3. ยุครัตนโกสินทร์ แบ่งเป็น 3 ช่วงย่อยๆ ได้แก่

ช่วงแรก (ก่อน พ.ศ.2440 หรือ ร.ศ.115) ช่วงนี้จังหวัดชลบุรียังไม่เกิดขึ้น แต่ได้มีเมืองต่างๆ ในพื้นที่เกิดขึ้นแล้ว คือ เมืองบางปลาสร้อย เมืองพนัสนิคม และเมืองบางละมุง

ช่วงสอง (หลัง พ.ศ.2440 ถึง 2475) ขณะนั้นคำว่า “จังหวัด” มีใช้แห่งเดียวในราชอาณาจักร คือ จังหวัดกรุงเทพมหานคร เข้าใจว่าคำว่า “เมืองชลบุรี” มีชื่อเรียกในช่วงนี้ โดยมีอำเภอบางปลาสร้อย (ที่ตั้งตัวเมือง) อำเภอบานทอง อำเภอบางละมุง และอำเภพนัสนิคม อยู่ในเขตการปกครองระยะต้น ต่อมาในระยะหลังปี พ.ศ. 2460 จึงมีอำเภศรีราชา และอำเภออื่นๆ เกิดขึ้นรวมกันอยู่ในเขตเมืองชลบุรี

ช่วงสาม (ตั้งแต่ พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบัน) มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองประเทศครั้งใหญ่ จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2476 ได้ยกเลิกเขตการปกครองแบบ “เมือง” ทั่วราชอาณาจักร แล้วตั้งขึ้นเป็น “จังหวัด” แทน โดยมีข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา เมืองชลบุรีจึงกลายเป็นจังหวัดชลบุรี และเปลี่ยนข้าหลวงประจำจังหวัดเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด

ภาพที่ 2.1 : แผนที่เมืองโบราณภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(รวมเมืองพระรถ เมืองศรีพิไล และเมืองพญาแร่)

ที่มา : ภูมิบูรพา พลังแผ่นดินวิถีทัศน์ 2561

จังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือ ริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ 12 องศา 30 ลิปดา ถึง 13 องศา 43 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศา 45 ลิปดา ถึง 101 องศา 45 ลิปดาตะวันออก ระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 34 (ถนนสายบางนา-ตราด) รวมระยะทางประมาณ 81 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 หรือ Motorway (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) ระยะทาง 79 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาทีเท่านั้น

จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ทั้งสิ้น 2,726,875 ไร่ (4,363 ตารางกิโลเมตร) คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของพื้นที่ประเทศไทย (พื้นที่ของประเทศไทยประมาณ 320,696,875 ไร่ หรือ 513,115 ตารางกิโลเมตร)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดฉะเชิงเทรา และ จังหวัดสมุทรปราการ

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดระยอง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา และจังหวัดระยอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัด ชลบุรี ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ทางทิศตะวันตกจึงติดต่อกับทะเลตลอด ตั้งแต่เหนือจรดใต้ ความยาวถึง 156 กิโลเมตร ทำให้อากาศเฉลี่ยทั้งปีอยู่ในระดับปานกลาง คือไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด และมีฝนตกชุกในช่วงเดือนกรกฎาคม- ตุลาคม

ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดชลบุรีมีเนื้อที่ประมาณ 4,363 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,968,107 ไร่ มีภูเขาทอดอยู่เกือบกลางของจังหวัด เป็นแนวยาวจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับเนินเขา และที่ราบชายฝั่งทะเล ตอนเหนือเป็นที่ราบเหมาะแก่การกสิกรรม ทิศตะวันออกและทิศใต้เดิมเป็นป่าเขาพื้นที่ลุ่มดอน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนสภาพจากป่าไม้เป็นที่ตลิ่งเตียน ใช้เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าว สับปะรด ยางพารา และมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งจะพบแหล่งเพาะปลูกเกือบทุกอำเภอ มีชายฝั่งทะเล และหาดสวยงาม เหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจหลายแห่ง เช่น ชายหาดบางแสน พัทยา เป็นต้น ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินบนทราย ยกเว้นบางส่วนของอำเภอพนัสนิคม และส่วนใหญ่ของอำเภอบางละมุงจะเป็นดินเหนียว ดินตะกอน แหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย จึงมีปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ ประกอบกับมีการบุกรุกแผ้วถางป่าสงวนธรรมชาติ ทำให้พื้นที่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรมจากการทำไร่ มันสำปะหลัง และไร้อ้อย (องค์การบริหารจังหวัดชลบุรี, 2563 : ออนไลน์)

วิถีชีวิตและเศรษฐกิจ

ชลบุรี เมืองชายทะเลที่ได้รับการกล่าวขานมากที่สุดแห่งบูรพาทิศ ดินแดนชายทะเลอันมั่งคั่งแห่งนี้ ได้ผันผ่านกาลเวลามาเนิ่นนาน จากการเป็นเมืองท่าค้าขายคึกคักในอดีต พัฒนามาสู่เมืองเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว สิ่งนี้อาจสะท้อนคุณลักษณะสำคัญของคนเมืองชล ซึ่งมีความขยัน และมองการณ์ไกล กอปรกับทรัพยากรในดินสินในน้ำ ต่างช่วยกันเอื้ออำนวยให้การพัฒนาในด้านต่างๆ เป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น และต่อเนื่อง

ปัจจุบันชลบุรีมีประชากรประมาณ 1,535,445 คน ประชากรแฝงประมาณ 1,500,000 คน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผู้โยกย้ายเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทว่าเมื่อพูดถึงผู้คนพื้นถิ่นจริงๆ ของชลบุรีแล้ว จะพบว่าคนชลบุรีมีอาชีพผูกพันอยู่กับท้องทะเล นาไร่ ทำปศุสัตว์ และทำเหมืองแร่ โดยลักษณะนิสัยของคนเมืองชลดั้งเดิมได้ชื่อว่าเป็นคนจริง ใช้ชีวิตเรียบง่าย ประหยัดอดออม เอาการเอางาน หนักเอาเบาสู้ง มีความเป็นมิตร และพร้อมต้อนรับผู้มาเยือนเสมอ แม้ทุกวันนี้สภาพบ้านเมืองของชลบุรีจะเจริญรุดหน้าไปมาก อีกทั้งมีผู้คนต่างถิ่นโยกย้ายเข้ามาอาศัยผสมกลมกลืนกับชนดั้งเดิม ทว่าคนเมืองชลก็ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของตนเอาไว้อย่างเหนียวแน่น สะท้อนออกมาในรูปแบบงานเทศกาลประจำปีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญกลางบ้าน และงานเครื่องจักสานพนัสนิคม งานประเพณีวันไหล (งานก่อดวงพระทรายวันไหล) ในช่วงหลังวันสงกรานต์ งานประเพณีกองข้าวอำเภอศรีราชา งานประเพณีวิ่งควายอันคึกคักสนุกสนาน รวมถึงงานแห่พระพุทธรูป และงานกาชาดชลบุรี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงเอกลักษณ์ความโดดเด่นของคนชลบุรีได้อย่างชัดเจน

คนเมืองชลในปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธมากถึง 97 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และอื่นๆ โดยผสมผสานความเชื่อความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าไว้ในศาสนาที่ตนนับถือด้วย เช่น เมื่อถึงช่วงเทศกาลกินเจประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี ผู้คนที่ศรัทธาก็จะพากันนุ่งขาวห่มขาว งดการบริโภคเนื้อสัตว์ แล้วเดินทางไปร่วมสวดมนต์บำเพ็ญทานยังโรงเจต่างๆ ทั่วจังหวัดชลบุรี หรือ อีกตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ คนเมืองชลมักเดินทางไปที่เขาสามมุข เพื่อสักการะ และขอพรจากเจ้าแม่สามมุขบริเวณเขาสามมุข ซึ่งไม่ห่างจากหาดบางแสน และอ่างศิลา สองตัวอย่างนี้ คือความเชื่อของชาวจีนที่ผสมผสานรวมเป็นเนื้อเดียวกับความศรัทธาท้องถิ่น จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ชลบุรีเป็นย่านชุมชนจีนที่ใหญ่ที่สุดในภาคตะวันออก คนจีนในชลบุรีส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายแต้จิ๋ว ซึ่งเชี่ยวชาญการค้า และมีบทบาทสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจ ประมง อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และเข้ามาตั้งถิ่นฐานในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 2-3) อยู่แถบชายทะเลเมืองบางปลาสร้อย ทำการค้า และประมงอย่างกว้างขวาง จนมีเหลือส่งออกไปยังต่างประเทศ อีกทั้งเป็นผู้นำอ้อยเข้ามาปลูก และริเริ่มอุตสาหกรรมน้ำตาลทรายแถบอำเภอบ้านบึง อำเภอพานทอง และอำเภอพนัสนิคม ส่วนคนจีนที่อพยพเข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 5 มักทำอาชีพปลูกผัก และเลี้ยงเป็ดอยู่ในบริเวณเดียวกัน สำหรับชนชาวลาวนั้น อพยพเข้ามาช่วงรัชกาลที่ 3 มีอาชีพทำไร่ ทำนา และมีความสามารถพิเศษในการทำหัตถกรรมจักสาน ส่วนชาวมุสลิมอพยพเข้ามาตั้งแต่สมัยอยุธยา ปัจจุบันมีอาชีพทำสวนผลไม้ ไร่มันสำปะหลัง และค้าขายในตลาด เป็นกลุ่มที่เคร่งครัดในประเพณี และศาสนา

ทุกวันนี้ ชลบุรีได้ก้าวผ่านยุคแห่งการพัฒนา จนสามารถบรรลุถึงความเพียบพร้อม ทั้งในแง่ของ ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม การเกษตร วิถีชีวิต และสามารถรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นไว้ได้อย่างสมบูรณ์ กลายเป็นเมืองชายทะเลที่มีเสน่ห์ น่าเที่ยว น่าลงทุน และมีความปลอดภัยสูง ศักยภาพ และความโดดเด่นในหลายด้านของเมืองชลทั้งหมดดังกล่าว จึงกลายเป็นต้นทุนที่มั่งคั่งเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ชลบุรีกลายเป็น “เพชรน้ำเอกแห่งบูรพาทิศ” ที่พร้อมเปิดประตูออกสู่สังคมโลกได้อย่างสมภาคภูมิ(จังหวัดชลบุรี, 2563 : ออนไลน์)

การปกครอง

ชลบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ อำเภอหนองใหญ่ อำเภอพานทอง อำเภอเกาะศรีชัง และอำเภอเกาะจันทร์

ภาพที่ 2.2 : เขตการปกครองจังหวัดชลบุรี

ที่มา : www.chonburi.go.th 2563

แนวนโยบายและการพัฒนา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (2563 : ออนไลน์) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนางค์การบริหาร จังหวัดชลบุรี ในช่วงปี 2564 -2565 ไว้ 7 ยุทธศาสตร์ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวและกีฬา
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายคมนาคมขนส่ง
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต
5. ยุทธศาสตร์การจัดการสิ่งแวดล้อม
6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
7. ยุทธศาสตร์การป้องกันปราบปรามและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูง โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว จากแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี พ.ศ.2561 – 2565 ได้วางเป้าหมายการพัฒนาจังหวัดชลบุรีไว้ที่ “เมืองนวัตกรรม เศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน” โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาจังหวัด ไว้ดังนี้

- ตัวชี้วัด 1.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรีเพิ่มขึ้น
- ตัวชี้วัด 1.2 รายได้จากการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรีเพิ่มขึ้น
- ตัวชี้วัด 1.3 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรจังหวัดชลบุรีเพิ่มขึ้น
- ตัวชี้วัด 1.4 จำนวนโครงการถนนที่ก่อสร้างและบำรุงรักษาเพิ่มขึ้น
- ตัวชี้วัด 1.5 สถานพยาบาลได้รับรองคุณภาพ HA เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
- ตัวชี้วัด 1.6 เด็กและวัยแรงงานมีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
- ตัวชี้วัด 1.7 สัดส่วนของขยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้อง
- ตัวชี้วัด 1.8 พื้นที่ป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น

อำเภอเมืองชลบุรี

ประวัติความเป็นมา

จากข้อมูล ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองชลบุรี (2563 : ออนไลน์) ระบุว่าเมืองชลบุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งของประเทศไทย มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์อ้างอิงมาโดยตลอด ตั้งแต่สมัยทวาราวดี สมัยสุโขทัย สมัยศรีอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์

อำเภอเมืองชลบุรีในสมัยทวาราวดี

มีพยานหลักฐานทั้งทางโบราณวัตถุและโบราณสถานที่เป็นเครื่องสนับสนุนว่า อำเภอเมืองชลบุรีเป็นเมืองโบราณอยู่ในสมัยทวาราวดี ได้แก่การที่นักโบราณคดีพบเมืองพระรถที่ตำบลพนสนธิคม อำเภอพนสนธิคม และได้หลักฐานแน่ชัดว่าเมืองพระรถในสมัยนั้นเป็นเมืองคู่กับเมืองศรีพระโร ในตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรี ที่เมืองพระรถมีผู้พบพระศิวะลักษณะตรงกับพระพุทธรูปสมัยทวาราวดีประดับบนตัวพระพนสนธิ อายุกว่า 1,000 ปีเศษล่วงมาแล้ว ดังนั้นถ้าเมืองพระรถเป็นเมืองในสมัยทวาราวดีจริงแล้ว เมืองศรีพระโรก็ย่อมจะเป็นเมืองในสมัยทวาราวดีด้วย นั่นก็หมายถึงว่า "เมืองชลบุรี ปัจจุบันก็มีมาแต่สมัยทวาราวดีด้วย"

อำเภอเมืองชลบุรีในสมัยสุโขทัย

เข้าใจว่าเมืองสืบต่อเนื่องมาจากสมัยทวาราวดี เพราะมีซากเมืองเก่า 2 เมือง คือเมืองศรีพระโรในตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรีปัจจุบัน และเมืองพระรถในตำบลพนสนธิคม เมืองศรีพระโรนี้ มีผู้แต่งนิทานแปลชื่อเมืองเป็นเมืองเศรษฐีฟ้าโล แล้วเล่าประวัติเศรษฐีฟ้าโลคล้ายเรื่องในปัญญาสชาดก จากเมืองศรีพระโรมีถนนไปถึงเมืองพระรถในตำบลพนสนธิคม จากเมืองพระรถมีถนนต่อไปอีกผ่านสนามชัยเขตต์ไปอำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา จากนั้นต่อไปจนถึงอำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี ถนนสายนี้ยังมีบางตอนบริบูรณ์ขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 8 เมตร บางแห่งขาดเป็นตอนๆ จากเมืองศรีพระโร ไปเมืองพระรถเป็นระยะทางยาว 20 กิโลเมตร

อำเภอเมืองชลบุรีในสมัยศรีอยุธยา

มาถึงในสมัยนี้ได้มีการบันทึกหลักฐานแน่นอน กล่าวคือ ในแผนที่ ไตรภูมิโบราณสมัยอยุธยา ปรากฏชื่อตำบลสำคัญของชลบุรี 4 ตำบล เรียงจากทิศเหนือไปสู่อุทิศใต้ คือตำบลบางทราย ตำบลบางปลาสร้อย ตำบลบางพระเรือ (ตำบลบางพระในปัจจุบัน) และตำบลบางละมุง (อำเภอบางละมุงในปัจจุบัน) ไตรภูมิโบราณฉบับนี้ ได้ฉบับเก่าแล้วมาจำลองในสมัยกรุงธนบุรี สมัยอยุธยานั้น ผู้รักษาเมืองชลบุรีศรีมหาสมุทร ในหนังสือคำให้การของชาวกรุงเก่าเล่าว่า เมืองชลบุรีเคยส่งส่วยไม้แดงซึ่งเป็นไม้ที่มีราคาดีในสมัยอยุธยา ป่าไม้แดงที่ส่งส่วยไปในสมัยนั้นอยู่ในท้องที่ตำบลหนองไม้แดง (อยู่ในอำเภอเมืองชลบุรีในปัจจุบัน เป็นที่น่าสังเกตว่า "ตำบลหนองไม้แดง" คงจะได้ชื่อมาจาก

การที่มีไม้แดงจนถึงกับส่งส่วยไปยังกรุงศรีอยุธยา พอจะเป็นหลักฐานยืนยันว่า เมืองนี้เป็นเมืองหนึ่งในสมัยกรุงศรีอยุธยา)

อำเภอเมืองชลบุรีในสมัยรัตนโกสินทร์

เมื่อตอนสิ้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ได้ทรงแต่งตั้ง "พระยาชลบุรี" (บุตรเจ้าพระยาจักรี (หมุด) ต้นสกุลสมุทธานนท์ สมุหนายก อัครมหาเสนาบดี คนแรกในสมัยกรุงธนบุรี) เป็นผู้รักษาเมือง จึงนับได้ว่าชลบุรีมีผู้รักษาเมืองอย่างเป็นทางการแท้จริง ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

อำเภอเมืองชลบุรีนี้เดิมนามว่า อำเภอบางปลาสร้อย ได้เปลี่ยนมาเป็นอำเภอเมืองชลบุรี เมื่อ พ.ศ.2481 และที่ตำบลนี้ได้นามว่า ตำบลบางปลาสร้อย เพราะอยู่ใกล้คลองบางปลาสร้อย อำเภอเมืองชลบุรี นามนี้มีหลักฐานจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม 55 หน้า 660 วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2481 ซึ่งเมื่อเปลี่ยนชื่อนี้แล้วตัวที่ว่าอำเภอจะตั้งอยู่ในที่เดิม คือที่คลองบางปลาสร้อยหรือเปล่าไม่ทราบ คงปรากฏตัวอำเภอที่มีชื่อว่า "อำเภอเมืองชลบุรี" นี้ตั้งอยู่ใกล้ตัวที่ตั้งศาลากลางจังหวัด (ปัจจุบันนี้เป็นที่ทำการของเทศบาลเมืองชลบุรี)

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเมืองชลบุรีตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย บนเส้นรุ้งที่ 13 ° 21' 23" เหนือ เส้นแวงที่ 100 ° 59' 20" ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางถนนสุขุมวิท ประมาณ 93 กิโลเมตร ตามเส้นทางถนนสายใหม่ บางนา-ตราด ประมาณ 81 กิโลเมตร

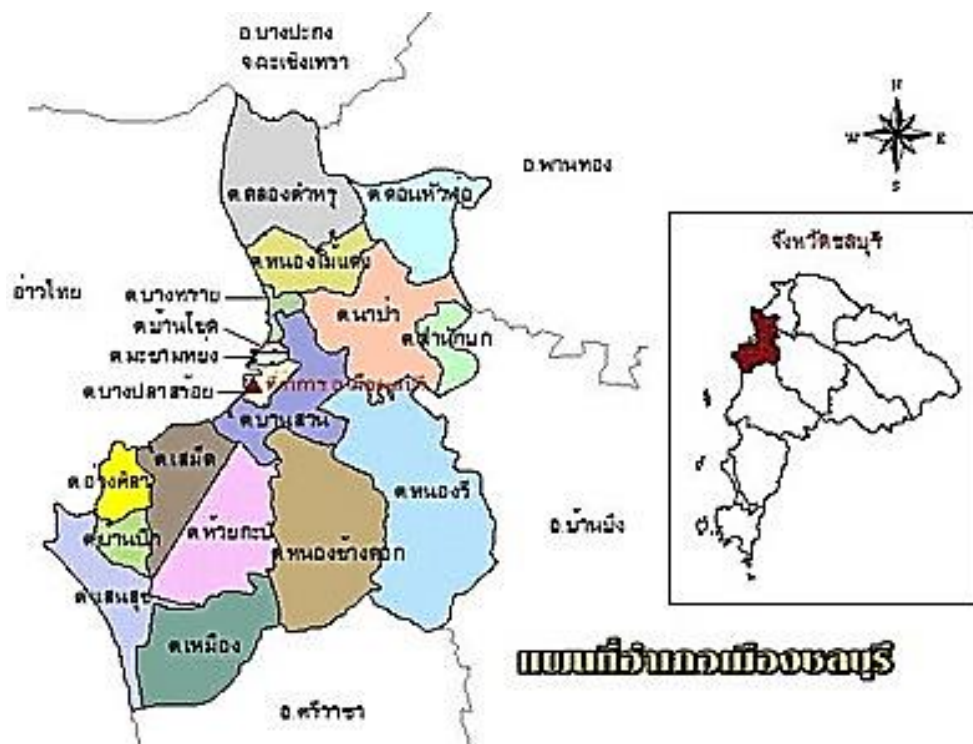
อำเภอเมืองชลบุรีมีเนื้อที่ประมาณ 225 ตารางกิโลเมตร (225.292 กม.2) เปรียบเทียบกับเนื้อที่ของจังหวัดชลบุรี 4506.647 ตารางกิโลเมตร คิดเป็น 1 ใน 23 ของเนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัด

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางปะกง (จังหวัดฉะเชิงเทรา)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอพานทองและอำเภอบ้านบึง

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอศรีราชา

ทิศตะวันตก จรดอ่าวไทย

ภาพที่ 2.3 : แผนที่การแบ่งเขตการปกครองอำเภอเมืองชลบุรี

ที่มา : www.panupong.org 2563

ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอเมืองชลบุรีมีเนื้อที่ 140,807 ไร่ (225.292 ตารางกิโลเมตร) มีฝั่งทะเลยาว 35 กิโลเมตร ลักษณะของดินเป็นดินปนทราย ภูมิประเทศแบ่งออกเป็น 3 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 ภูมิประเทศประกอบด้วยแนวภูเขาสูงทางใต้ (แนวภูเขาเขาเขียว)

พื้นที่ค่อยลาดลงสู่ทะเลทางทิศเหนือและเป็นที่ราบชายเขา มีลำธาร ลำห้วย สายสั้นๆ อยู่ทั่วไป หน้าแล้งน้ำแห้ง ลักษณะดินเป็นดินปนทราย พืชผลในเขตนี้ที่สำคัญคือ มะพร้าว มันสำปะหลัง ตำบลที่อยู่ในเขตนี้ มี 9 ตำบลได้แก่

- ตำบลเหมือง มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เพราะอยู่ในเขตชลประทาน อ่างเก็บน้ำบางพระ
- ตำบลแสนสุข มีสถานตากอากาศบางแสน และเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยบูรพา ประชาชนในตำบลนี้มีรายได้จากนักท่องเที่ยว
- ตำบลอ่างศิลา มีสถานที่ท่องเที่ยวคือ อ่างศิลาเป็นที่ตั้งของพระตำหนักมหาราชสมัยรัชกาลที่ 5 มีสะพานปลาอยู่ที่ตำบลนี้ เป็นตำบลที่มีการทำประมงมาก และเป็นแหล่งเลี้ยงหอยนางรม ที่สำคัญ

ที่สุดมีสินค้าพื้นเมืองที่สำคัญคือ ผ้าทออ่างหิน ครกและสากหิน เครื่องมือทำครวที่จำเป็นของบ้านคนไทย

- ตำบลบ้านปึก ตำบลนี้มีอาชีพสำคัญคือปลูกมะพร้าว เลี้ยงหอยนางรม ทำน้ำตาลโตนด
- ตำบลเสม็ด ประชาชนทำการประมง ทำน้ำตาลโตนด มีโครงการปรับปรุงที่ดินสาธารณประโยชน์ ชายทะเลอยู่ในตำบลนี้ด้วย
- ตำบลห้วยกะปิ มีโรงงานย่อยหินหรือโม่หิน
- ตำบลหนองข้างคอก ตำบลนี้ปลูกมะพร้าว ปลูกผักสวนครัวมาก ตำบลนี้อยู่ใกล้วนอุทยานเขาเขี้ยว
- ตำบลหนองรี ตำบลนี้ปลูกมะพร้าวมาก และมีหลุมลูกรัง มีเนื้อที่เป็นส่วนหนึ่งของวนอุทยานเขาเขี้ยว มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ควรรู้จักคือ น้ำตกช่องมะเฟือง ซึ่งต้นน้ำมาจากยอดเขาสูงสุดของภูเขาเขาเขี้ยว (สูง 797 เมตร) ภูเขาเขาเขี้ยวนี้มีทิวทัศน์สวยงาม ตั้งแต่เชิงเขาถึงยอดเขาใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง
- ตำบลบ้านสวน เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลชลบุรี และเป็นเขตของทหารส่วนใหญ่อยู่ในตำบลนี้

เขตที่ 2 ภูมิประเทศของเขตนี้

พื้นที่มีลักษณะลาดลงสู่ทะเลทางทิศตะวันตก มีภูเขาเตี้ยๆ อยู่ 2 ลูก คือ เขาบางทรายและเขาน้อย ลักษณะของดิน เป็นดินปนทราย มีลำธารสายสั้นๆ 2 สายไหลผ่าน เป็นเขตที่มีความสำคัญมากที่สุด เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคมการค้า การปกครอง การศึกษา และวัฒนธรรม มีสถานที่สำคัญๆ หลายแห่ง เขตนี้แบ่งออกเป็น 4 ตำบลได้แก่

- ตำบลบางปลาสร้อย เป็นตำบลที่มีความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ และเป็นที่ตั้งสถานที่ราชการต่างๆ ที่สำคัญ คือ ศาลากลางจังหวัด ศาลจังหวัด ที่ว่าการอำเภอเมืองชลบุรี เรือนจำจังหวัดชลบุรี หอพระพุทธสิหิงค์ วัดสวนตาล ที่ทำการเทศบาลเมืองชลบุรี วัดใหญ่อินทาราม โรงเรียนชลกัลยานุกูล โรงเรียนอนุบาลชลบุรี พระบรมราชานุสาวรีย์ ร.5 และย่านการค้าบางส่วน ตลาดบุรีบริบาล อยู่ในเขตนี้
- ตำบลมะขามหย่ง เป็นศูนย์กลางการค้าขาย โดยเฉพาะตลาดวัดกลาง ตลาดทรัพย์สิน และตลาดปลา
- ตำบลบ้านโหนด เป็นย่านการค้าเล็กน้อย เป็นย่านผลิตภัณฑจากทะเล

- ตำบลบางทราย เป็นตำบลที่มีความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ พอๆ กับตำบลบางปลาสร้อย อาชีพที่สำคัญของประชากรในตำบลนี้คือ การประกอบกิจการเดินรถประจำทาง เขตทหารอยู่ในตำบลนี้ด้วย

เขตที่ 3 ภูมิประเทศประกอบด้วยภูเขาเตี้ยๆ ทางทิศตะวันตก

คือภูเขาบางทราย และเขาน้อย พื้นที่ค่อยๆ ลาดไปทางทิศใต้ลงสู่ลุ่มแม่น้ำบางปะกง บริเวณปากน้ำเป็นที่ราบที่ใหญ่และยาวที่สุดของอำเภอเมืองชลบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวเล็กน้อย ตำบลในเขตนี้มี 5 ตำบลได้แก่

- ตำบลสำนักบก ตั้งอยู่ทางตะวันออกสุดของอำเภอ
- ตำบลนาป่า พื้นที่ของตำบลนี้เทลาดไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ
- ตำบลหนองไม้แดง พื้นที่เทลาดไปทางตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะมีภูเขาพระบาทอยู่ทางทิศตะวันตก เมืองศรีพระโลเป็นเมืองประวัติศาสตร์ สมัยทวารวดี ตั้งอยู่ในตำบลนี้ เป็นที่ตั้งของสนามกีฬา มาตรฐานของจังหวัดชลบุรี และวิทยาลัยพลศึกษา
- ตำบลดอนหัวฬ่อ ตำบลนี้เป็นตำบลที่กั้นดารที่สุดของอำเภอเมืองชลบุรี
- ตำบลคลองตำหรุ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ชายทะเล คือที่ราบบริเวณปากน้ำบางปะกง และที่ราบชายทะเลมีน้ำเค็มท่วมถึง จึงมีป่าชายเลน ป่าจาก

ลักษณะภูมิอากาศ

สิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะอากาศของอำเภอเมืองชลบุรี คืออุณหภูมิและปริมาณน้ำฝน ซึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับตัวการสำคัญ 2 ประการคือ ที่ตั้งของอำเภอเมืองและลมที่พัดผ่าน

ที่ตั้ง อำเภอเมืองตั้งอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล โดยมีความยาวชายฝั่งถึง 35 กิโลเมตร ลักษณะอากาศโดยทั่วไปแต่ละเดือนจึงแตกต่างกันไม่มากนัก เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลดังจะเห็นได้จากสถิติความชื้นของเขตนี้ ค่อยๆ สูงขึ้นจนถึง 79% ในเดือนกันยายน ฉะนั้นในฤดูแล้ง คือเดือนพฤศจิกายน ถึงกุมภาพันธ์ อากาศก็ไม่แห้งมาก แต่อย่างไรก็ดีในระยะเวลาที่อากาศแห้งตามอากาศผันแปรประจำวัน ความชื้นสัมพันธ์อาจลดต่ำได้ถึง 17% ในเดือนธันวาคม คือ 62% แต่อากาศแห้งอย่างมากเช่นนี้ คงเป็นอยู่ในระยะเวลาสั้นประมาณเวลา 15.00 น. และเวลาใกล้เคียงเฉพาะบางวันเท่านั้น

ลมที่พัดผ่าน ในเขตนี้มีทั้งลมประจำปี (ลมสินค้า ลมตันสินค้า) ลมประจำฤดู (ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ) และลมประจำเวลา (ลมบก ลมทะเล) ซึ่งลมเหล่านี้ต่างก็มีอิทธิพลต่อลักษณะอากาศของอำเภอเมืองชลบุรีทั้งสิ้น สำหรับลมบกลมทะเล มีอิทธิพลต่อลักษณะอากาศของเขตนี้มากโดยเฉพาะ

บริเวณชายฝั่งทะเลในฤดูร้อน แต่ลมที่มีความสำคัญต่อลักษณะอากาศและเป็นตัวการที่ทำให้เกิดฤดูกาลต่างๆ ก็คือ ลมประจำฤดูอันได้แก่ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ

การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอเมืองชลบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 18 ตำบล 107 หมู่บ้าน ตำบลในอำเภอเมืองได้แก่ 1.ตำบลบางปลาสร้อย 2.ตำบลมะขามหย่ง 3.ตำบลบ้านโหนด 4.ตำบลแสนสุข 5.ตำบลบ้านสวน 6.ตำบลหนองรี 7.ตำบลนาป่า 8.ตำบลหนองข้างคอก 9.ตำบลดอนหัวฬ่อ 10.ตำบลหนองไม้แดง 11.ตำบลบางทราย 12.ตำบลคลองตำหรุ 13.ตำบลเหมือง 14.ตำบลบ้านปึก 15.ตำบลห้วยกะปิ 16.ตำบลเสม็ด 17.ตำบลอ่างศิลา และ 18.ตำบลสำนักบก (วิกิพีเดีย, 2563 : ออนไลน์)

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี

ผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนจังหวัดชลบุรี ที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐได้แก่สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดชลบุรี ได้รับการดูแลกำกับโดยศูนย์ OTOB ออบจ.ชลบุรี ที่มีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ OTOB จังหวัดชลบุรี ให้เกิดการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ ด้านบรรจุภัณฑ์ ให้มีรูปแบบที่เหมาะสมและทันสมัยเป็นที่ต้องการของตลาด มีศักยภาพเชิงพาณิชย์ เพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้มากขึ้น รวมถึงการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ OTOB จังหวัดชลบุรี ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในทุกภาคส่วน ตลอดจนมีสถานที่จำหน่ายที่เป็นศูนย์ OTOB ประจำเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์ OTOB จังหวัดชลบุรี (ผลิตภัณฑ์โอท็อป จังหวัดชลบุรี, 2563 : ออนไลน์) ทั้งนี้การดำเนินนโยบายของศูนย์ OTOB มีทิศทางการดำเนินงานตามแนวนโยบายหลักขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร ส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ อุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลาง (SMEs) ส่งเสริมการสร้างทักษะด้านงานฝีมือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อเพิ่มรายได้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมสนับสนุนศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้น

ศูนย์ OTOB สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ ร.9 องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มีการจัดตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ 3 ส่วนคือ

1. เพื่อส่งเสริมยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อส่งเสริมช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ OTOPT ให้เพิ่มมากขึ้น
3. เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของผลิตภัณฑ์ OTOPT จังหวัดชลบุรี

ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOPT ชลบุรีที่ได้รับเลือกประจำปี 2562-2563 มีดังนี้

ตารางที่ 2.1 : แสดงจำนวนสินค้า OTOPT ชลบุรี จาก 11 อำเภอ รวม 176 รายการ

ประเภทสินค้า	จำนวนสินค้าเด่น
อาหาร	40
เครื่องดื่ม	3
เครื่องแต่งกาย	48
ของใช้ตกแต่ง	42
สมุนไพร	43

ตารางที่ 2.2 : แสดงจำนวนสินค้า OTOPT ของ อำเภอเมือง ชลบุรี รวม 41 รายการ

ประเภทสินค้า	จำนวนสินค้าเด่น
อาหาร	11
เครื่องดื่ม	1
เครื่องแต่งกาย	14
ของใช้ตกแต่ง	10
สมุนไพร	5

ตารางที่ 2.3 : แสดงกลุ่มอาหารสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 11 รายการ

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	ตราสินค้า	ตำบล	ผู้ผลิต/ที่อยู่
1	 ไอศกรีมทุเรียน	เมฆ ไอศกรีม	บางปลา สร้อย	ชวินโรจน์ สุทธิธรรมชนะ 803/17 ถ.เจตนัจำนงค์ ต. บางปลาสร้อย อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
2	 จระเข้หยอง	แสงตะวัน	บ้านสวน	บ.ตะวันออกหมูหยอง จำกัด 91/149 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
3	 พุดดิ้งรัน	PUDDING RUN	เสม็ด	นางสาวชนิตา เจตยานันท์ 118/48 ม.1 ต.เสม็ด อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
4	 แฮ็กินกิ้ง	ร้านจรินทร์ หนองมน	แสนสุข	จรินทร์หนองมน 180 ถนนสุขุมวิท ตำบลแสน สุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20130

5	 <p data-bbox="430 604 625 646">แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่</p>	เต็มสุข	เหมือง	<p data-bbox="1084 199 1274 241">ปีณธร คำแก้ว</p> <p data-bbox="1084 262 1372 304">184 ม.2 ต.เหมือง อ.เมือง</p> <p data-bbox="1084 315 1339 357">ชลบุรี จ.ชลบุรี 20130</p>
6	 <p data-bbox="422 1024 641 1066">ทอปปี้เค้กไรซ์เบอร์รี่</p>	เต็มสุข	เหมือง	<p data-bbox="1084 661 1274 703">ปีณธร คำแก้ว</p> <p data-bbox="1084 724 1372 766">184 ม.2 ต.เหมือง อ.เมือง</p> <p data-bbox="1084 777 1339 819">ชลบุรี จ.ชลบุรี 20130</p>
7	 <p data-bbox="422 1438 641 1480">ของขวัญราชพฤกษ์</p>	แสงตะวัน	บ้านสวน	<p data-bbox="1084 1081 1396 1123">บ.ตะวันออกหมูหยอง จำกัด</p> <p data-bbox="1084 1144 1356 1186">91/149 ม.3 ต.บ้านสวน</p> <p data-bbox="1084 1197 1331 1239">อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี</p> <p data-bbox="1084 1249 1169 1291">20000</p>
8	 <p data-bbox="414 1858 649 1900">คุกกี้ไรซ์เบอร์รี่ธัญพืช</p>	เต็มสุข	เหมือง	<p data-bbox="1084 1543 1274 1585">ปีณธร คำแก้ว</p> <p data-bbox="1084 1606 1372 1648">184 ม.2 ต.เหมือง อ.เมือง</p> <p data-bbox="1084 1659 1339 1701">ชลบุรี จ.ชลบุรี 20130</p>

9	 <p>ข้าวแตนน้ำแดงโม</p>	หอมหวาน	บ้านสวน	กลุ่มแม่บ้าน บ้านสวนสามัคคี 28/38 ม.2 ต.บ้านสวน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
10	 <p>ขนมดอกจอก</p>	หอมหวาน	บ้านสวน	กลุ่มแม่บ้าน บ้านสวนสามัคคี 28/38 ม.2 ต.บ้านสวน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
11	 <p>ลูกอมโบราณ</p>	หอมหวาน	บ้านสวน	กลุ่มแม่บ้าน บ้านสวนสามัคคี 28/38 ม.2 ต.บ้านสวน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

ตารางที่ 2.4 : แสดงกลุ่มเครื่องดื่มสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 1 รายการ

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	ตราสินค้า	ตำบล	ช่องทางติดต่อ
1	 <p>น้ำกระเจียบ</p>	วราภรณ์	หนองข้าง คอก	นางวราภรณ์ แจ้เจริญ 5/5 ม. 5 ต.หนองข้างคอก อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

ตารางที่ 2.5 : แสดงกลุ่มเครื่องแต่งกายสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 14 รายการ

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	ตราสินค้า	ตำบล	ช่องทางติดต่อ
1	 <p>เสื้อสำเร็จรูปผ้าไหม</p>	กันตยาตา ผ้าไทย	คลอง ตำหรุ	นางกันตยาตา อินพุ่ม 104 ม.5 ต.คลองตำหรุ อ. เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
2	 <p>เครื่องแต่งกาย</p>	นาป่าบุตติก	นาป่า	กฤษฎา อุมชัยชนะ 20 ม.9 ต.นาป่า อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

3	 <p>กระเป๋าสานเส้นพลาสติก</p>	<p>กลุ่ม แม่บ้าน เกษตรบ้าน สวน</p>	<p>บ้านสวน</p>	<p>นางมาลัย พงษ์พระเกตุ 19 ม.1 ต.บ้านสวน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000</p>
4	 <p>ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากเศษผ้า(กิ๊ບ)</p>	<p>ผ้าทอ คุณย่าท่าน</p>	<p>บ้านปึก</p>	<p>กลุ่มผ้าทอมือคุณย่าท่าน เลขที่ 20/3 หมู่ที่ 2 ตำบล บ้านปึก อำเภอมือง จังหวัด ชลบุรี 20130</p>
5	 <p>ผ้าทอลายขัด</p>	<p>ผ้าทอ คุณย่าท่าน</p>	<p>บ้านปึก</p>	<p>กลุ่มผ้าทอมือคุณย่าท่าน เลขที่ 20/3 หมู่ที่ 2 ตำบล บ้านปึก อำเภอมือง จังหวัด ชลบุรี 20130</p>
6	 <p>เสื้อสุภาพบุรุษแขนยาวลายดอก</p>	<p>กฤษฎี</p>	<p>แสนสุข</p>	<p>นางกฤษฎี สนั่นทอง 104/5 หมู่บ้านสามมุขธานี ซ. 20 ถ.บางแสน-อ่างศิลา ต. แสนสุข อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20130</p>

7	 <p>ต่างหูบางแสน</p>	Stoned Design	หนอง ไม้แดง	นางเนตรสนันท์ ลิ้มธนศิริ 191/17 ม.2 ต.หนองไม้แดง อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
8	 <p>สร้อยคอหาดพัทยา</p>	Stoned Design	หนอง ไม้แดง	นางเนตรสนันท์ ลิ้มธนศิริ 191/17 ม.2 ต.หนองไม้แดง อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
9	 <p>สร้อยข้อมือหินสีมงคล</p>	Stoned Design	หนอง ไม้แดง	นางเนตรสนันท์ ลิ้มธนศิริ 191/17 ม.2 ต.หนองไม้แดง อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
10	 <p>HLS หมอนคอนทัวร์</p>	SALEIOV	หนองข้าง คอก	บจก. เว่ย ฮาว โมลด์ จำกัด 16/1 ม.6 ต.หนองข้างคอก อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

11	 <p>BM หมอนทุเรียน</p>	SALEIOV	หมองข้าง คอก	บจก. เว่ย ฮาว โมลด์ จำกัด 16/1 ม.6 ต.หมองข้างคอก อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
12	 <p>HLM หมอนคนอับ</p>	SALEIOV	หมองข้าง คอก	บจก. เว่ย ฮาว โมลด์ จำกัด 16/1 ม.6 ต.หมองข้างคอก อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
13	 <p>ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ</p>	ผ้าทอ คุณย่าท่าน	บ้านปึก	กลุ่มผ้าทอมือคุณย่าท่าน เลขที่ 20/3 หมู่ที่ 2 ตำบล บ้านปึก อำเภอมะเมือง จังหวัด ชลบุรี 20130
14	 <p>สร้อยข้อมือดอกไม้ ดอกหอมหมื่นลี้</p>	Koy Crystal	บ้านสวน	Koy Crystal 480/6 ต.บ้านสวน อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

ตารางที่ 2.6 : แสดงกลุ่มของใช้ของตกแต่งสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 10 รายการ

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	ตราสินค้า	ตำบล	ช่องทางติดต่อ
1	 <p>ครกอ่างศิลาปัดฝา</p>	ลิ้นช้างฮวด	อ่างศิลา	นางสาวจินตนา พุ่มอรุณ (ร้านลิ้นช้างฮวด) 2/22-23 หมู่ 4 ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20000
2	 <p>พวงมาลัยมะลิทิชชู</p>	วัลฤดี	บ้านสวน	นางวัลฤดี คงวิทย์ 21/1 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
3	 <p>ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้า (ดอกลีลาวดี)</p>	วัลฤดี	บ้านสวน	นางวัลฤดี คงวิทย์ 21/1 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

<p>4</p>	 <p>กล่องพระ 2 ชั้น 40 ช่อง</p>	<p>ฐษา กล่อง เอนกประสงค์</p>	<p>เสมีต</p>	<p>นางฐษา นุ่มประสิทธิ์ 207/46 ถ.พระยาสุรจา ต. เสมีต อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20130</p>
<p>5</p>	 <p>ตะกร้าถักเคลือบเงา</p>	<p>มาลัย</p>	<p>เสมีต</p>	<p>นางมาลัย พงษ์พระเพเขตู19 ม.1 ต.บ้านสวน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000</p>
<p>6</p>	 <p>สมุดทำมือ</p>	<p>กลุ่มสตรี หมู่บ้านกรีน วิลล์</p>	<p>ดอนหัวพ้อ</p>	<p>อุไร นาควิสุทธ์ (กลุ่มสตรี หมู่บ้านกรีนวิลล์) 78/58 ม.5 ต.ดอนหัวพ้อ อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000</p>
<p>7</p>	 <p>เชิงเทียนขวด</p>	<p>Bottles Story</p>	<p>เสมีต</p>	<p>นายอิสรานูวัฒน์ แพทย์นาดี 33/1 ม.8 ต.เสมีต อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20130</p>

8	 <p data-bbox="451 537 574 573">โคมไฟขวด</p>	Bottles Story	เสมีต	นายอิสราณัฐวัฒน์ แพทย์นาดี 33/1 ม.8 ต.เสมีต อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20130
9	 <p data-bbox="428 968 602 1003">แก้วตัดจากขวด</p>	Bottles Story	เสมีต	นายอิสราณัฐวัฒน์ แพทย์นาดี 33/1 ม.8 ต.เสมีต อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20130
10	 <p data-bbox="472 1411 558 1446">ดอกบัว</p>	วัลฤดี	บ้านสวน	นางวัลฤดี คงวิทย์ 21/1 ม.3 ต.บ้านสวน อ.เมือง ชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

ตารางที่ 2.7 : แสดงกลุ่มสมุนไพรสินค้า OTOP ของ อำเภอเมือง ชลบุรี จำนวน 5 รายการ

ลำดับ	ผลิตภัณฑ์	ตราสินค้า	ตำบล	ช่องทางติดต่อ
1	 สเปรย์สปา	เอ็น แอล อาร์	บางทราย	นางนลินรัตน์ แซ่ลี 151/7 ม.6 ต.บางทราย อ. เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
2	 สบู่นมแพะ	นิซ่า (NIZA)	ห้วยกะปิ	นายธนเดช แก้วสุริยานุกุล 30/14 ม.4 ซ.ห้วยกะปิ 12 ต. ห้วยกะปิ อ.เมืองชลบุรี จ. ชลบุรี 20130
3	 แชมพูสมุนไพรข้าวสาลี	อโรคะยา	ห้วยกะปิ	นายธนเดช แก้วสุริยานุกุล 30/14 ม.4 ซ.ห้วยกะปิ 12 ต. ห้วยกะปิ อ.เมืองชลบุรี จ. ชลบุรี 20130
4	 สบู่สมุนไพรอแกนิก มาลาศรี	MARASEE	เสม็ด	นางสาวพิมพ์ชนะ เนื่องจำนงค์ 1 ต.แสนสุข อ.เมืองชลบุรี จ. ชลบุรี 20130

5	 <p style="text-align: center;">Body Butter</p>	ปิยะมาศ Piyamas	บางปลา สร้อย	นางสุวรรณา บุญถกานนท์ 108 ถ.วชิรปราการ ต.บางปลา สร้อย อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000
---	--	--------------------	-----------------	---

2.4 การออกแบบลวดลายและการนำไปใช้บนบรรจุภัณฑ์

คำว่า ลวดลาย หรือ ลาย ตามความหมายจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ได้กำหนดไว้ว่า หมายถึง รูปแบบทางทัศนศิลป์ประเภทหนึ่ง ประกอบขึ้นด้วยเส้นเป็นสำคัญ ลักษณะเป็นแบบซ้ำ ๆ เป็นหมู่ๆ หรือต่อเนื่องกันไปก็มี มีทั้งลายแบบธรรมชาติและลายแบบประดิษฐ์ ใช้เขียน ปั้น หรือแกะสลัก เป็นต้น เพื่อตกแต่งให้สวยงาม เช่น ลายกระหนก ลายเทพนม ลายก้านขด กรรมวิธีประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ให้เป็นลวดลาย เช่น ลายกำมะลอ ลายปิดทองรดน้ำ ลายแทงหยวก

การออกแบบลวดลาย หมายถึง การเลือกสรรส่วนประกอบทางศิลปะมาจัดเป็นลวดลายแบบธรรมชาติหรือประดิษฐ์ โดยคำนึงถึงหลักการออกแบบ เพื่อนำไปใช้ประดับตกแต่งงานต่างๆด้วยวิธีทางจิตรกรรม ประติมากรรมหรือวิธีอื่นๆ โดยที่มาของลวดลายได้แก่ ธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์ประดิษฐ์สร้างสรรค์ นำมาถ่ายทอดด้วยรูปแบบต่างๆ ได้แก่ รูปแบบจากเรขาคณิต รูปแบบเลียนแบบธรรมชาติ รูปแบบดัดแปลงธรรมชาติ รูปแบบจากสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น และรูปแบบจากจินตนาการและการสร้างสรรค์ (สมศิริ อรุโณทัย, 2549, 22)

แม่ลาย (motif) หรือ ลวดลายต้นแบบ

แม่ลาย หมายถึง ต้นแบบให้สิ่งอื่นเลียนแบบหรือจำลองแบบ ทำตามอย่างลวดลายประดิษฐ์ตกแต่งซึ่งมักเป็นลายต่อเนื่องกัน การออกแบบลวดลายจึงมักออกแบบแม่ลายก่อน เพื่อนำไปใช้ประกอบลายหรือผูกลายต่อเนื่องกัน แม่ลายรูปแบบต่างๆ อาจมีเนื้อหาเรื่องราว สื่อความหมาย หรือไม่มีเนื้อหาเรื่องราวสื่อความหมาย ในผลิตภัณฑ์หรืองานหนึ่งๆอาจมีการใช้แม่ลายหลายแม่ลายในส่วนต่างๆของงาน แม่ลายจึงมีความสำคัญต่องานแต่ละประเภท ที่จะต้องออกแบบให้มีขนาด สัดส่วน และลักษณะของแม่ลายที่สามารถประกอบลายได้พอดีกับขนาดพื้นที่ ที่จะประดับตกแต่ง เหมาะสมกับประเภทของงานและการใช้งาน (สมศิริ อรุโณทัย, 2549, 287)

ดังนั้นแม่ลาย จึงเป็น ลวดลายที่เป็นต้นแบบของการกำหนดเค้าโครงความคิด และการสื่อความหมายหรือเรื่องราว นำมาจัดองค์ประกอบให้เป็นต้นแบบของลวดลาย สามารถนำไปสร้างลวดลายใหม่ๆ ทำให้เกิดความสวยงาม และการใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลายได้ต่อไป

ชนิดหรือรูปแบบของแม่ลาย

รูปแบบของลวดลายเมื่อนำไปออกแบบเป็นแม่ลายเพื่อนำไปใช้งาน มี 2 ชนิดได้แก่

1. แบบลายเฉพาะ
2. แบบลายต่อเนื่อง

แบบลายเฉพาะ

แบบลายเฉพาะ เป็นลวดลายที่ออกแบบสำหรับบริเวณพื้นที่นั้นๆโดยเฉพาะ เป็นส่วนที่เป็นจุดเด่นหรือจุดเน้นของงาน การออกแบบลายเฉพาะมักออกแบบอยู่ในกรอบรูปทรงเรขาคณิต เช่น ลายหน้าบัน ประตู่ หรือออกแบบลายที่เป็นลายอิสระ ใช้กับงานใดงานหนึ่งโดยเฉพาะ

ภาพที่ 2.4 : แบบลายเฉพาะ

ที่มา : www.thaiproz.com 2563

แบบลายต่อเนื่อง

แบบลายต่อเนื่อง คือ ลวดลายที่มีการวางลายซ้ำๆกันต่อเนื่องกันไป จำเป็นต้องมีแม่ลายเพื่อนำไปผูกลาย ลายต่อเนื่องมีหลายแบบขึ้นอยู่กับรูปแบบของการผูกลาย เช่น ลายซ้ำในลักษณะลายพื้น ลายแถบ ต่างๆ

ภาพที่ 2.5 : แบบลายต่อเนื่อง

ที่มา : www.pinterest.com 2563

การผูกลาย

การผูกลาย หมายถึง การนำแม่ลายหรือลวดลายต้นแบบ มาประกอบกันโดยจัดวางเรียงต่อกันหรือ ประกอบลายให้ต่อเนื่องเชื่อมโยงเกี่ยวพันเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดคุณค่าและการใช้งานได้เหมาะสมกับงานด้านต่างๆ

1. การผูกลายเฉพาะ

ลายเฉพาะเป็นลายที่ออกแบบเพื่อใช้เฉพาะกับพื้นที่นั้นๆ อาจจะอยู่ในของเขตพื้นที่รูปทรงเรขาคณิตหรือพื้นที่อิสระ ลายเฉพาะมีความสมบูรณ์ในตัวเอง เมื่อนำไปใช้ร่วมกับการผูกลายลักษณะอื่นๆมักจัดให้ลายเฉพาะเป็นจุดเด่นของลวดลาย การออกแบบลายเฉพาะทำได้ 2 แบบ ได้แก่

1.1 ลายเฉพาะแบบสมมาตร จะมีลักษณะของลายที่เหมือนกันเมื่อแบ่งพื้นที่ออกเป็นสองส่วนเท่าๆกัน ได้แก่ การแบ่งรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส สี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยแบ่งครึ่งระหว่างด้าน หรือแบ่งโดยใช้เส้นทแยงมุม การแบ่งรูปวงกลม รูปวงรี โดยแบ่งเส้นผ่าศูนย์กลางเป็นส่วนๆเท่าๆกัน แล้วออกแบบลวดลายที่มีลักษณะลายเหมือนกันลงในแต่ละช่องหรือแบ่งโดยใช้วงที่กระจายจากจุดศูนย์กลาง เป็นต้น

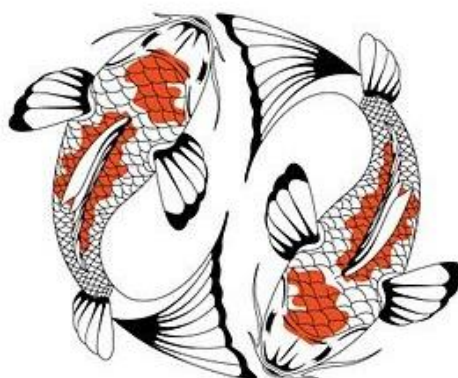
ภาพที่ 2.6 : การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร โดยแบ่งเป็นส่วนเท่าๆกันและสลับซ้ายขวา

ที่มา : www.pinterest.com 2563

ภาพที่ 2.7 : การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร โดยมีแม่ลายหนึ่งแบบผูกเรียงซ้อนเป็นวงกลม

ที่มา : www.pinterest.com 2563

ภาพที่ 2.8 : การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร โดยใช้แม่ลายกลับด้าน

ที่มา : www.pinterest.com 2563

1.2 ลายเฉพาะแบบสมมาตร เป็นลวดลายที่จะไม่เหมือนกันเมื่อแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วนๆ แต่ ออกแบบลวดลายได้อย่างอิสระ ลวดลายจะอยู่ในรูปทรงเรขาคณิต โดยมีกรอบรอบนอกหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ คำนึงถึงการจัดองค์ประกอบ ความมีเอกภาพ การเน้นจุดสนใจ ความสมดุลและความสวยงามกลมกลืน

ภาพที่ 2.9 : การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตร อยู่ขอบเขตในรูปร่างกลม

ที่มา : www.pinterest.com 2563

ภาพที่ 2.10 : การผูกลายเฉพาะแบบบอสมมาตร อย่างอิสระ

ที่มา : www.pinterest.com 2563

2. การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกัน

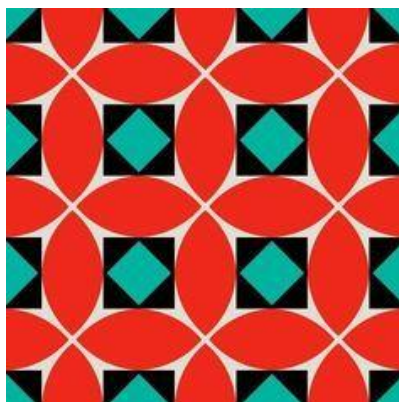
การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกัน สามารถต่อลายให้เป็นที่ทั้งแนวนอนและแนวตั้ง จำใช้เป็นลายแถบหรือหากนำมาต่อเรียงกันทั้งแผ่นผืนก็จะมีลักษณะเป็นลายพื้น ซึ่งมีหลายวิธีการดังนี้

2.1 การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกันเป็นแนวนอนหรือแนวตั้ง การผูกลายในลักษณะนี้จะทำให้เกิดลวดลายในลักษณะแถบทั้งแนวตั้งและแนวนอน หรือ สามารถสร้างเป็นลายพื้นได้เช่นกัน

ภาพที่ 2.11 : การผูกลายต่อเนื่อง ในลักษณะแถบ

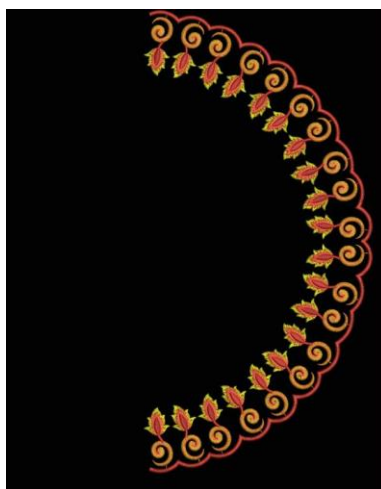
ที่มา : www.pinterest.com 2563

ภาพที่ 2.12 : การผูกหลายต่อเนื่อง จัดวางเป็นลายพื้น

ที่มา : www.pinterest.com 2563

2.2 การผูกหลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกันเป็นวงกลมหรือวงรี เช่น ลายรอบภาชนะสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ลายขอบจาน ขอบฝา เป็นต้น

ภาพที่ 2.13 : การผูกหลายต่อเนื่องแบบวางเรียงต่อกันเป็นวงกลม

ที่มา : www.pinterest.com 2563

2.3 การผูกหลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกันเป็นลายแถบแนวเฉียง ลายในลักษณะนี้เมื่อนำมาวางเรียงต่อกันก็จะเป็นลายพื้นเช่นกัน และถ้านำลายแถบแนวเฉียงมาไขว้ตัดกันจะได้เป็นลายขนมเปียกปูน

ภาพที่ 2.14 : การผูกลายต่อเนื่องเรียงต่อกันเป็นลายขนมเปียกปูน

ที่มา : www.pinterest.com 2563

2.4 การผูกลายต่อเนื่องกันเป็นลายหยักฟันปลา เมื่อนำมาเรียงต่อกันจะได้เป็นลายพื้นเช่นกัน

ภาพที่ 2.15 : การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกันเป็นลายหยักฟันปลา

ที่มา : www.pinterest.com 2563

3. การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับกัน

การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับกัน จะใช้แม่ลายเดี่ยวหรือหลายแม่ลาย ในการผูกลายแบบเรียงสลับกัน ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่

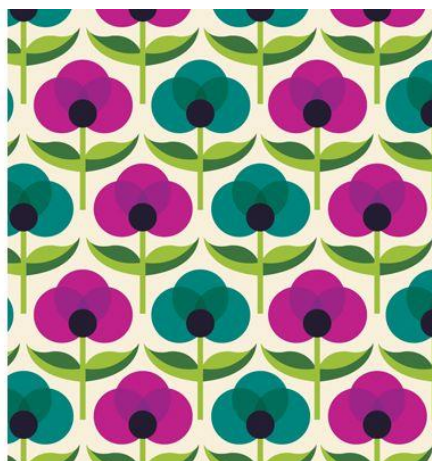
3.1 การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับกันโดยมีแม่ลาย 1 แบบ แล้วสลับด้านซ้ายขวา หรือบนล่าง หรือสลับทิศทางของลาย

ภาพที่ 2.16 : การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับบนล่าง

ที่มา : www.pinterest.com 2563

3.2 การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับกัน ใช้แม่ลาย 1 แบบ โดยการกลับค่าน้ำหนักหรือสลับสีของรูปและสีของพื้นหรือสลับสีกัน

ภาพที่ 2.17 : การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับสีของรูป

ที่มา : www.pinterest.com 2563

3.3 การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับกันโดยใช้แม่ลาย 2 แบบ จัดวางสลับกันและสลับด้านหรือทิศทางของลาย

ภาพที่ 2.18 : การผูกหลายแบบเรียงสลับกันโดยมีแม่ลาย2แบบ

ที่มา : www.pinterest.com 2563

3.4 การผูกหลายต่อเนื่องแบบวางสับหว่างกัน อาจมีแม่ลายได้มากกว่า 1 แบบ มีการเรียงสับ

หว่างได้หลายแบบ เช่น เรียงสับหว่างแบบก่ออิฐ แบบพืด แบบขนมเปียกปูน เป็นต้น

ภาพที่ 2.19 : การผูกหลายต่อเนื่องแบบเรียงสับหว่างมีแม่ลาย1แบบ

ที่มา : www.pinterest.com 2563

ภาพที่ 2.20 : การผูกลายต่อเนื่องเรียงสับหว่างแบบใบพัด

ที่มา : www.pinterest.com 2563

ภาพที่ 2.21 : การผูกลายต่อเนื่องเรียงสับหว่างแบบมีแม่ลายมากกว่า1แบบ

ที่มา : www.pinterest.com 2563

กล่าวโดยสรุป การออกแบบลวดลายต้นแบบ หรือแม่ลาย ที่ใช้โดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ แบบลายเฉพาะ และแบบลายต่อเนื่อง

การผูกลาย คือการนำลวดลายต้นแบบหรือแม่ลาย มาประกอบกันให้ได้ความสวยงาม และตรงตามวัตถุประสงค์ของการสร้างงาน โดยการผูกลายมี 2 ลักษณะคือ การผูกลายเฉพาะและการผูกลายต่อเนื่อง

- 1.การผูกลายเฉพาะ มี 2 รูปแบบคือ การผูกลายเฉพาะแบบสมมาตรและการผูกลายเฉพาะแบบอสมมาตร
- 2.การผูกลายต่อเนื่อง มี 2 รูปแบบใหญ่ๆ คือ การผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงต่อกันและการผูกลายต่อเนื่องแบบเรียงสลับกัน

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์หรือลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ (Packaging) หมายถึง หน่วยรูปแบบภายนอกหรือสิ่งห่อหุ้มภายนอกที่ทำหน้าที่ปกป้องคุ้มครองผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่บรรจุอยู่ภายใน ให้ปลอดภัย สะดวกต่อการขนส่ง เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ทางการค้าและการบริโภค

หน้าที่และความสำคัญของบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์ที่ดีจะต้องทำหน้าที่ทั้งทางด้านกายภาพและตอบสนองความต้องการทางจิตภาพ มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค โดยหน้าที่ของบรรจุภัณฑ์มีดังนี้คือ

1. เพื่อการรองรับสินค้า

บรรจุภัณฑ์มีหน้าที่รองรับสินค้าตามรูปร่างของภาชนะที่บรรจุ และเป็นไปตามขนาดที่ระบุไว้ ผู้บริโภคก็จะได้รับสินค้าตามจำนวนหรือขนาดที่ต้องการ

2. เพื่อคุ้มครองป้องกันสินค้า

สินค้าที่จำหน่ายอาจจะได้รับความเสียหาย หรือสูญเสียสภาพเดิมของสินค้าหากไม่มีสิ่งห่อหุ้มที่เรียกว่าบรรจุภัณฑ์ซึ่งจะทำหน้าที่คุ้มครองป้องกันสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ภายในให้อยู่ในสภาพเดิมจากแหล่งผลิตจนถึงมือผู้บริโภคในสภาพเดิมเช่นกัน

3. เพื่อความสะดวก

บรรจุภัณฑ์ให้ทั้งความสะดวกในการพกพา ถือหิ้ว มีความสะดวกสบาย ผ่อนแรงในการนำพา หรือแม้กระทั่งการใช้งาน สะดวกในการเปิด-ปิด และการเท รวมถึงการเก็บรักษาหลังการเปิดใช้งาน

4. เพื่อส่งเสริมการขาย

บรรจุภัณฑ์เปรียบเสมือนพนักงานขายเงียบ (Silent Salesman) ที่จะทำหน้าที่ทางการตลาดด้วยตนเองให้กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นๆ โดยจะสื่อสารด้านต่างๆได้แก่

- 4.1 การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายใน เช่น ชื่อสินค้า ผู้ผลิต ปริมาณ วิธีใช้ และข้อมูลที่จำเป็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสินค้านั้นๆ

- 4.2 บ่งชี้ลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ สื่อบุคลิกภาพของสินค้า บริษัทผู้ผลิตและลักษณะเฉพาะต่างๆของสินค้า
- 4.3 ดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค บรรจุกฎภัณฑ์สร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายใน ดึงดูดใจทั้งรูปรูปร่าง สีและภาพประกอบ สวยงาม สะดุดตา มีความโดดเด่นและจดจำได้ง่าย
- 4.4 สร้างมูลค่าเพิ่ม หากมีความโดดเด่น แปรกต่างหรือการใช้งานที่ดีกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้รับความสนใจ ก็จะทำให้ขายได้ในราคาที่สูงขึ้น รวมถึงการใช้งานด้านอื่นหลังจากการเป็นบรรจุกฎภัณฑ์แล้ว

ประเภทของบรรจุกฎภัณฑ์

บรรจุกฎภัณฑ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะตามกรรมวิธีการบรรจุและวิธีการขนถ่ายผลิตภัณฑ์ (ประชิด ทิถบุตร, 2531) คือ

1. **บรรจุกฎภัณฑ์เฉพาะหน่วย (Individual Package)** คือ บรรจุกฎภัณฑ์ที่สัมผัสอยู่กับผลิตภัณฑ์ชั้นแรก เป็นสิ่งที่บรรจุผลิตภัณฑ์เอาไว้เฉพาะหน่วย เช่น ขวดแชมพู กล่องนม เป็นต้น ซึ่งจะต้องมีรูปร่างที่เหมาะสมกับการใช้งาน จับ ถือ และอำนวยความสะดวกในการใช้งาน
2. **บรรจุกฎภัณฑ์ชั้นใน (Inner Package)** คือ บรรจุกฎภัณฑ์ชั้นที่สองที่รวมบรรจุกฎภัณฑ์ชั้นแรกเข้าไว้ด้วยกัน หรือเพื่อการขายเป็นชุด เพื่อป้องกันรักษาผลิตภัณฑ์และเพื่ออำนวยความสะดวกในการขายปลีก เช่น ฟิล์มรัดรูปน้ำอัดลมกระป๋องครึ่งโหล กล่องกระดาษแข็งบรรจุขนมที่ห่อด้วยพลาสติก เป็นต้น
3. **บรรจุกฎภัณฑ์ชั้นนอก (Outer Package)** คือ บรรจุกฎภัณฑ์ชั้นนอกสุด เป็นบรรจุกฎภัณฑ์ที่เป็นหน่วยรวมขนาดใหญ่ที่ใช้ในการขนส่ง ทำหน้าที่ป้องกันผลิตภัณฑ์ระหว่างการขนส่ง ได้แก่ หีบไม้ ลังไม้ กล่องขนาดใหญ่ที่บรรจุสินค้าไว้ภายใน ภายนอกจะบอกข้อมูลที่จำเป็นต่อการขนส่ง เช่น รหัสสินค้า ตราสินค้า สถานที่ส่ง ข้อควรระวัง เป็นต้น

วัสดุบรรจุกฎภัณฑ์

วัสดุที่นิยมใช้ในการผลิตบรรจุกฎภัณฑ์แบ่งออกเป็น 4 ชนิด (สุกฤตา หิรัณยชวลิต, 2564) ดังนี้คือ

1. ไม้และเยื่อ ได้แก่

1.1 **ลังไม้และกระบะ** เป็นบรรจุภัณฑ์ที่นิยมใช้สำหรับขนส่งผลิตภัณฑ์จำนวนมาก เนื่องจากวัสดุมีราคาถูก

1.2 **กระดาษที่ได้มาจากเยื่อไม้** เช่น กระดาษสา หรือกระดาษลูกฟูก มีข้อดีคือ สามารถนำมาแปรรูปเป็นถุงหรือกล่องรูปทรงต่างๆได้ง่าย สะดวกต่อการพิมพ์ลวดลายลงไป และมีราคาถูก หาง่าย และสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle)

1.3 **กล่องกระดาษแข็ง** สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กล่องแบบพับได้ (Folding Carton) (Rigid or Set up Box)

1.4 **แก้ว** เป็นวัสดุที่มีความโปร่งใส สามารถมองเห็นผลิตภัณฑ์ภายในได้ชัดเจน มีการขึ้นรูปเป็นรูปทรงต่างๆทั้งที่เป็นแบบปากแคบและปากกว้าง นิยมใช้บรรจุอาหาร ยา เครื่องสำอาง หรือเครื่องดื่ม

แก้วประกอบด้วยส่วนต่างๆ 3 ส่วน คือ ปาก ลำตัว และก้น บริเวณปากที่นิยมสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 แบบ ได้แก่ ปากฝาจีบ (Crown Finish) นิยมใช้กับผลิตภัณฑ์เปียร์และน้ำอัดลม ปากเกลียวธรรมดา (Screw Finish) นิยมใช้กับผลิตภัณฑ์ยา เครื่องสำอาง และอาหารบางชนิด ปากเกลียวพิเศษหรือเกลียวบิดขาด (R.O.P.P. Finish) นิยมใช้กับผลิตภัณฑ์ยา น้ำอัดลม หรือเครื่องดื่มบำรุงกำลัง ปากเกลียวล๊อค(Twist-Off-Finish) นิยมใช้กับผลิตภัณฑ์แยมหรือน้ำพริก ปากเกลียวคอร์ก (Cork Finish) นิยมใช้กับผลิตภัณฑ์ยาสำหรับฉีด นอกจากนี้ยังมีปากแบบต่างๆ อีกมาก เช่น ปากแบบขวดซูปเปอร์ไกด์ที่มีลักษณะต่างออกไปจากปากที่กล่าวมาข้างต้น

1.5 **โลหะ** เป็นวัสดุที่มีความแข็งแรง ทนทาน บรรจุภัณฑ์โลหะที่นิยมใช้มีหลายประเภท ได้แก่

1.5.1 **กระป๋อง (Can)** มีทั้งรูปทรงกระบอก รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงกลม เป็นต้น นิยมใช้บรรจุขนม ถั่ว ผลไม้ในน้ำเชื่อม น้ำอัดลม หรืออาหาร เป็นต้น

1.5.2 **ถัง (Drum, Pail or Keg)** มีขนาดใหญ่และมีปริมาณในการบรรจุจำนวนมาก ใช้บรรจุของเหลวประเภทสารเคมีและน้ำมัน

1.5.3 **ขวดสเปรย์ (Aerosols or Pressurized Containers)** ใช้บรรจุของเหลวที่มีก๊าซผสมอยู่ ใช้บรรจุยาฆ่าแมลง เครื่องสำอาง สี น้ำยาดับกลิ่นกาย น้ำหอม เป็นต้น

1.5.4 หลอด (Collapsible Tube) ใช้บรรจุของเหลวที่มีความหนืด ใช้บรรจุเครื่องสำอาง ยาสีฟัน อาหาร กาว สี หรือ ยา เป็นต้น

1.5.5 อะลูมิเนียมแผ่นเปลว (Aluminum Foil) เป็นบรรจุภัณฑ์กึ่งคงรูปโดยการนำเอาอะลูมิเนียมแผ่นเปลวมาอัดลงในแม่พิมพ์เพื่อขึ้นรูปเป็นรูปร่างต่างๆ เช่น ถ้วยขนม ของบรรจุกาแฟ ของอาหารสำเร็จรูป

1.6 พลาสติก (Plastic) เป็นสารสังเคราะห์ โดยพลาสติกที่นิยมใช้และสามารถแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Recycle) แบ่งออกได้เป็น 7 ชนิด ได้แก่

1.6.1 โพลีเอทิลีน เทเรฟทาเลต (PET) พลาสติกชนิดนี้ลักษณะใสเหมือนแก้ว น้ำหนักเบา ปัจจุบันนิยมมาใช้แทนขวดแก้ว เป็นพลาสติกที่ถูกนำมารีไซเคิลมากที่สุด เนื่องจากจัดการง่าย และเป็นที่นิยมในการใช้งานมากเช่นกัน ได้แก่ ขวดน้ำดื่ม ขวดน้ำมันพืช ขวดน้ำปลา เป็นต้น

1.6.2 โพลีเอทิลีนความหนาแน่นต่ำ (LDPE) เป็นพลาสติกแบบฟิล์มที่ยืดหยุ่นได้ นิยมใช้ผลิตถุงพลาสติกมีหูหิ้ว หลอดพลาสติก และพลาสติกแรปห่ออาหาร เป็นต้น

1.6.3 โพลีเอทิลีนความหนาแน่นสูง (HDPE) พลาสติกชนิดนี้จะมีสีขาวและสีทึบ มีความเหนียวและทนทานกว่าพลาสติก PET นิยมใช้ผลิตขวดนมพาสเจอร์ไรซ์ ขวดแชมพู ขวดน้ำยาซักผ้า ประปุกยาและฝาขวด เป็นต้น สามารถนำมารีไซเคิลเป็นขวดน้ำมันเครื่อง ท่อ ลังพลาสติก และไม้เทียมได้

1.6.4 โพลีไวนิลคลอไรด์ (PVC) มีความเหนียว โดยทั่วไปใช้ทำท่อพีวีซี ฝ้าม่านห้องน้ำ แฟ้มเอกสาร ในงานบรรจุภัณฑ์ใช้ผลิตฟิล์มฉลากหดรูปขวด แผ่นฟิล์มสำหรับห่ออาหาร เป็นต้น พลาสติกชนิดนี้มีสารประกอบคลอรีนเป็นองค์ประกอบ ซึ่งสามารถตกค้างเป็นมลพิษต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมได้

1.6.5 โพลีโพรพิลีน (PP) เป็นพลาสติกที่มีความใส ทนทานต่อความร้อน คงรูป เหนียว และทนแรงกระแทกได้ดี และยังทนต่อสารเคมีและน้ำมัน ใช้ทำภาชนะบรรจุอาหาร เช่น กล่อง ซาม จาน ถัง ตะกร้า กระบอกน้ำ ขวดซอส เป็นต้น สามารถนำมารีไซเคิลเป็นกล่องเบตเตอรีในรถยนต์ ชิ้นส่วนรถยนต์ เช่น กันชน และกรวยสำหรับน้ำมัน ไฟท้าย ไม้กวาดพลาสติก แปรง เป็นต้น

1.6.6 โพลีสไตรีน (PS) เป็นพลาสติกที่มีความใส แต่เปราะและแตกง่าย ใช้ทำภาชนะบรรจุของใช้ต่างๆ หรือโฟมใส่อาหาร เป็นต้น สามารถนำมารีไซเคิลเป็นไม้แขวนเสื้อ ไม้บรรทัด แผงสวิทช์ไฟ ถาดใส่ไข่ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

1.6.7 พลาสติกอื่นๆ เป็นพลาสติกชนิดแข็ง สามารถใช้ซ้ำได้ ใช้ผลิตขวดนมเด็ก ขวดน้ำดื่ม กล่องใส่อาหาร พลาสติกชนิดนี้แม้ใช้ซ้ำได้แต่ต้องระวังสาร Bisphenol A (BPA) ซึ่งสารนี้เมื่อปนเปื้อนเข้าสู่ร่างกายจะส่งผลกระทบต่อเซลล์สมอง ระบบประสาท และส่งผลกระทบต่อระบบสืบพันธุ์รวมไปถึงการหลั่งฮอร์โมน การเจริญเติบโต

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งพลาสติกตามลักษณะของบรรจุภัณฑ์ ได้ดังนี้

1.6.8 Multi-Layered Plastic พลาสติกชนิดนี้จะซ่อนอยู่ในบรรจุภัณฑ์ที่มีลักษณะไม่เหมือนพลาสติก โดยเป็นพลาสติกหลายชั้นประกอบด้วยวัสดุชนิดอื่น เช่น กล่องนม กล่องน้ำผลไม้ ซองขนม และหลอดยาสีฟัน เป็นต้น

1.6.9 Single-Layered Plastic เป็นฟิล์มพลาสติกที่ยืดหยุ่นได้และเป็นฟิล์มแบบบางเพียงชั้นเดียว เช่น ถุงพลาสติกมีหูหิ้ว หลอดพลาสติก พลาสติกแรปห่ออาหาร

ส่วนประกอบของการออกแบบบรรจุภัณฑ์

บรรจุภัณฑ์มีส่วนประกอบสำคัญ 2 ส่วนได้แก่

1. **โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ (Construction Design)** คือส่วนที่เป็นลักษณะรูปลักษณ์ภายนอกที่ห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ ทำหน้าที่หลักในการบรรจุ ค้ำครอง ป้องกัน เก็บรักษา และอำนวยความสะดวกในการพกพา ถือหิ้วและการใช้งานผลิตภัณฑ์นั้นๆ
2. **กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ (Graphic Design)** คือส่วนที่ทำหน้าที่หลักในการสื่อสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการส่งเสริมการขายให้กับผลิตภัณฑ์นั้นๆ

การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์

คือ การกำหนดลักษณะโครงสร้าง รูปทรง วัสดุที่ใช้ กรรมวิธีการผลิต เพื่อการบรรจุ การเก็บรักษา ค้ำครอง ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการใช้งาน การขนส่ง ตั้งแต่สถานที่ผลิตจนถึงมือผู้บริโภค นอกจากนั้นในการออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ยังต้องคำนึงถึงต้นทุนในการผลิต ต้องเป็นไปอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า รวมถึงความเป็นไปได้ในการผลิตร่วมด้วย

การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

คือ การกำหนดรูปลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ เพื่อการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายใน ให้ผู้บริโภคได้ทราบ รวมถึงทำให้เกิดผลทางด้านจิตวิทยาต่อผู้บริโภค ทำให้เกิดความสวยงามดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภคด้วยการกำหนดภาพประกอบ สี และตัวอักษร ผ่านการจัดวางที่เหมาะสมสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

หน้าที่ของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์มีหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. ให้ข้อมูลรายละเอียดของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายใน เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงข้อมูลที่จำเป็น เช่น ชนิดของผลิตภัณฑ์ ตรายินค้า วิธีการใช้และการเก็บรักษา เป็นต้น
2. สร้างเอกลักษณ์และจุดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ มีความสวยงามดึงดูดใจผู้บริโภค ทำให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นได้รับความสนใจมากกว่าสินค้าคู่แข่ง ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค
3. สร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีให้กับผลิตภัณฑ์นั้น ทำให้ผู้บริโภคเกิดความภูมิใจและมั่นใจในตัวผลิตภัณฑ์
4. เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เพิ่มเติมด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลโดยตรงของผลิตภัณฑ์นั้นๆ เกิดประโยชน์ทางอ้อมต่อผู้บริโภค เช่น ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนผู้ผลิตสินค้านั้น พิมพ์ลงบนบรรจุภัณฑ์ ช่วยส่งเสริมการขายและการท่องเที่ยวไปพร้อมกัน

องค์ประกอบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์

กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ประกอบด้วยส่วนต่างๆที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. รูปทรง (Shapes)

เป็นส่วนประกอบหลักที่สำคัญ รูปทรงดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งรูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรงอิสระ การใช้รูปทรงนี้มีส่วนในการจดจำต่อผู้พบเห็น เช่น เมื่อคนเห็นตราสัญลักษณ์ (สามเหลี่ยม) ก็จะนึกถึงสินค้า ก. ทันที หรือเมื่อเห็นรูปหยดน้ำก็จะนึกถึง ข. ทันที เป็นต้น

2. สี (Color)

เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทเช่นเดียวกับรูปทรง (Shapes) คือมีผลต่อการจดจำของผู้บริโภค ส่งผลทางด้านจิตวิทยา สีที่ต่างกันจะให้ความรู้สึกที่ต่างกัน สามารถสื่อความหมายและเพิ่มความชัดเจนต่อสิ่งที่จะต้องสื่อสารให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น การใช้สีเขียวกับผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้จะให้ความรู้สึกถึงความสดของสินค้ามากกว่าสีน้ำตาล เป็นต้น

3. ภาพประกอบ (Illustrate)

ภาพประกอบมีบทบาทสำคัญต่อบรรจุภัณฑ์มาก ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาดลายเส้น ภาพวาดระบายสี ภาพพิมพ์ และภาพวาดจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ภาพเหล่านี้ช่วยสื่อสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่บรรจุอยู่ภายในบรรจุภัณฑ์ เช่น ภาพถ่ายบนซองขนมสำเร็จรูป ภาพเห็นดกระป๋องที่ปรากฏข้างกระป๋อง เป็นต้น นอกจากนี้ยังช่วยดึงดูดใจต่อผู้พบเห็นและสร้างจุดจดจำให้กับผู้บริโภคให้กลับมาซื้อในครั้งต่อไป

4. ตัวอักษร (Letter and Type Face)

ในการนำตัวอักษรมาใช้ในการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ จะต้องศึกษาถึงประเภทหรือรูปแบบตัวอักษร (Type Style) ขนาดตัวอักษร (Type Size) รูปร่างลักษณะตัวอักษร (Type Character) ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ การจัดวางตัวอักษร ความชัดเจนในการอ่าน (Legibility) สีของตัวอักษร และความต่างของสีตัวอักษรกับพื้นหลังให้สามารถอ่านได้ง่ายและรวดเร็ว สื่อสารได้ตรงตามต้องการมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

การสร้างจุดสนใจในการออกแบบบรรจุภัณฑ์

นอกจากรูปลักษณ์ภายนอก และการสื่อสารที่ครอบคลุมแล้ว การสร้างความน่าสนใจหรือวิธีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อความแตกต่างจากสินค้าคู่แข่งและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบรรจุภัณฑ์นั้นๆก็สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. **การออกแบบเป็นชุด** เป็นวิธีการหนึ่งที่ได้รับนิยมนิยมมาก ด้วยวิธีการจัดองค์ประกอบของกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์เป็นชุด หรือ เป็นกลุ่มชุดผลิตภัณฑ์เดียวกันแต่ต่างชนิดสินค้า สร้างความต่อเนื่องกันหรือความเชื่อมโยงของผลิตภัณฑ์ ทำให้ผู้บริโภคประทับใจและจดจำได้ เช่น ซาประเภทต่างๆ ของแบรนด์เดียวกัน

ภาพที่ 2.22 : The Tea of Emotions ชาหลากหลายชนิด ในกลุ่มสินค้าเดียวกัน

ที่มา : www.pinterest.com 2563

2. การเรียงต่อเป็นภาพ ณ. จุดขาย เป็นการนำภาพกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ ในส่วนหน้ามาเรียงต่อกัน ให้เห็นได้ ณ.จุดขาย เพื่อให้ดูต่อเนื่องกัน เป็นภาพเดียวกันหรือเรื่องราวเดียวกัน ดึงดูดความสนใจจากผู้บริโภค กระตุ้นให้เกิดการซื้อไปเป็นชุด เมื่อผู้บริโภคเกิดความประทับใจ เช่น กล่องนม ดังภาพ

ภาพที่ 2.23 : บรรจุภัณฑ์นม ที่เรียงต่อกันเป็นชุด ณ.จุดขาย

ที่มา : www.pinterest.com 2563

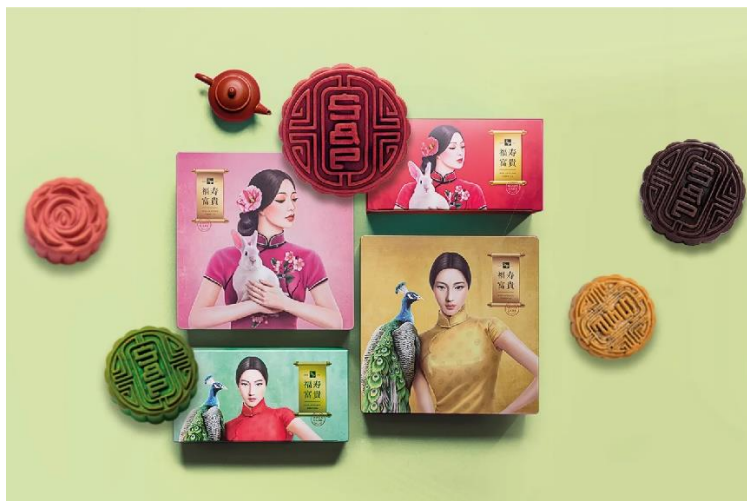
3. การออกแบบที่แสดงถึงท้องถิ่นหรือชุมชนผู้ผลิตสินค้า การออกแบบในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นตัวแทนของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ มักจำหน่ายในลักษณะของฝาก เช่น ของฝากจากแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ อาจจะใช้การออกแบบรูปทรงหรือกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์นำเสนอสิ่งเด่นของท้องถิ่น การแสดงอัตลักษณ์ชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น เพื่อสร้างจุดจดจำทั้งสินค้าและสถานที่ เช่น การออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สินค้าของฝากจากชุมชนที่ตั้งเอาอัตลักษณ์ชุมชนเกาะลันเตา อันได้แก่ สัตว์ทะเล สีสนของผ้าปาเต๊ะ ที่เป็นเครื่องนุ่งห่มของชาวเกาะลันเตา จ.ตรัง มาเป็นตัวแทนสื่อสารสินค้าชุมชน ออกแบบโดยคุณสุวิทย์ วงศ์จุริจาวาณิชย์

ภาพที่ 2.24 : บรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชนเกาะลันเตา จ.ตรัง

ที่มา : สุวิทย์ วงศ์จุริจาวาณิชย์ 2563

4. การออกแบบตามเทศกาล การออกแบบในลักษณะนี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น เทศกาลปีใหม่ เทศกาลไหว้พระจันทร์ เป็นต้น เป็นการออกแบบที่จะต้องสะดุดตาและสามารถดึงดูดใจผู้พบเห็นได้ตั้งแต่ครั้งแรกเห็น ข้อเสียของการออกแบบลักษณะนี้คือ เมื่อพ้นช่วงเทศกาลไปแล้วอาจจะทำให้ยอดขายลดลงหรือจำหน่ายไม่หมดภายในช่วงเวลา

ภาพที่ 2.25 : บรรจุภัณฑ์ขนมไหว้พระจันทร์ ตรา S&P

ที่มา : <https://marketeeronline.co/archives/119373>

5.การออกแบบที่มองเห็นผลิตภัณฑ์ด้านใน คือ การออกแบบที่ตัดบางส่วนของบรรจุภัณฑ์ออก ร่วมกับการใช้พลาสติกใสแบบบางปิดบริเวณที่ถูกตัดออก เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถมองเห็นชนิดของผลิตภัณฑ์ ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ด้านใน หรือเพื่อแสดงความสดใหม่ของผลิตภัณฑ์ในกรณีที่เป็นบรรจุภัณฑ์อาหาร สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคว่าสินค้านั้นยังคงความสดใหม่และคุณภาพเช่นเดิม ไม่แตกหักเสียหาย

ภาพที่ 2.26 : บรรจุภัณฑ์พาสต้า ที่มองเห็นผลิตภัณฑ์ได้

ที่มา : www.pinterest.com 2563

6.การออกแบบที่ใช้ภาพเจ้าของผลิตภัณฑ์เป็นจุดขาย นิยมใช้สำหรับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน เจ้าของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่นิยมใช้รูปภาพตนเองหรือผู้ก่อตั้งผลิตภัณฑ์มาเป็นส่วนหนึ่งของจุดจดจำสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ เพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงความภาคภูมิใจให้กับคนในครอบครัวหรือคนในชุมชนนั้นๆที่เป็นผู้ผลิต

ภาพที่ 2.27 : น้ำพริกกุ้งเผา คุณแม่จู้ สินค้าจาก จ.ภูเก็ต

ที่มา : <https://www.khunmaejuphuket.com> 2563

7.การออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกอีกอย่างว่า บรรจุภัณฑ์รักษ์โลก (Eco-Packaging) เป็นการออกแบบที่คำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมจากการใช้งานบรรจุภัณฑ์ ซึ่งมีหลากหลายวิธีการในการจัดการเรื่องนี้ เช่น

7.1 เลือกวัสดุในการทำบรรจุภัณฑ์ประเภทวัสดุที่ย่อยสลายได้เองในธรรมชาติ เช่น วัสดุธรรมชาติ หรือวัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้ เพื่อการนำกลับมาใช้ใหม่

7.2 เลือกใช้หมึกพิมพ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือ กำหนดการใช้สีที่พิมพ์จำนวนน้อยสี เช่น 1-3 สี แทนการพิมพ์แบบ 4 สี หรือการใช้กระดาษสำหรับบรรจุภัณฑ์ชนิดที่ไม่ฟอกสี เป็นต้น

7.3 การออกแบบต้องคำนึงต้นทุนในการผลิต เลือกรูปทรงที่ประหยัดการใช้วัสดุลง รวมถึงออกแบบให้ง่ายต่อการผลิตและประกอบชิ้นงาน

7.4 ออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สามารถถอด ประกอบเองได้โดยไม่ต้องใช้กาวหรือลวดเย็บ เนื่องจาก การทำให้ยากต่อการแยกขยะเพื่อนำกลับมาแปรรูปใช้ใหม่ และการประกอบบรรจุภัณฑ์ง่ายต่อการใช้งานได้สำหรับ ทุกคน

7.5 ออกแบบให้บรรจุภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มสามารถใช้งานได้หรือปรับใช้งานด้านอื่นได้ เพื่อลดการเกิด ขยะที่ไม่จำเป็น

7.6 ระบุส่วนประกอบของวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ ไว้อย่างชัดเจน รวมถึงใส่สัญลักษณ์รีไซเคิล และสัญลักษณ์ต่างๆที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ที่บรรจุภัณฑ์เพื่อง่ายต่อการแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่

ภาพที่ 2.28 : บรรจุภัณฑ์ที่พิมพ์น้อยสี และใช้กล่องกระดาษไม่ฟอกสี

ที่มา : www.pinterest.com 2563

8.การออกแบบที่ใช้วิธีการเลียนแบบกรรมวิธีการบรรจุแบบดั้งเดิมหรือการผสมผสาน เช่น วิธีการห่อมัด รั้ว ร้อย กลัด พัน และจักสาน โดยสามารถใช้ได้กับวัสดุแบบดั้งเดิมและวัสดุสมัยใหม่ หรือเกิดการประยุกต์ผสมผสานกันระหว่างวัสดุและวิธีการทั้งแบบใหม่และดั้งเดิม เพื่อให้เกิดความน่าสนใจยิ่งขึ้นและสามารถผลิตใช้งานได้สะดวก

ภาพที่ 2.29 : บรรจุภัณฑ์ข้าวของจีนที่เลียนแบบวิธีห่อแบบดั้งเดิม

ที่มา : www.pinterest.com 2563

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานในรายละเอียดดังนี้

3.1 ประเภทและที่มาของข้อมูล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประเภทและที่มาของข้อมูล

ประเภทของข้อมูลที่ใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้มี 2 ส่วนคือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกภาพ และแบบสอบถาม เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี สอบถามข้อมูลและข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการสินค้า OTOP และบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นคว้าจาก เอกสาร หนังสือ วารสาร ผลงานวิจัย เว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในงานวิจัย

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นหาสิ่งแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับและใช้เป็นตัวแทนของชุมชนนั้นๆ และมีศักยภาพในการนำไปสร้างสรรค์ลวดลายเพื่อใช้บนบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ดังนั้นการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้คือ

ประชากรในงานวิจัย คือ สิ่งที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองชลบุรี และผลิตภัณฑ์สินค้าOTOPชลบุรี

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ได้แก่

1. สิ่งที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ที่มีศักยภาพในการนำไปสร้างสรรค์เป็นงานออกแบบลวดลายเพื่อใช้บนบรรจุภัณฑ์ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ภายใต้อัตลักษณ์ที่กำหนด และการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี
2. ตัวแทนผลิตภัณฑ์สินค้าOTOPจังหวัดชลบุรี จำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองเป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP และให้ความร่วมมือกับโครงการวิจัยฯ.

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสังเกต การบันทึกภาพ การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

3.3.1 การรวบรวมข้อมูลเอกสาร การสังเกต และบันทึกภาพ เพื่อรวบรวมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ที่รู้จักในวงกว้างและมีศักยภาพนำไปสร้างสรรค์เป็นลวดลาย และนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ต่อไป

3.3.2 การสัมภาษณ์ ใช้กับกลุ่มผู้ประกอบการสินค้า OTOP ที่เลือกเป็นตัวแทนสำหรับสร้างสรรค์ลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่นำไปใช้

3.3.3 การใช้แบบสอบถาม เพื่อสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี จำนวน 2 คน และสอบถามความพึงพอใจ ความสวยงามและความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีของลวดลายต้นแบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์และนักออกแบบ จำนวน 10 คน และ แบบสอบถามความพึงพอใจในลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ที่ประยุกต์ใช้จากลวดลายต้นแบบ ในกลุ่มผู้ประกอบการสินค้า OTOP และผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ต่อ 1 ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสิ้น 15 คน

โดย แบ่งแบบสอบถามในงานวิจัยออกเป็น 3 ชุด ได้แก่

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่เป็นตัวแทนนำไปใช้ในการออกแบบ
ลวดลาย

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์และนักออกแบบ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในลวดลายต้นแบบที่สามารถสื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจในลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ที่ประยุกต์ใช้จากลวดลายต้นแบบ แบ่ง
ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ที่เป็นตัวแทนนำไปใช้บนผลิตภัณฑ์สินค้า
OTOP ที่เลือก

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์เมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

3.4.1 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ และสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกต บันทึกภาพ สัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

3.4.2 นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อสรุปเลือกตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางและมีศักยภาพเพื่อนำไปออกแบบลวดลายต้นแบบ รวมถึงวิเคราะห์เลือกตัวแทนสินค้าOTOPเมืองชลบุรีเพื่อทดลองใช้ลวดลายต้นแบบลงบนบรรจุภัณฑ์สินค้า

3.4.3 นำลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีไปออกแบบเพื่อใช้เป็นลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สินค้า OTOPเมืองชลบุรีที่คัดเลือกมา

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ นำข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ การสังเกต และการบันทึกภาพมาวิเคราะห์เลือกตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน กลั่นกรองและให้ข้อเสนอแนะ สรุปข้อมูลนำมาออกแบบลวดลายต้นแบบที่สื่อถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่สามารถใช้เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ได้จำนวน 3 กลุ่มลวดลาย(สำหรับ 3 พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี) ขั้นตอนต่อไปนำลวดลายต้นแบบที่ได้ไปสอบถามในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์และนักออกแบบ จำนวน 10 คน นำมาประมวลผลวิเคราะห์ นำเสนอในเชิงพรรณนาและใช้สถิติค่าเฉลี่ยและความถี่ร้อยละมาสรุปเพื่อให้ได้ลวดลายต้นแบบที่สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี แล้วจึงนำลวดลายต้นแบบมาทดลองสร้างลวดลายลงบนบรรจุภัณฑ์ จำนวน 3 ชุดรูปแบบ เพื่อนำไปทดลองใช้กับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์สินค้าOTOPเมืองชลบุรีจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ที่คัดเลือกมา และทำการสอบถามความพึงพอใจและความเหมาะสมของลวดลายจากผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์สินค้าทั้ง 3 กลุ่มสินค้า เพื่อให้ได้ลวดลายที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน สร้างจุดจดจำเกี่ยวกับชุมชนและผลิตภัณฑ์นั้นๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในโครงการวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ แบ่งผลการศึกษาค้นคว้าและการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ คือ

4.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

4.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี

4.3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบลวดลายและการนำไปใช้บนบรรจุภัณฑ์

4.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

จากการศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์อำเภอเมืองชลบุรี ซึ่งมีอาณาเขตทิศเหนือติดกับ อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ทิศตะวันออกติดกับ อ.พานทองและ อ.บ้านบึง ทิศใต้ติดกับ อ.ศรีราชา และทิศตะวันตกจรดอ่าวไทย และจากการจัดแบ่งลักษณะทางภูมิประเทศของเขตการปกครองอำเภอเมืองชลบุรี มีการแบ่งออกเป็น 3 เขตพื้นที่ และเมื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เขตชุมชนบริเวณพื้นที่ที่มีความสำคัญในเชิงการท่องเที่ยว และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ร่วมด้วยนั้น ผู้วิจัยจึงได้จัดแบ่ง เขตพื้นที่ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ออกเป็น 3 เขตพื้นที่ด้วยกัน ได้แก่

เขตพื้นที่ที่1 แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา

เขตพื้นที่ที่2 แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ

เขตพื้นที่ที่3 แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี

ภาพที่ 4.1 : แผนที่แสดงเขตพื้นที่เมืองชลบุรี

ที่มา : http://oss101.ldd.go.th/web_thaisoilinf/east/Chonburi/ch_01.html 2564

เขตพื้นที่ที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา

เป็นบริเวณพื้นที่ที่พิจารณาแล้วจะประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเล และเนินเขาเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ตำบลแสนสุข ตำบลเหมือง ตำบลหนองขำคอก และตำบลหนองรี มีธรรมชาติทางทะเลที่สวยงามที่รู้จักกันดีได้แก่ หาดบางแสน เขาสามมุก เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของป่าเขา ได้แก่ เขาเขียว เป็นต้น ส่วนวิถีชีวิตการประกอบอาชีพก็จะเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และเกษตรกรรม เป็นหลัก

เขตพื้นที่ที่ 2 แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ

เป็นบริเวณพื้นที่ ที่มีความโดดเด่นในเรื่องการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น งานฝีมือ และประมง ได้แก่ ตำบลอ่างศิลา ตำบลบ้านปึก ตำบลเสม็ด ตำบลห้วยกะปิ พื้นที่ติดกับทะเลจึงมีการทำการประมงพื้นบ้าน การเลี้ยงหอยนางรม งานช่างแกะสลัก การทอผ้าบ้านปึก และการทำครกอ่างศิลาที่รู้จักกันดี นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา (พระตำหนักมหาราชและพระตำหนักราชินี) ที่ในอดีตเป็นพระตำหนักในรัชกาลที่ 5 และในปัจจุบันเป็นที่เก็บและแสดงวัตถุโบราณ อาคารเป็นรูปทรงสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นผสมผสานแบบไทยกับจีน

เขตพื้นที่ที่3 แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี

เป็นบริเวณพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในอดีต และพื้นที่ที่ปารอยต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา แต่พื้นที่ที่มีอัตลักษณ์โดดเด่นในการทำวิจัย ได้แก่พื้นที่ที่มีความสำคัญในด้านการปกครอง เป็นศูนย์กลางเมืองนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาให้เห็นเด่นชัดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและวิถีชีวิตในอดีต พื้นที่บางส่วนติดชายฝั่งทะเลป่าชายเลน ก็จะมีการทำประมงพื้นบ้านในรูปแบบเฉพาะ พื้นที่บางส่วนเหมาะกับการทำเกษตรกรรม การปลูกข้าว ก็เกิดเป็นประเพณีวิ่งควาย อันเป็นที่รู้จักกันดีของคนทั่วไป และความเป็นศูนย์กลางเมืองก็ทำให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทั้งทางด้านสถาปัตยกรรมและความรุ่งเรืองทางพุทธศาสนา อันจะเห็นได้จากมีวัดที่สำคัญๆหลายวัดในพื้นที่นี้ บริเวณพื้นที่ได้แก่ ตำบลบางปลาสร้อย ตำบลบ้านสวน ตำบลบางทราย ตำบลบ้านไช้ ตำบลมะขามหย่ง ตำบลนาป่า ตำบลหนองไม้แดง ตำบลสำนักบก ตำบลดอนหัวฬ่อ และตำบลคลองตำหรุ

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี หมายถึง ลักษณะสำคัญที่แสดงหรือบ่งชี้ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชุมชนและสังคม และอื่นๆที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง สามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานเพื่อเป็นตัวแทนของเมืองชลบุรีได้ ในงานวิจัยนี้พิจารณาเลือกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากพื้นที่ที่ได้จัดแบ่งดังกล่าวข้างต้น 3 กลุ่มพื้นที่ที่มีความชัดเจนแตกต่างกัน เพื่อนำไปใช้ประโยชน์สำหรับลดทอนบรรจุดัชนีในผลิตภัณฑ์ OTOP ตัวแทนในแต่ละพื้นที่ต่อไป โดยมีการจัดแบ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมออกเป็นด้านต่างๆ (อัตลักษณ์ไทย ทุนความคิด ทุนสร้างสรรค์, 2555,12) ดังนี้คือ

1. **ด้านศิลปวัฒนธรรม** (สถาปัตยกรรม จิตรกรรมประติมากรรม ศิลปกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษา และวรรณกรรม)
2. **ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น** (หัตถกรรม งานฝีมือ เกษตรกรรม และอื่นๆ)
3. **ด้านวิถีชุมชนและสังคม** (วิถีชีวิต ประเพณี งานเทศกาล ศาสนาและความเชื่อ การละเล่นต่างๆ และอื่นๆ)
4. **ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม** (ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีโดยธรรมชาติและสร้างขึ้น)
5. **ด้านอื่นๆ** (อาหาร พืช และอื่น)

จากการสำรวจและรวบรวมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองชลบุรี โดยข้อพิจารณาในการวิเคราะห์เลือกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ได้แก่ สิ่งนั้นมีการสืบสานมาอย่างยาวนาน มีความต่างไม่เหมือนที่อื่น เป็นที่ยอมรับในวงกว้างและสามารถนำไปสร้างสรรค์งานออกแบบลวดลายได้ต่อไปและจัดแบ่งหมวดหมู่ออกได้เป็น 5 ด้านดังตาราง

ตารางที่ 4.1 แสดงการรวบรวมและจัดแบ่งประเภทของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

ประเภทอัตลักษณ์	อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมอำเภอเมืองชลบุรี
ด้านศิลปวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษาและวรรณกรรม)	ตึกมหาราช ตึกราชินี อาคารเทศบาลเมืองชลบุรี จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่อินทาราม ศาลเจ้านาจาไทจื้อ
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (หัตถกรรม งานฝีมือ เกษตรกรรม และอื่นๆ)	ครกหินอ่างศิลา ผ้าทอคุณย่าท่าน (ผ้าทอบ้านปึก)
ด้านวิถีชุมชนและสังคม (วิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี งานเทศกาล ศาสนา และความเชื่อ การละเล่นต่างๆ และอื่นๆ)	ประเพณีวิ่งควาย ประเพณีก่อพระทรายวันไหลบางแสน อาชีพถือกระบดานหาหอย
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีโดยธรรมชาติและสร้างขึ้น)	ชายหาดบางแสน ประมงท่าเรือพลี เขาสามมุก สะพานชลมารควิถี ป่าชายเลน
ด้านอื่นๆ (อาหาร พืช และอื่นๆ)	ข้าวหลามหนองมน ปลาคอก

จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีด้านต่างๆที่ได้รวบรวมข้างต้น นำมาแจกแจงสิ่งๆที่แสดงความเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปสร้างสรรค์ลวดลายที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีต่อไป ดังตาราง

ตารางที่ 4.2 สิ่งแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่มีศักยภาพนำไปสร้างสรรค์ลวดลาย

รายการประเมิน		
ประเภทอัตลักษณ์	อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี	ตัวแทนอัตลักษณ์
ด้านศิลปวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษาและวรรณกรรม)	ตึกมหาราช	รูปทรงอาคารตึกมหาราช
	ตึกราชินี	รูปทรงอาคารตึกราชินี
	จิตรกรรมฝาผนัง	ภาพปลาอานนท์
	วัดใหญ่อินทาราม	ภาพลายผ้าโบราณ
	ศาลเจ้านาจาไทจื่อ	รูปทรงอาคารศาลเจ้าฯ.
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (หัตถกรรม งานฝีมือ เกษตรกรรม และอื่นๆ)	ครกหินอ่างศิลา	รูปทรงครกหินอ่างศิลา
	ผ้าทอคุณย่าท่าน (ผ้าทอบ้านปึก)	ลายดอกพิกุล
		ลายไส้ปลาไหล
		ลายตาสมุก
ด้านวิถีชุมชนและสังคม (วิถีชีวิต ประเพณี งานเทศกาล ศาสนาและความเชื่อ การละเล่นต่างๆ และอื่นๆ)	ประเพณีวิ่งควายชลบุรี	กิจกรรมวิ่งควาย
		ลักษณะควายชลบุรี
		ฟู่ประดับคอควาย
	ประเพณีวันไหลบางแสน	เจดีย์ทราย
		กิจกรรมรดน้ำดำหัว
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มี โดยธรรมชาติและสร้างขึ้น)	ชายหาดบางแสน	จักรยานหลายที่นั่ง
		ร่มผ้าใบชายหาด
		จุดเตือนภัยชายหาด (Life Guard)
	เขาสามมุข	รูปทรงเขาสามมุข
		จุดชมวิวเขาสามมุข
	สะพานชลมารควิถี	แนวสะพานที่ทอดยาว
	ตลาดประมงท่าเรือพลี	เรือประมง
ด้านอื่นๆ (อาหาร พืช และอื่นๆ)	ข้าวหลามหนองมน	กระบอกข้าวหลาม
	ปลาตก	ลักษณะของอาหาร

โดยนำตัวแทนอัตลักษณ์ที่เลือกไว้ จำนวน 23 ตัวแทนอัตลักษณ์ไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญทางด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์บุญเติม พันรอบ และ อาจารย์สมาน สรรพศรี ได้ตอบแบบสอบถามพร้อมให้คำแนะนำและร่วมคัดเลือกสิ่งที่เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ ที่มีความชัดเจน มีศักยภาพในการสร้างสรรค์เป็นลวดลายต่อไปได้จำนวนทั้งสิ้น 16 ตัวแทนอัตลักษณ์ และนำมาวิเคราะห์หาสิ่งเด่นทางด้านรูปธรรมและนามธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายต่อไป

ตารางที่ 4.3 แสดงสรุปตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่ใช้ในการออกแบบลวดลายในแต่ละพื้นที่

กลุ่มพื้นที่	ตัวแทนอัตลักษณ์
แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา (บางแสน เขาสามมุข)	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระเจดีย์ทราย 2. จักรยานชายหาด 3. ร่มผ้าใบชายหาด 4. จุดชมวิวเขาสามมุข 5. ข้าวหลามหนองมน
แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานฝีมือ (อ่างศิลา บ้านปึก)	<ol style="list-style-type: none"> 1. พระตำหนักมหาราช 2. พระตำหนักราชินี (ตึกแดง) 3. ครกหินอ่างศิลา 4. ศาลเจ้าหน้าจ่าไต้จื้อ 5. ผ้าทอบ้านปึก (ลายดอกพิกุล) 6. ผ้าทอบ้านปึก (ลายตาสมุก) 7. ผ้าทอบ้านปึก (ลายไส้ปลาไหล-นกกกระทา)
แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี (บางปลาสร้อย บางทราย)	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาคารเทศบาลเมืองชลบุรี 2. วิังควายชลบุรี 3. ถีบกระดานหาหอย 4. จิตรกรรมฝาผนังลายผ้าโบราณ วัดใหญ่อินทาราม

จากตัวแทนอัตลักษณ์ทั้ง 16 อัตลักษณ์ นำมาทำการศึกษารายละเอียดและวิเคราะห์ หาลักษณะเด่นทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม เพื่อนำไปใช้สร้างลวดลายต่อไป ดังนี้

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา

1. ประเพณีก่อพระเจดีย์ทรายวันไหลบางแสน (ตัวแทนอัตลักษณ์ : พระเจดีย์ทราย)

วันไหล เดิมเรียกว่า ประเพณีก่อพระทรายน้ำไหล เป็นวันทำบุญขึ้นปีใหม่ทีลือปฏิบัติต่อกันมาแต่สมัยโบราณในภาคตะวันออก และภาคกลางบางจังหวัด โดยจะกำหนดหลังวันสงกรานต์ประมาณ 5-6 วัน ชาวบ้านจะนิยมก่อพระเจดีย์ทรายถวายเป็นพุทธบูชา เมื่อมีการก่อพระเจดีย์ทรายเสร็จก็จะมีกิจกรรมต่างๆ ตกแต่งอย่างสวยงาม งานวันไหลบางแสน จะมีการทำบุญร่วมกันของคนในตำบลแสนสุข นิมนต์พระมาประกอบพิธีสงฆ์ ทำบุญตักบาตร สร้างน้ำพระพุทธรูป หลังจากนั้นจึงเป็นกิจกรรมก่อพระเจดีย์ทรายรูปทรงต่างๆ สวยงามตระการตาตลอดแนวหาดบางแสน รวมถึงยังมีกิจกรรม เล่นสาดน้ำ การละเล่นและแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เช่น มวยทะเล ชักกะเย่อ ตะกร้อลอดห่วง ผสมผสานกับการเล่นในยุคสมัยใหม่เช่น การแข่งขันเรือลากกล้วย เป็นต้น จัดขึ้นเป็นประเพณีที่มีลักษณะเฉพาะตามสภาพของท้องถิ่น

ภาพที่ 4.2 : ประเพณีก่อพระเจดีย์ทรายวันไหลบางแสน

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2565

พระเจดีย์ทราย

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม พระเจดีย์ก่อขึ้นด้วยทรายเป็นหลัก ใช้การก่อหรือประกอบเป็นรูปทรงต่างๆ มีทั้งการก่อทรงเจดีย์แบบดั้งเดิม ซึ่งจะขาดไม่ได้ในงานและเจดีย์รูปทรงร่วมสมัยตามแนวความคิดของผู้จัดทำ มีการปักธงทิวสวยงามหลากสี โดดเด่นไปทั่วบริเวณริมหาดบางแสนตลอดแนวหาด รายการประกวดพระเจดีย์ทรายร่วมกับกิจกรรมการแข่งขันการละเล่นพื้นบ้านต่างๆ

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นการแสดงความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันจัดกิจกรรม และอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. ชายหาดบางแสน (ตัวแทนอัตลักษณ์ : ร่มผ้าใบชายหาด และ จักรยานชายหาด)

ชายทะเลบางแสนหรือชายหาดบางแสน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่รู้จักกันดีและเป็นที่ยอมรับมายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ. ใช้เวลาเดินทางไปกลับได้ในวันเดียว ชายหาดมีความยาวประมาณ 2.5 กิโลเมตร ชายหาดบางแสนแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ แนวชายหาดทางทิศเหนือของวงเวียนบางแสนไปจรดแหลมแท่น เรียกว่า “บางแสนเหนือ” และแนวชายหาดจากวงเวียนไปทางทิศใต้ ยาวไปจรดกับท่าเทียบเรือ ดินหาดวอนนภา เรียกว่า “บางแสนใต้หรือบางแสนล่าง” ทั้งสองส่วนมีกิจกรรมให้ทำหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่นิยมกิจกรรมจะท่องเที่ยวบริเวณบางแสนเหนือมากกว่า ซึ่งมีร่มผ้าใบชายหาดให้บริการนั่งพักผ่อนหรือรับประทานอาหาร มีกิจกรรมทางน้ำ เช่น บานาน่าโบ๊ท การเดินหรือปั่นจักรยานเลียบชายหาด เหล่านี้เป็นกิจกรรมที่นิยมของนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 4.3 : ร่มผ้าใบชายหาดบางแสน

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อน 2563

2.1 ร่มผ้าใบขายหาดบางแสน

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม ร่มผ้าใบขายหาดบางแสน เป็นร่มบริการสำหรับการนั่งพักผ่อนหรือรับประทานอาหาร มีอยู่ตลอดแนวหาดบางแสนทางด้านเหนือ และอยู่คู่หาดบางแสนมานาน ในปัจจุบันเทศบาลตำบลแสนสุขกำหนดให้ทางบริการได้ในวันพุธ-วันจันทร์ และไม่มีบริการในวันอังคาร ลักษณะเด่นของร่มผ้าใบมักใช้สีลายทาง มีทั้งสีฉูดฉาดและสีตัดกันรายริ้ว

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นองค์ประกอบที่อยู่คู่ชายหาดบางแสนมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน นักท่องเที่ยวจะนิยมมาพบปะ พักผ่อนกันในบริเวณร่มผ้าใบชายหาด ครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกัน เด็กๆเล่นน้ำทะเลและขึ้นมาพักผ่อนบริเวณนี้ นับเป็นจุดศูนย์รวมของครอบครัว เพื่อนฝูง ยามมาเที่ยวหาดบางแสน

ภาพที่ 4.4 : จักรยานชายหาดบางแสน

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อน 2563

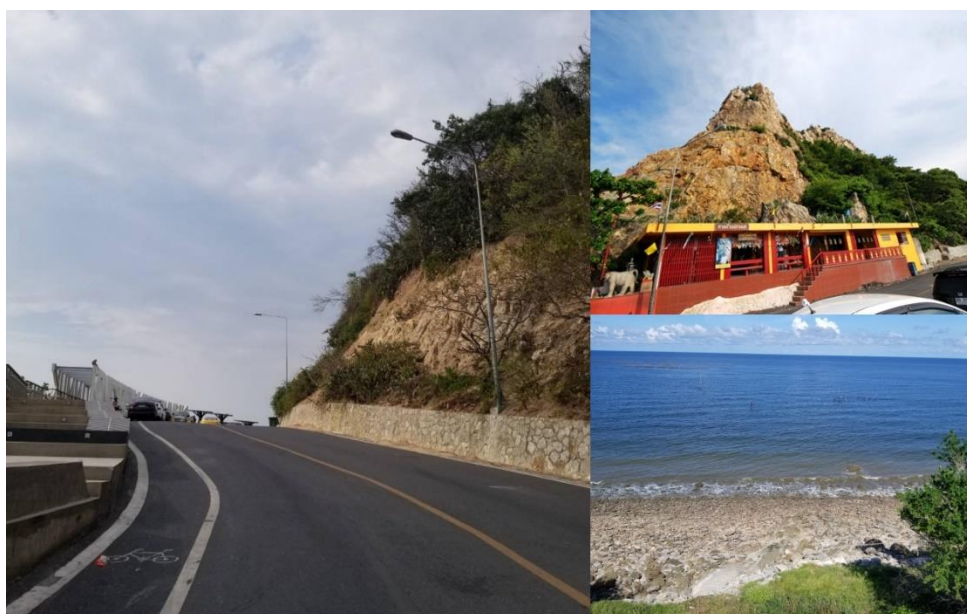
2.2 จักรยานชายหาดบางแสน

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม จักรยานให้เช่าสำหรับปั่นเล่นบริเวณชายหาดบางแสน จะมีลักษณะเด่นตรงที่เป็นจักรยานแบบหลายที่นั่ง ให้ผู้ปั่นได้ช่วยกันปั่น เพิ่มความสนุกสนานให้กับนักท่องเที่ยว

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม การได้ปั่นจักรยานร่วมกันหลายคน บนจักรยานคันเดียวกัน นอกจากมีความสุขสนุกสนานร่วมกันและยังเป็นการแสดงความสามัคคี และการแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นการฝึกการทำกิจกรรมร่วมกันของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชายหาดบางแสน ระหว่างคนในครอบครัว ระหว่างเพื่อนด้วยกัน

3. เขาสามมุก (ตัวแทนอัตลักษณ์ : จุดชมวิวเขาสามมุก)

เขาสามมุก หรือชื่อเดิมเรียกว่า สมมุก ตั้งอยู่บริเวณด้านเหนือของบริเวณชายหาดบางแสน บนเขาเป็นที่ตั้งของศาลเจ้าแม่สามมุก ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของคนทั่วไปตามตำนานกล่าวว่าบริเวณหน้าผาแห่งนี้ เป็นตำนานของความรักที่ไม่สมหวัง ของหนุ่มแสนและสาวมุก ที่จบชีวิตลงตามคำสาบานที่ให้ไว้ต่อกัน เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ในความรัก จนกระทั่งกลายมาเป็นตำนานที่เล่าขานมาจนถึงปัจจุบัน บริเวณเขาสามมุกมีจุดชมวิวที่สวยงาม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นอกจากจะมาสักการะเจ้าแม่สามมุก ก็จะมาชมลิงป่าพร้อมทั้งให้อาหารเพื่อความเพลิดเพลินอีกด้วย

ภาพที่ 4.5 : จุดชมวิวเขาสามมุก

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2563

จุดชมวิวเขาสามมูข

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม จุดชมวิวเขาสามมูข เป็นจุดที่มีถนนโค้งไปรอบเนินเขาสามมูขด้านทิศตะวันตก ซึ่งทำให้สามารถชมวิวทิวทัศน์ของทะเล โดยเฉพาะบริเวณแหลมแท่นได้อย่างชัดเจน นักท่องเที่ยวนิยมมาชมพระอาทิตย์ตกดิน ขับรถเล่นและนั่งพักผ่อนบริเวณจุดชมวิว

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เผยความเป็นธรรมชาติของเนินเขาหินขนาดใหญ่ เป็นจุดพักผ่อนที่เป็นส่วนตัว ผ่อนคลายและได้ชื่นชมธรรมชาติอย่างแท้จริง

4. ข้าวหลามหนองมน (ตัวแทนอัตลักษณ์ : กระบอกข้าวหลามหนองมน)

ข้าวหลามหนองมน อาหารขึ้นชื่อของจังหวัดชลบุรี มีที่มาจากในอดีตชาวบ้านหนองมน มีอาชีพทำนา พอหมดหน้านาจึงจะไปตัดไม้ไผ่บนเขาบ่อยาง ซึ่งอยู่ในละแวกหมู่บ้าน แล้วเอาข้าวเหนียวที่ปลูกได้ไปแลกน้ำตาลกับมะพร้าวจากบ้านอื่นๆ เพื่อมาทำข้าวหลามรับประทานและจำหน่ายเป็นอาชีพรองจากทำนา ข้าวหลามหนองมนจะมีลักษณะเป็นของหวาน มีส่วนผสมหลักคือ ข้าวเหนียว กะทิ เพิ่มเครื่องอย่าง ถั่วดำ เผือก และเรียกเป็นข้าวหลามหนองมน ต่อมาเมื่อมีการตัดถนนสุขุมวิท และการสร้างสนามบินอู่ตะเภา ก็มีการเดินทางผ่านมาหนองมน ประกอบกับมีนักท่องเที่ยวมาชายหาดบางแสนมากขึ้น ข้าวหลามหนองมน จึงเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะของฝาก

ภาพที่ 4.6 : กระบอกข้าวหลามหนองมน

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อน 2563

กระบอกข้าวหลามหนองมน

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม ข้าวหลามหนองมน บรรจุอยู่ในกระบอกไม้ไผ่ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7-9 ซม. ไม้ไผ่ที่ใช้สำหรับข้าวหลามหนองมน มี 3 ชนิด คือไม้ไผ่ป่า ไม้ไผ่ข้าวหลามและไม้ไผ่สีสุก ปัจจุบันสั่งมาจากพื้นที่อื่นเนื่องจากในท้องถิ่นมีไม่เพียงพอ รูปทรงของกระบอกข้าวหลามมี 2 แบบในอดีตมีแบบกระบอกยาว แต่ในปัจจุบันนิยมข้าวหลามกระบอกสั้นหรือที่เรียก ข้าวหลามช็อต เนื่องด้วยสะดวกในการรับประทานและการขนส่งเมื่อซื้อเป็นของฝาก

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นภูมิปัญญาทางด้านอาหารของชุมชนที่ควรอนุรักษ์ไว้ มีความเป็นรูปแบบเฉพาะตนทั้งสูตรอาหารและบรรจุภัณฑ์

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีในพื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานฝีมือ

1. พิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา หรือพระตำหนักมหาราชและพระตำหนักราชินี (ตัวแทนอัตลักษณ์ : อาคารพระตำหนักมหาราชและพระตำหนักราชินี)

พระตำหนักมหาราชและพระตำหนักราชินี คนส่วนใหญ่จะรู้จักกันในชื่อ ดึกขาว และดึกแดง อาคารทั้ง 2 หลัง เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ทั้ง 2 หลัง ตั้งอยู่เคียงกัน มีชื่อเรียกอีกอย่างว่า อาไศรย์สถาน ตามพงศาวดารระบุว่าสมเด็จพระยาบรมมหาราชศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์สมุหกลาโหม ได้ก่อสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักฟื้นผู้ป่วย และเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (เจ้าคุณกรมท่า) ได้ก่อสร้างตึกอีกหลังหนึ่งขึ้น แต่มีขนาดเล็กกว่าของเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีในระหว่างที่ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงบริจาคทรัพย์ส่วนพระองค์เพื่อซ่อมแซมอาคารทั้ง 2 หลัง เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัติพระนครแล้ว จึงพระราชทานนามให้อาคารทั้ง 2 หลัง โดยโปรดเกล้าให้เรียกอาคารหลังใหญ่ว่า “ตึกมหาราช” และอาคารหลังเล็กเรียกว่า “ตึกราชินี” กรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนให้ทั้งสองตึกเป็นโบราณสถาน ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑสถานเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา จัดแสดงวัตถุโบราณ อาทิ ครกหินอ่างศิลา เครื่องทอผ้า และถ้วยชาม เครื่องสังคโลก รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของทั้งสองตึก เป็นแบบอย่างที่ว่า อิทธิพลทางตะวันตกแบบเมืองขึ้นเนื่องจากระยะเวลานั้น อิทธิพลทางสถาปัตยกรรมแบบจีนยังมีอยู่มาก ทั้งนี้รูปแบบในลักษณะอิทธิพลตะวันตกแบบเมืองขึ้นเข้ามา จึงมีการผสมผสานทางสถาปัตยกรรมระหว่างไทยกับจีน

ภาพที่ 4.7 : รูปทรงอาคารตึกมหาราช

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2563

1.1 พระตำหนักมหาราชหรือตึกขาว

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม พระตำหนักมหาราชหรือตึกขาวเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น สีขาว หลังคาทรงปั้นหยา เอียงลาดมาด้านหน้าเป็นจั่วมุงกระเบื้อง ไม่มีชายคายื่นจากผนังโดยรอบ ไม่มีกันสาดกันแดด ฝนให้แกหน้าต่าง ใช้ซุ้มโค้งครึ่งวงกลม ตรงชั้นล่างหน้ามุข มีบันไดทางขึ้นแยกเป็น 2 ทางขึ้นสู่มุขตรงกลางอาคาร

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นพระตำหนักในสมัยรัชกาลที่4 ในอดีตใช้เป็นอาคารสำหรับรักษาผู้ป่วย ปัจจุบันเป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงวัตถุโบราณ เป็นศูนย์รวมใจของชาวชุมชนอ่างศิลา

ภาพที่ 4.8 : รูปทรงอาคารตึกราชินี

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2563

1.2 พระตำหนักราชินีหรือตึกแดง

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม พระตำหนักราชินีหรือตึกแดงเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้นสีแดง ตั้งอยู่ริมทะเลปากทางเข้าตลาดเก่าอ่างศิลา สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 บุรณปฏิสังขรณ์โดยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในระหว่างที่ทรงสำเร็จราชการแทนพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเสด็จประพาสยุโรป ตึกแดงมีส่วนที่เป็นระเบียงติดกับพื้นดินรองรับส่วนหน้าของอาคารที่สัมพันธ์กับพื้นที่ดินที่เอียงลาด หลังคาทรงปั้นหยา ยกจั่ว ส่วนหน้าของอาคารหันหน้าออกทะเล มีมุขยื่นออกมาทั้งชั้นล่างและชั้นบน ชั้นล่างบริเวณมุขเป็นผนังทึบ มีประตูรูปซุ้มโค้งตามกรอบ ส่วนบนเป็นกระจก ส่วนล่างเป็นบานลูกฟักไม้ หน้าต่างบานคู่ ส่วนบนเป็นกระจกช่องแสง ลูกกรงและระเบียงเป็นปูนปั้นลูกมะหวด ส่วนของเฉลียงระเบียงลูกกรงนั้นใช้เป็นทางสัญจรและที่รับลมซึ่งมีลักษณะเหมือนบ้านกงสุลอังกฤษ และโปรตุเกสในสมัยนั้น

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม ตึกแดงนับว่าเป็นที่พักตากอากาศแห่งแรกของประเทศไทย และใช้เป็นอาคารรักษาผู้ป่วยเช่นเดียวกับตึกมหाराช ในปัจจุบันนอกจากจะเป็นพิพิธภัณฑ์แล้ว ด้วยรูปทรงสีสันที่สวยงามนักท่องเที่ยวนิยมมาถ่ายรูป และชมความงดงามทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น

2. ครกหินอ่างศิลา (ตัวแทนอัตลักษณ์ : ครกหินอ่างศิลา)

หัตถกรรมครกหินอ่างศิลา เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่รู้จักกันดี เรียกว่า “การตีครก” หรือ “การแกะสลักครก” มีมาแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง การทำหินครั้งแรกเกิดขึ้นที่แหลมแท่น ต่อมาขยายขยายมาบริเวณอ่างศิลา ด้วยการอาศัยแหล่งหินแกรนิตหลังวัดอ่างศิลานอกเป็นวัตถุดิบหลัก การทำครกหินอ่างศิลาเริ่มจากชาวจีนอพยพที่อาศัยในตำบลอ่างศิลาต้องการทำโม้หินสำหรับบดข้าวให้เป็นแป้ง เมื่อเหลือเศษหินจึงลองคำครกหินขึ้นมา ใช้ตำน้ำพริก จนได้ครกหินอ่างศิลาเป็นเครื่องใช้ประจำบ้านแต่นั้นมา หินที่นำมาทำครกหินอ่างศิลาเป็นหินเนื้อแข็ง เนื้อหินมีเกล็ดเพชรแวววาวผสมอยู่ มีสีขาวนวล สีเหลืองมันปู ครกหินอ่างศิลาแท้ต้องมีหู 2 หู ขนาดที่นิยมใช้ทั่วไปคือ 6 นิ้ว และมีขนาดเล็ก 3 นิ้ว เป็นสินค้าของที่ระลึก(ร้านสี่แย่งฮวด. 2558) ปัจจุบันหินอ่างศิลามีน้อยลง จึงต้องนำหินจากต่างจังหวัดมาทำครก เช่น หินจากจังหวัดตากและเพชรบูรณ์ สีของครกจะต่างออกไป มีสีเทาจุดดำ หรือดำจุดขาว เป็นต้น

ภาพที่ 4.9 : ครกหินอ่างศิลา

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2563

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม ครกหินอ่างศิลา มีลักษณะเด่นเป็นหินแกรนิต มีสีขาวนวล สีเหลืองมันปู มีความเหนียวแน่น แข็งแกร่ง และต้องมีหู 2 ข้าง (เป็นปุ่มนูนขึ้นมา 2 ข้าง สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย)

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่น ใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และผสมผสานภูมิปัญญาไทย-จีนในการทำครกหิน และการนำไปใช้ในวิถีชีวิต

3. ศาลเจ้าหน้าจาท้าจ้อ หรือวิหารเทพสถิตพระกิตติเฉลิม (ตัวแทนอัตลักษณ์ : วิหารด้านหน้าศาลเจ้าหน้าจาท้าจ้อ)

ศาลเจ้าจีนที่ใหญ่โตสวยงามโดดเด่น ตั้งอยู่บนถนนเลียบชายทะเลอ่างศิลา แต่เดิมเป็นเพียงศาลเจ้าเล็กๆ สร้างโดยอาจารย์สมชาย เฉยศิริ ในปี พ.ศ. 2534 ด้วยบารมีแห่งองค์เทพเจ้าหน้าจาท้าจ้อ ทำให้ผู้คนที่มากราบไหว้มีความร่มเย็นเป็นสุข มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองในธุรกิจการค้ามากมาย ปี พ.ศ. 2539 อาจารย์สมชาย เฉยศิริ ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้สร้างเป็น วิหาร 4 ชั้น ขึ้นเพื่อ “เฉลิมพระเกียรติครบรอบ 72 พรรษา ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ” นับเป็นศาลเจ้าที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของจังหวัดชลบุรีที่สร้างขึ้นในรูปลักษณะสถาปัตยกรรมจีนสูง 4 ชั้น ในเนื้อที่ 13 ไร่ของศาลเจ้าแห่งนี้ ประกอบด้วยอาคารหลัก 3 หลัง หอฟ้าดิน 1 หลัง โดยความโดดเด่นของที่นี่คือการประดับประดาตามความเชื่อของชาวจีน เช่น รูปปั้นมังกรซึ่งมีมากถึง 2,840 ตัว กระจกรูปศักดิ์สิทธิ์ เสาฟ้าดิน นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ที่มี

องค์ให้สวยเอ๊ย (ดาวเทพคุ้มครองดวงชะตาประจำปีเกิดของมวลมนุษย์) ครบ 60 องค์ เพื่อให้ผู้มาเยือนได้ขอพรได้ตรงตามปีเกิด

ภาพที่ 4.10 : วิหารด้านหน้าศาลเจ้าหน้าจาท้าจื้อ

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2564

วิหารด้านหน้าศาลเจ้าฯ.

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม มีลักษณะเป็นวิหารสูงหลังคาหลายชั้นตามแบบศิลปะการก่อสร้างศาสนสถานพุทธมหายานของชาวจีน วิหารทั้ง 2 หลังนี้สร้างอยู่ชิดกำแพงด้านหน้าของวิหาร เสามีมังกรทุกต้นอันเป็นสิริมงคลตามความเชื่อ ภายในมีเทพเจ้าต่างๆ

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นจุดแรกหลังจากเดินเข้าประตูวิหารมา จะเป็นจุดสักการะก่อนจะเดินขึ้นไปยังอาคารหลักด้านใน

4. ผ้าทอบ้านปึก อ่างศิลา (ตัวแทนอัตลักษณ์ : ผ้าทอลายดอกพิกุล ผ้าทอลายตาสมุก และผ้าทอลายไส้ปลาไหล)

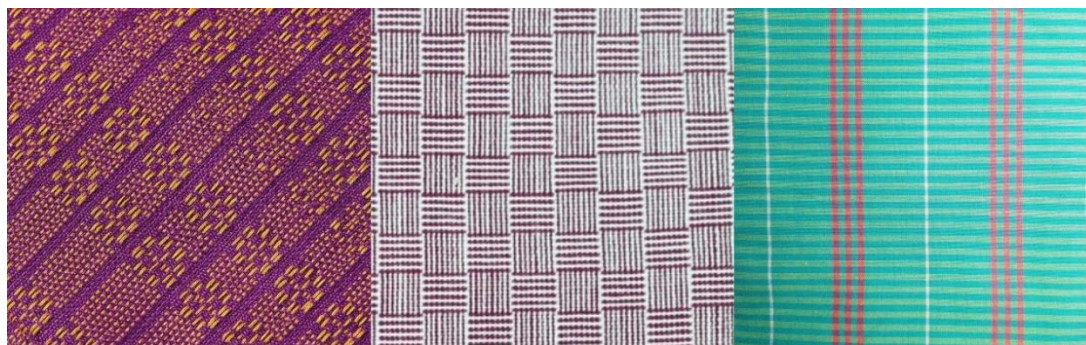
ผ้าทอบ้านปึก อ่างศิลา หรือที่ปัจจุบันรู้จักกันในชื่อผ้าทอคุณย่าท่าน มีชื่อเดิมว่า “ผ้าทออ่างหิน” มีความเป็นมาตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ในรัชกาลที่3 โดยเชื่อกันว่าการทอผ้าที่นี่ได้รับการถ่ายทอดจากกลุ่ม

มิชชันนารีชาวอเมริกัน และมีการเล่าสืบต่อกันมาว่าหญิงสาวชาวอังกิลาได้มีโอกาสติดตามเจ้านายเข้าไปในพระราชวังไปเป็นครูสอนการทอผ้าในวัง จนกลายเป็นผ้าทรงกษัตริย์ที่มาจากอังกิลา และจันทบุรี ซึ่งมีหลักฐานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) และสมเด็จพระศรีสวรินทราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (ตฤณ กิตติการอำพล, 2561) เดิมการทอผ้าของที่นี่จะทำในช่วงว่างเว้นจากการทำนา ได้รับความนิยมทั้งคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวเพราะความประณีตและผ้าเนื้อนุ่มใส่แล้วไม่ร้อน การทอผ้าของเขาไปในช่วงที่มีการใช้เครื่องจักรกลทอผ้า และในปัจจุบันก้านนเกษม อินทโชติ ผู้เป็นแกนหลักในการอนุรักษ์ผ้าทอบ้านปึก โดยได้จัดตั้ง “กลุ่มผ้าทอบ้านปึก (อนุรักษ์ผ้าทออังกิลา)” ซึ่งมี นางหงวน เสริมศรี(ยายหงวน) เป็นผู้ถ่ายทอดการทอผ้าให้ผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และจำหน่าย ผ้าทอบ้านปึก อังกิลา หรือ ผ้าทออังกิลา ภายใต้ชื่อสินค้า “คุณย่าท่าน” ซึ่งชื่อนี้มาจาก สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ซึ่งเปรียบเสมือน ท่านย่าทวด ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

4.1 ผ้าทอลายดอกพิกุล

4.2 ผ้าทอลายตาสมุก

4.3 ผ้าทอลายไล่ปลาไหลผสมนกระทา

ภาพที่ 4.11 : จากซ้ายไปขวา ผ้าลายดอกพิกุล ผ้าลายตาสมุก ผ้าลายไล่ปลาไหลผสมนกระทา

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2564

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม ผ้าทออังกิลามีความโดดเด่นในเรื่องเนื้อผ้าและลวดลายที่เป็นแบบเฉพาะ โดยเนื้อผ้านั้นทำจากเส้นด้ายที่นำไปขยักกับข้าวสุก และนำไปตาก แล้วนำไปหวีให้เส้นด้ายเล็ก และเหนียว ผ้าเนื้อจะนุ่ม ใส่แล้วไม่ร้อน ไม่ระคายผิว ทางด้านลวดลายก็สวยงามมีอัตลักษณ์ได้แก่ ลายตาสมุก ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลครึ่งซีก ลายราชวัตร ลายนกระทา ลายไล่ปลาไหลผสมนกระทา และลายหางกระรอก และสำหรับ

ลวดลายที่เป็นลายเด่น รู้จักกันดีเป็นลายตัวแทนของชาวบ้านปึก ได้แก่ ลายตาสมุก ลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุล ครึ่งซีกลายไส้ปลาไหล และลายไส้ปลาไหลผสมนกกกระทา(สัมภาษณ์คุณแบ่ง 5 ม.ค.64)

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นผ้าทอฝีมือชาววังโดยช่างท้องถิ่น เป็นงานหัตถศิลป์ที่ประณีตงดงาม และได้รับเกียรติให้เป็นผ้าทรงของกษัตริย์

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีในพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี

1. ศาลาเทศบาลเมืองชลบุรี (ตัวแทนอัตลักษณ์ : ศาลาเทศบาลเมืองชลบุรี)

ศาลาเทศบาลเมืองชลบุรี เดิมเป็นศาลากลางจังหวัดชลบุรีมาก่อน ตั้งอยู่ที่ ถ.วชิรปราการ ต.บางปลาสร้อย อ.เมืองชลบุรี สร้างขึ้นเมื่อตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน ชั้นเดียวยกพื้นสูง เป็นอาคารขนาดใหญ่ หลังคาทรงปั้นหยา ด้านหน้าอาคารมีมุขยื่น ส่วนบนของมุขก่ออิฐเป็นแผงยกขึ้นไปสูงเท่าความสูงของหลังคา ตอนบนทำเป็นซุ้มโค้ง แบบตะวันตก ที่เรียกว่ามงกุฎ มีเสาหลอกลดหลั่นกันไป หัวเสาประดับซุ้มเป็นรูปหม้อน้ำแบบตะวันตก ส่วนกลางใต้ซุ้มโค้งมีรูปสัญลักษณ์ของจังหวัดชลบุรี

ภาพที่ 4.12 : ศาลาเทศบาลเมืองชลบุรี

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อน 2564

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม เป็นอาคารที่ได้รับอิทธิพลของสถาปัตยกรรมตะวันตก อาคารมีขนาดใหญ่ มีซุ้มประตูโค้งแบบตะวันตก ที่เรียกว่า มงกุฎ หัวเสาเป็นรูปหม้อน้ำแบบตะวันตก

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นอาคารทางราชการ รูปลักษณ์ให้ความรู้สึกถึงความมั่นคง แข็งแรง น่าเกรงขาม และเป็นพื้นที่สาธารณะเป็นที่ติดต่อกับราชการและเป็นที่พักของประชาชน

2. ประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี (ตัวแทนอัตลักษณ์ : วิ่งควายชลบุรี)

ประเพณีวิ่งควาย จ.ชลบุรี เป็นงานประเพณีประจำจังหวัดชลบุรี เป็นหนึ่งในประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชลบุรีที่มีการจัดมากกว่า 100 ปีแล้ว ประเพณีวิ่งควาย เป็นประเพณีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 หรือก่อนออกพรรษา 1 วัน เพื่อเป็นการทำขวัญควายและให้ควายได้พักผ่อนหลังจากการทำนมา ยาวนาน นอกจากนี้ประเพณีวิ่งควายยังเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อควายที่เป็นสัตว์มีบุญคุณต่อชาวนาและคนไทยอีกทั้งยังเพื่อให้ชาวบ้านได้มีโอกาสพักผ่อนมาพบปะสังสรรค์กันในงานวิ่งควาย

ภาพที่ 4.13 : ประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี

ที่มา : <https://becommon.co/culture/buffalo-race> 2564

วิ่งควายชลบุรี

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม กิจกรรมวิ่งควาย ในอดีตมีวัตถุประสงค์จัดขึ้นเพื่อให้ควายได้พักจากการไถนา ควายที่เข้าร่วมแข่งขันจะได้รับการดูแลอย่างดี มีการประดับตกแต่งอย่างสวยงามด้วยผ้าแพรพรรณ มี

ขบวนแห่ประกวดควายไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมแข่งวิ่งควาย ก่อนการแข่งขันจะต้องถอดเครื่องประดับคอควายออก และผู้ร่วมแข่งขันจะขึ้นขี่หลังควายและวิ่งไปให้เร็วที่สุดจนถึงเส้นชัย

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นการแสดงออกถึงวิถีชีวิต ความรักความผูกพันต่อกันระหว่างคนกับควาย การทำงานร่วมกัน การเฉลิมฉลอง และรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดี

3. อาชีพถีบกระดานหาหอย (ตัวแทนอัตลักษณ์ : ถีบกระดานหาหอย)

ถีบกระดานหาหอยเป็นอาชีพประมงชายฝั่ง ที่มีมาช้านานของชาวเมืองชลบุรี เมื่อว่างเว้นจากการจับปลา ชาวประมงก็จะถีบกระดานเก็บหอยตามชายทะเลโคลน ส่วนใหญ่หอยที่เก็บจะเป็นหอยแครง ซึ่งแต่ก่อนชายทะเลชลบุรีจะมีหอยแครงชุกชุมมากใช้เวลาถีบกระดานเก็บหอยไม่ถึงชั่วโมง ก็จะสามารถเก็บหอยแครงได้หลายกิโล ชาวบ้านที่ถีบกระดานหาหอยทำได้อย่างคล่องแคล่ว บนกระดานที่ได้ถูกออกแบบมาให้ใช้ขาข้างหนึ่งอยู่บนกระดาน และอีกข้างก็ถลื่นไถลไปตามโคลนเลน ต่อมาได้จัดให้มีการแข่งขันถีบกระดานเลนอีกด้วย

ภาพที่ 4.14 : ถีบกระดานหาหอย

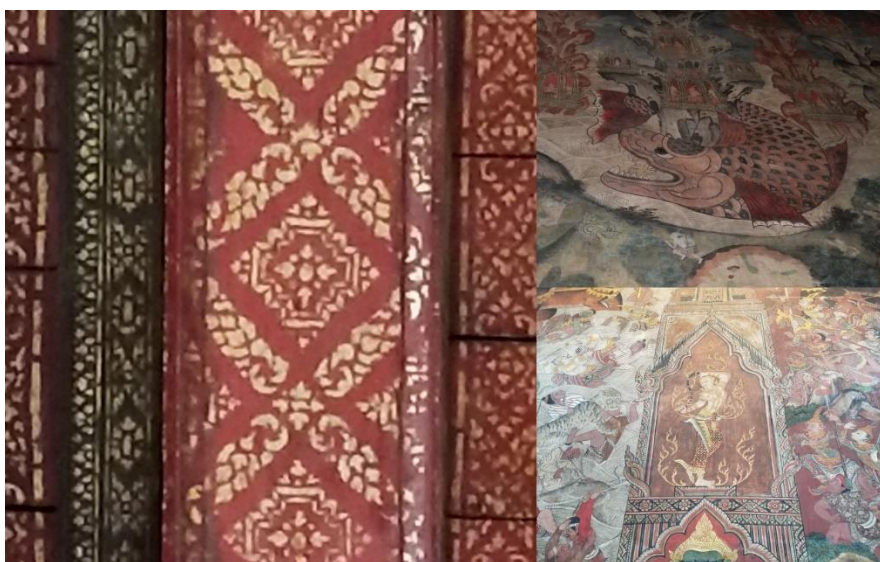
ที่มา : www.manager.co.th 2564

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม รูปทรงกระดานหาหอยมีลักษณะที่โดดเด่น มีลักษณะเป็นแผ่นกระดานเรียวยาว ปลายด้านหน้าเจดขึ้นหนีโคลนเลน ทำให้ไถลไปข้างหน้าได้ดี โดยใช้เข่าวางบนกระดานข้างหนึ่ง และขาอีกข้างไถลกระดานไปตามเลน ทั้งนี้ต้องอาศัยความชำนาญในการถีบกระดานพร้อมเก็บหอยไปด้วย

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม เป็นการแสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านการประกอบอาชีพ ความขยันขันแข็งของชาวประมงที่ทำอาชีพจับสัตว์น้ำแนวชายฝั่ง ไม่รู้กล้ำการขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำอีกด้วย

4. จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่อินทาราม (ตัวแทนอัตลักษณ์ : ภาพลายผ้าโบราณบนผนังโบสถ์)

วัดใหญ่อินทาราม (พระอารามหลวง) หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดใหญ่” เป็นวัดเก่าแก่สร้างขึ้นมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ที่วัดแห่งนี้มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง เป็นที่เลื่อมใสของชาวชลบุรี คือ “หลวงพ่อเนย” พระพุทธรูปปฏิมาสำริดทรงเครื่องศิลปะสมัยอยุธยา นอกจากนั้นภายในพระอุโบสถยังมีภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังซึ่งวาดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีความสวยงามเป็นที่กล่าวถึง ได้แก่ ภาพเทพชุมนุม ภาพพุทธประวัติ ภาพไตรภูมิ (ภาพปลาอานนท์หนุนเขาพระสุเมรุ) ทศชาติชาดก ที่สอดแทรกภาพกากหรือภาพที่แสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านลงไปด้วย นอกจากนั้นลวดลายประดับดาวเพดาน ภาพเขียนบนซุ้มที่มีลวดลายแบบผ้าโบราณ ก็เป็นสิ่งที่สวยงามมีเสน่ห์เช่นกันของวัดแห่งนี้

ภาพที่ 4.15 : จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่อินทาราม

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อง 2564

ภาพวาดลายผ้าโบราณ

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางรูปธรรม จิตรกรรมฝาผนังส่วนใหญ่ในโบสถ์เป็นจิตรกรรมฝาผนังสีฝุ่น ที่เขียนขึ้นในราวสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น เขียนภาพเกี่ยวกับพุทธประวัติ ทศชาติชาดก และสอดแทรกภาพกาก แสดงถึงวิถีชีวิตชุมชน ภาพวาดลายผ้าโบราณ เป็นจิตรกรรมฝาผนังที่สวยงามอีกชั้นหนึ่ง ที่ปรากฏบนซุ้มภายใน

โบสถ์วัดใหญ่อินทาราม เป็นลวดลายไทย รูปทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด แบบสมมาตร เขียนลายสีทองลงบนพื้นแดง แบบลายรดน้ำ บริเวณชื่อบนเพดานโบสถ์

วิเคราะห์ลักษณะเด่นทางนามธรรม ภาพจิตรกรรมฝาผนังแห่งนี้ เน้นการสอนคติธรรม และแสดงถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงความเป็นอยู่ของผู้คน และลวดลายผ้าโบราณที่แสดงถึงความเจริญงอกงามทางด้านศิลปะการแต่งกาย

4.2 ผลการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน อ.เมือง จ.ชลบุรี

จากการศึกษาและวิเคราะห์เลือกผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนสินค้าในการนำลวดลายที่ออกแบบมาทดลองใช้สำหรับกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์สินค้า ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกดังนี้

1. เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนในเขตอำเภอเมืองชลบุรี ที่ได้รับการรับรองจากภาครัฐได้แก่สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) จังหวัดชลบุรี ที่ได้รับคัดเลือกเป็น Best OTOF ประจำปี 2563
 2. เป็นผลิตภัณฑ์(OTOP) ที่อยู่ในพื้นที่ที่วิเคราะห์หาอัตลักษณ์ 3 เขตพื้นที่ โดยคัดเลือกมาพื้นที่ละ 1 ผลิตภัณฑ์
 3. เป็นผลิตภัณฑ์(OTOP)ที่มีความเหมาะสมในการทดลองนำลวดลายมาใช้บนบรรจุภัณฑ์โดยที่ผู้ประกอบการเจ้าของสินค้าให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
- ดังนั้นผลิตภัณฑ์ที่คัดเลือกมาได้แก่

ตารางที่ 4.4 แสดงผลิตภัณฑ์OTOP อำเภอเมืองชลบุรีที่เลือกนำลวดลายไปทดลองใช้บนบรรจุภัณฑ์

เขตพื้นที่	ภาพผลิตภัณฑ์OTOPชลบุรี	ชื่อผลิตภัณฑ์	ตราสินค้า	กลุ่มผลิตภัณฑ์
<p>แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา (ต.แสนสุข ต.เหมือง ต.หนองข้างคอก และ ต.หนองรี)</p>		แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่	เดิมสุข (ผลิตภัณฑ์จาก ต.เหมือง)	อาหาร
<p>แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น และงานฝีมือ (ต.อ่างศิลา ต.บ้านปึก ต.เสม็ด ต.ห้วยกะปิ)</p>		ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากเศษผ้า(กิ๊บ)	ผ้าทอ คุณย่าท่าน (ผลิตภัณฑ์จาก ต.บ้านปึก)	เครื่องแต่งกาย
<p>แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมือง และประเพณี (ต.ปลาสร้อย ต.บ้านสวน ต.บางทราย ต.บ้านโหนด ต.มะขามหย่ง ต.นาป่า ต.หนองไม้แดง ต.สำนักบก ต.ดอนหัวฬ่อ และ ต.คลองตำหรุ)</p>		สเปรย์สปา	เอ็น แอล อาร์ (ผลิตภัณฑ์จาก ต.บางทราย)	สมุนไพร

สรุปวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่นำไปใช้สำหรับการออกแบบกราฟิกบนบรรจุภัณฑ์
(ข้อมูลจาก <http://www.bestotopchonburi.com>)

1. ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่

ภาพที่ 4.16 : ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเต็มสุข

ที่มา : www.bestotopchonburi.com 2564

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ : แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่แบบปลอดสารพิษ สามารถใช้ทดแทนแป้งสาลีเพื่อทำขนมเค้กและคุกกี้ได้ 100% เหมาะสำหรับผู้บริโภคที่แพ้แป้งสาลี และยังมีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีสารกาบา โอเมก้า 3 และสารแอนโทไซยานิน นอกจากนี้ยังจัดเป็นแป้งที่มีดัชนีน้ำตาลต่ำ

ตราสินค้า : เต็มสุข

ปริมาณสุทธิ : 500 กรัม

ชื่อ-ที่อยู่ผู้ผลิต : ปันณธร คำแก้ว 184 ม.2 ต.เหมือง อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20130

ช่องทางติดต่อ : โทร 084 649 5621

E-mail Pannathon.pk@gmail.com

Facebook แป้งเค้กข้าวไทย

2. ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากเศษผ้า(ก๊ีบ)

ภาพที่ 4.17 : ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์จากเศษผ้าทอคุณย่าท่าน (ก๊ีบติดผม)

ที่มา : www.bestotopchonburi.com 2564

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ : ก๊ีบจากเศษผ้าจากผ้าทอมือคุณย่าท่าน เป็นการนำเอาเศษผ้าเหลือใช้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่มีความสวยงาม น่าใช้ ออกแบบเลือกสีสันทันทีหลากหลาย มีความสะดุดตา งานละเอียดเหมาะสมแก่การซื้อไปใช้เอง หรือซื้อไปเป็นของขวัญ

ตราสินค้า : ผ้าทอคุณย่าท่าน

ชื่อ-ที่อยู่ผู้ผลิต : กลุ่มผ้าทอมือคุณย่าท่าน 20/3 ม.2 ต.บ้านปึก อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20130

ช่องทางติดต่อ : โทร 096 593 2414

E-mail Gk17POOH@gmail.com

Facebook ผ้าทอมือคุณย่าท่าน

3. สเปรย์ สปา

ภาพที่ 4.18 : ผลิตภัณฑ์สเปรย์ สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ที่มา : www.bestotopchonburi.com 2564

รายละเอียดผลิตภัณฑ์ : ผลิตภัณฑ์สเปรย์สมุนไพร ช่วยบรรเทาอาการต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามร่างกาย อาการปวดเมื่อย เคล็ดขัดยอก ใช้สำหรับฉีดบนร่างกายบริเวณที่ปวดเมื่อย ใช้มะกรูดเป็นหนึ่งในส่วนผสมของสมุนไพรไทยเพื่อช่วยในเรื่องขับเสมหะ ขับลม น้ำมันหอมระเหยจากผิวมะกรูด เป็นส่วนช่วยผ่อนคลายความเครียดและความกังวล ทำให้จิตใจสงบ เมื่อนำมาสูดดมจะสามารถช่วยแก้การนอนไม่หลับได้ดี นอกจากนี้ยังมีส่วนผสมของข่า ซึ่งช่วยในการแก้ลมพิษ แก้กกลากเกลื้อน น้ำกัดเท้า แก้อาการปวดเมื่อย จึงเป็นผลิตภัณฑ์สเปรย์สปาสำหรับดูแล และบรรเทาอาการต่างๆ ได้ดี

ตราสินค้า : เอ็น แอล อาร์ (NLR)

ชื่อ-ที่อยู่ผู้ผลิต : นางนลินรัตน์ แซ่ลี 151/7 ม.6 ต.บางทราย อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000

ช่องทางติดต่อ : โทร 085 093 2153

E-mail papa4444v@gmail.com

Facebook เอ็น แอล อาร์

4.3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบลวดลายและการนำไปใช้บนบรรจุภัณฑ์

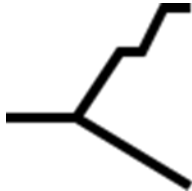

จากการสรุปเลือกตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ได้คัดเลือกมาจำนวน 16 อัตลักษณ์ นำมาออกแบบลวดลายได้ลักษณะการลดทอนความซับซ้อนให้เป็นลวดลายเส้น ที่เรียกว่า “monoline” เพื่อให้เข้ากับการสื่อสารยุคสมัยใหม่หรือยุคดิจิทัล สร้างการจดจำและสื่อสารได้ง่าย รวดเร็วและสามารถประยุกต์ใช้เป็นลวดลายบนบรรจุภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย และได้นำไปสร้างแบบสอบถาม ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการยื่นขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และผ่านการพิจารณาการวิจัยในมนุษย์ (หมายเลขรับรอง ที่ IRB2-032/2565) แล้วจึงนำแบบสอบถามดังกล่าวไปสอบถามความเหมาะสมและความพึงพอใจในลวดลายต้นแบบกับผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์และนักออกแบบ จำนวน 10 คน เพื่อสรุปเลือกลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี โดยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ดังนี้

1. มีความเหมาะสมในด้านการสื่อความหมายและเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์นั้นๆ
2. มีความสวยงามและสามารถนำไปประยุกต์สร้างลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ต่อไปได้

ผลพิจารณาเลือกรูปแบบที่ 1 หรือ รูปแบบที่ 2 ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในการนำไปเป็นลวดลายต้นแบบทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี โดยแสดงเป็นคำร้อยละดังนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงการวิเคราะห์เลือกลวดลายต้นแบบในกลุ่มอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา

ภาพถ่ายอัตลักษณ์	รูปแบบลวดลาย	คัดเลือก (ร้อยละ)	ลวดลายต้นแบบที่ได้รับเลือก
 พระเจดีย์ทราย	 รูปแบบที่ 1	100	✓
	 รูปแบบที่ 2	0	

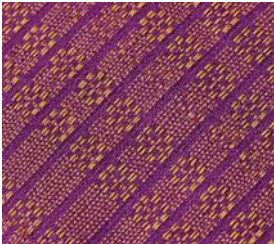
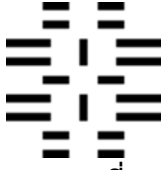
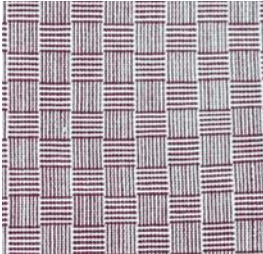

 <p>จักรยานชายหาด</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	80	✓
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	20	
 <p>ร่มผ้าใบชายหาด</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	100	✓
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	0	
 <p>จุดชมวิวเขาสามมุก</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	40	
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	60	✓

 <p>ข้าวหลามหนองมน</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	60	✓
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	40	

ตารางที่ 4.6 แสดงการวิเคราะห์เลือกลวดลายต้นแบบจากกลุ่มอัตลักษณ์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ

ภาพถ่ายอัตลักษณ์	รูปแบบลวดลาย	คัดเลือก (ร้อยละ)	ลวดลายต้นแบบ ที่ได้รับเลือก
 <p>พระตำหนักมหาราช</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	30	
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	70	✓

 <p>พระตำหนักกราชินี</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	100	✓
 <p>ครกหินอ่างศิลา</p>	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	0	
 <p>ครกหินอ่างศิลา</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	20	
 <p>ศาลเจ้าหน้าจาทู๊จ้อ</p>	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	80	✓
 <p>ศาลเจ้าหน้าจาทู๊จ้อ</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	70	✓
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	30	

 <p>ผ้าทอลายดอกพิกุล</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	40	
 <p>ผ้าทอลายตาสมุก</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	60	√
 <p>ผ้าทอลายไส้ปลาไหลผสมนกกระทา</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	10	
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	900	√

ตารางที่ 4.7 แสดงการวิเคราะห์เลือกลดลายต้นแบบจากกลุ่มอัตลักษณ์แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและ
ประเพณี

ภาพถ่ายอัตลักษณ์	รูปแบบลดลาย	คัดเลือก (ร้อยละ)	ลดลายต้นแบบ ที่ได้รับเลือก
 อาคารเทศบาลเมืองชลบุรี	 รูปแบบที่ 1	70	✓
	 รูปแบบที่ 2	30	
 วิ่งควายชลบุรี	 รูปแบบที่ 1	90	✓
	 รูปแบบที่ 2	10	
 ถีบกระดานหาหอย	 รูปแบบที่ 1	10	
	 รูปแบบที่ 2	90	✓

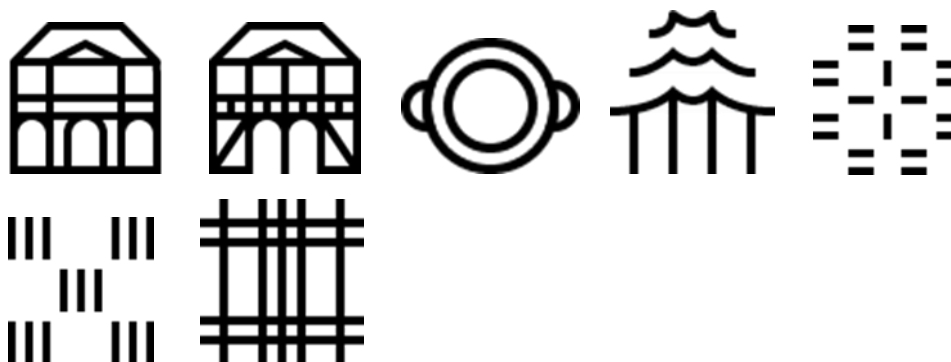
 <p>ภาพวาดลายผ้าโบราณ</p>	 <p>รูปแบบที่ 1</p>	70	✓
	 <p>รูปแบบที่ 2</p>	30	

สรุปลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 16 ลวดลาย ดังนี้

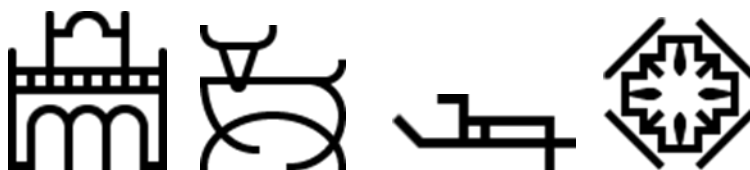
1. ลวดลายต้นแบบในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา จำนวน 5 ลวดลายได้แก่

2. ลวดลายต้นแบบในพื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือจำนวน 7 ลวดลายได้แก่

3. ลวดลายต้นแบบในพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณีจำนวน 4 ลวดลายได้แก่

การนำลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์เมืองชลบุรีไปใช้เป็นลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

การผูกลายจากต้นแบบที่ใช้โดยทั่วไปและนำไปใช้สำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ มี 2 ลักษณะใหญ่ๆคือ

1. การผูกลายเฉพาะ
2. การผูกลายต่อเนื่อง

ภาพที่ 4.19 : การผูกลายเฉพาะสำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

ที่มา : www.pinterest.com 2564

ภาพที่ 4.20 : การผูกลายต่อเนื่องสำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

ที่มา : www.pinterest.com 2564

การวิจัยในโครงการนี้มุ่งเน้นสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี และนำลวดลายที่ได้ไปออกแบบปรับใช้สำหรับลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สินค้าOTOP เมืองชลบุรี การดำเนินงานในส่วนนี้สรุปได้ว่าการสื่อสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์เป็นกราฟิกส่วนสำคัญส่วนใหญ่ที่ปรากฏบนโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ และลวดลายจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เป็นกราฟิกส่วนที่ใช้ในการสื่อสารสิ่งเด่นของท้องถิ่น เพิ่มความสวยงามและช่วยสร้างจุดจดจำเกี่ยวกับที่มาของชุมชนผู้ผลิตสินค้า ดังนั้นจึงเลือกใช้ลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ในลักษณะลวดลายต่อเนื่อง เป็นส่วนตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อสื่อสารความเป็นสินค้าในท้องถิ่นนั้นโดยใช้ร่วมกับลวดลายสื่อสารข้อมูลผลิตภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดวางลวดลายลงบนโครงสร้างบรรจุภัณฑ์เดิมของผลิตภัณฑ์หรือพิจารณาปรับแก้โครงสร้างบางส่วนให้เหมาะสมกับการนำลวดลายไปจัดวาง มีการดำเนินงานสำหรับผลิตภัณฑ์ 3 กลุ่มผลิตภัณฑ์ของ 3 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

1. ลวดลายจากพื้นที่ชายทะเลและเนินเขา ใช้สำหรับ ผลิตภัณฑ์แปงข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข
2. ลวดลายจากพื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและ งานฝีมือ ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน
3. ลวดลายจากพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์สเปร์สปา ตรา เอ็น แอล อาร์ (NLR)

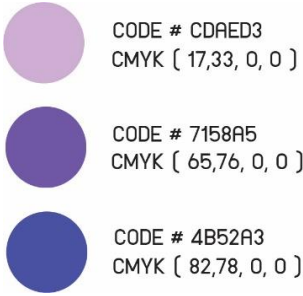
โดยทั้ง 3 กลุ่มพื้นที่ได้ใช้รูปแบบของลวดลายต้นแบบในลักษณะลายเส้น (Monoline) ซึ่งสามารถสร้างสรรค์ลวดลายได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบไม่สิ้นสุด

ภายใต้ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. คัดเลือกลวดลายต้นแบบ จากลวดลายต้นแบบที่ได้ในแต่ละพื้นที่ไปสร้างชุดลวดลาย และนำไปสร้างลวดลายต่อเนื่อง จำนวน 4 แบบต่อ 1 ผลิตภัณฑ์
2. นำชุดลวดลายไปทดลองสร้างลวดลายต่อเนื่องลงบนโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ของสินค้าOTOPที่เลือกมาในแต่ละพื้นที่ จำนวน 4 แบบต่อ 1 ผลิตภัณฑ์
3. นำลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวไปสอบถามความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คนต่อ 1 ผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสิ้น 15 คน
4. นำลวดลายที่ได้รับเลือกไปจัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์

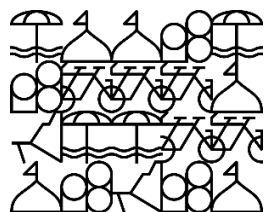
4.3.1 วิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเติมสุข

ตารางที่ 4.8 วิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเติมสุข

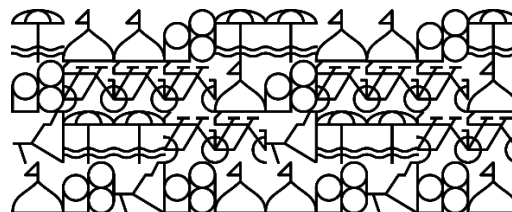
รายการ	การวิเคราะห์บรรจุภัณฑ์	
	บรรจุภัณฑ์เดิม	บรรจุภัณฑ์ใหม่
โครงสร้างบรรจุภัณฑ์	ใช้โครงสร้างบรรจุภัณฑ์ (Individual Package) เป็นถุงสุญญากาศ ซีลกลางพับข้าง วัสดุไนลอนหนา 200 ไมครอน	ใช้โครงสร้างบรรจุภัณฑ์เดิม เพิ่มเติม ห่อหุ้มภายนอกด้วยกล่องกระดาษ ชนิดกล่องแปงหลังเทาหนา 310 แกรม เพื่อการสื่อสารข้อมูลและลวดลาย
กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์(ลวดลาย) วัสดุ (สำหรับจัดวางลวดลาย)	ใช้สติ๊กเกอร์ฉลากสินค้า วัสดุ PP. กั้นน้ำ สีขาวพิมพ์ลวดลาย 1 ด้าน	กล่องกระดาษขนาด 5x10x14 cm. พิมพ์ลวดลาย 4 ด้าน ได้แก่ ลวดลายและข้อมูลของผลิตภัณฑ์ และลวดลายแสดงอัตลักษณ์ชุมชน
แนวความคิด(Concept)		เชื่อมโยงหลากหลายสิ่งเด่น ชายทะเลและเนินเขาเมืองชล
อารมณ์ (Mood)		สดชื่น สุขภาพดี มีพลัง
สีของงาน (Tone)	เป็นสีของวัตถุดิบหลักคือข้าวไรซ์เบอร์รี่	 <p>CODE # CDAED3 CMYK [17,33, 0, 0]</p> <p>CODE # 7158A5 CMYK [65,76, 0, 0]</p> <p>CODE # 4B52A3 CMYK [82,78, 0, 0]</p>
ตัวอักษร (Font)		Supermarket

ขั้นตอนการออกแบบลวดลายจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีพื้นที่ชายทะเลและเนินเขา

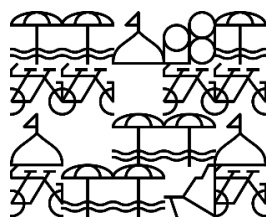
ลวดลายต้นแบบกลุ่มพื้นที่ชายทะเลและเนินเขา

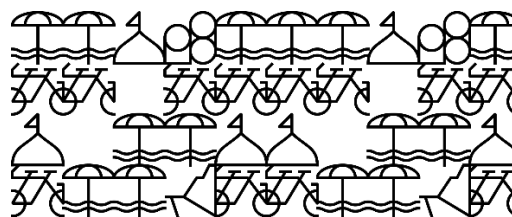
ชุดลวดลายแบบที่ 1

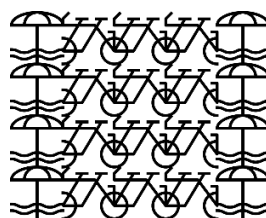
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1

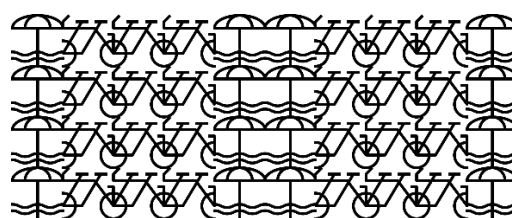
ชุดลวดลายแบบที่ 2

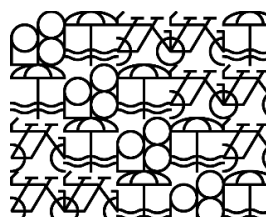
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2

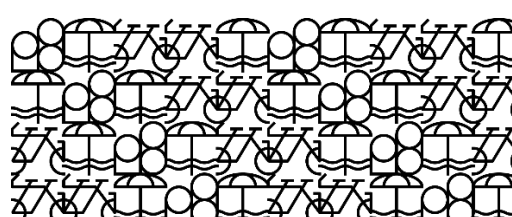
ชุดลวดลายแบบที่ 3

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 3

ชุดลวดลายแบบที่ 4

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4

ภาพที่ 4.21 : รูปแบบการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเต็มสุข

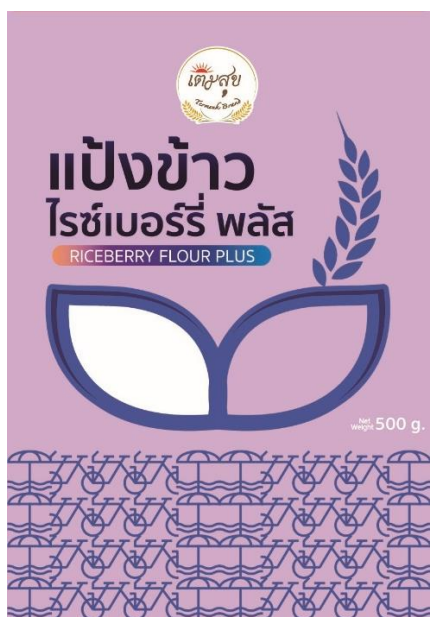
จัดวางลวดลายต่อเนื่องลงบนบรรจุภัณฑ์ แป้งข้าวไรเบอร์รี่

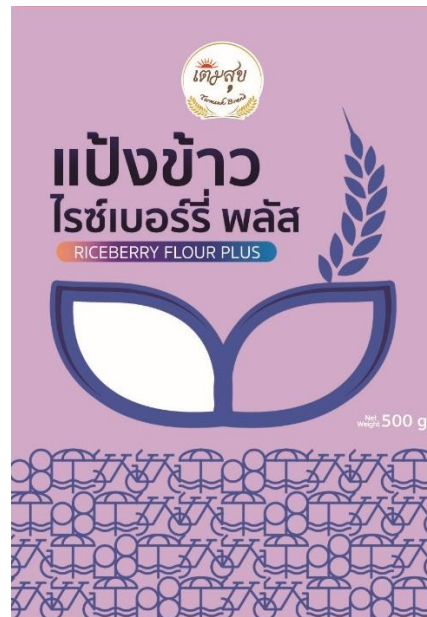
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 3

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4

ภาพที่ 4.22 : ลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรเบอร์รี่

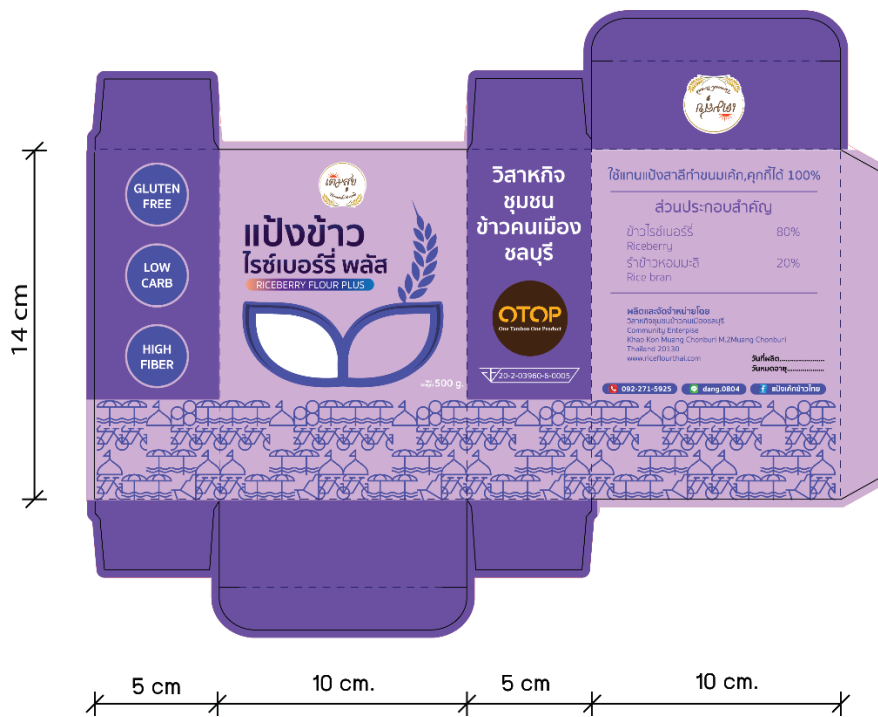
นำแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ ทั้ง 4 แบบ ไปสอบถามความพึงพอใจจากผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง (ค่าการประเมินความพึงพอใจได้แก่ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) แล้วจึงนำไปหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ สรุปเลือกลวดลายที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนน	4.51 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	3.51 – 4.50	หมายถึง	ดี
คะแนน	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน	1.51 – 2.50	หมายถึง	พอใช้
คะแนน	0.00 – 1.50	หมายถึง	ควรปรับปรุง

ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่

คุณลักษณะของลวดลาย	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ			
	ลวดลาย แบบที่ 1	ลวดลาย แบบที่ 2	ลวดลาย แบบที่ 3	ลวดลาย แบบที่ 4
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่	4.80	4.80	3.20	4.00
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.80	4.80	3.00	4.20
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง	3.60	5.00	3.00	3.80
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ	4.00	4.00	3.40	3.75
ค่าเฉลี่ยรวม	4.30	4.50	3.15	3.75
ระดับความพึงพอใจ	ดี	ดีมาก	ปานกลาง	ดี

จากตารางที่ 4.9 พบว่าผู้ประเมิน มีความพึงพอใจต่อลวดลายแบบที่ 2 สูงสุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.50 และระดับความพึงพอใจ ดีมาก ดังนั้นจึงนำลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2 ไปจัดวางลงบนกราฟิกบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข ดังภาพ

ภาพที่ 4.23 : ภาพเคลือบบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเติมสุข

ภาพที่ 4.24 : ภาพจริงด้านต่างๆของบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเติมสุข

ภาพที่ 4.25 : ทศนียภาพบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข

ภาพที่ 4.26 : ภาพก่อนและหลังการจัดวางลดตายบนบรรจุภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข

4.3.2 วิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า トラผ้าทอคุณย่าท่าน

ตารางที่ 4.10 แสดงการวิเคราะห์การออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า トラผ้าทอคุณย่าท่าน

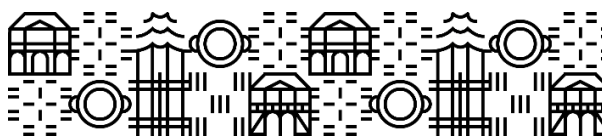
รายการ	การวิเคราะห์บรรจุภัณฑ์	
	บรรจุภัณฑ์เดิม	บรรจุภัณฑ์ใหม่
โครงสร้างบรรจุภัณฑ์	กระดาษแข็งเทา-ขาว (ไม่มีบรรจุภัณฑ์ที่ชัดเจน)	กระดาษอาร์ตการ์ดหน้าเดียว ความหนา 300 แกรม เคลือบ PVC
กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์(ลวดลาย) วัสดุ (สำหรับจัดวางลวดลาย)	กระดาษแข็งเทาขาว ไม่พิมพ์ลาย	กระดาษอาร์ตการ์ด ขนาด 10 x 16 cm. ความหนา 300 แกรม เคลือบ PVC เงาม พิมพ์ลวดลาย4สี
แนวความคิด(Concept)		เชื่อมโยง หลากหลาย สิ่งเด่นจาก ถิ่นภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ เมืองชล
อารมณ์ (Mood)		ชื่นชม ทรงคุณค่า คู่ควรอนุรักษ์
สีของงาน (Tone)	เป็นสีของเด่นของผ้าทอคือสีม่วง และสีทองที่แสดงคุณค่าของงาน ฝีมือทอผ้า	 <p>CODE #9E1F63 CMYK (35,100,35,10)</p> <p>CODE #DDA735 CMYK (14,35,93, 0)</p> <p>CODE #FBEFE2 CMYK (0, 4, 9, 1)</p> <p>CODE #683D26 CMYK (39,71,84,44)</p>
ตัวอักษร (Font)		Thasadith

ขั้นตอนการออกแบบลวดลายจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีพื้นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ

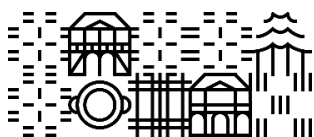
ลวดลายต้นแบบกลุ่มพื้นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ

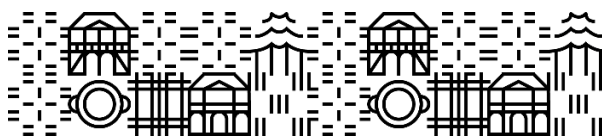
ชุดลวดลายแบบที่ 1

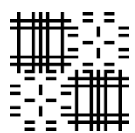
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1

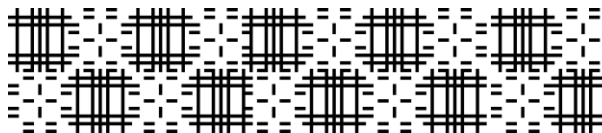
ชุดลวดลายแบบที่ 2

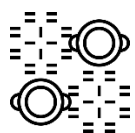
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2

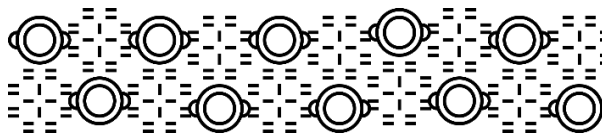
ชุดลวดลายแบบที่ 3

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 3

ชุดลวดลายแบบที่ 4

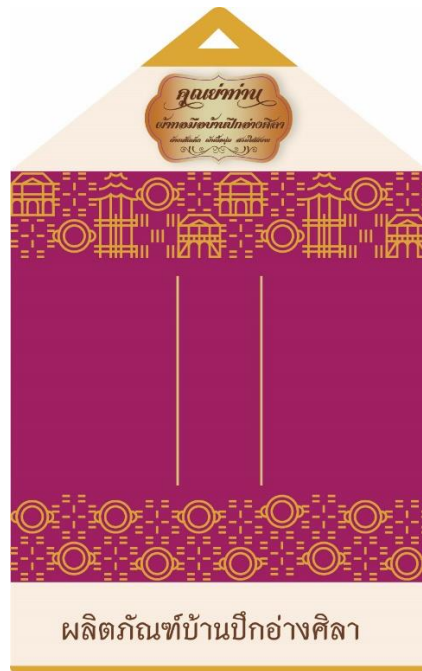
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4

ภาพที่ 4.27 : รูปแบบการจัดวางลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ทรายผ้าทอคุณย่าท่าน

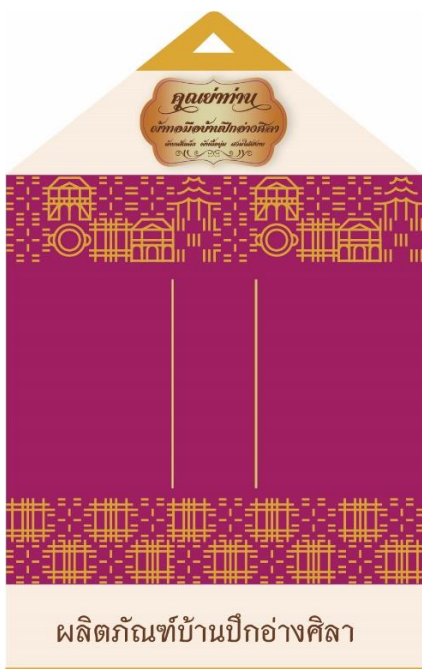
จัดวางลวดลายต่อเนื่องลงบนบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า(กิ๊ปติดผม) トラผ้าทอคุณย่าท่าน

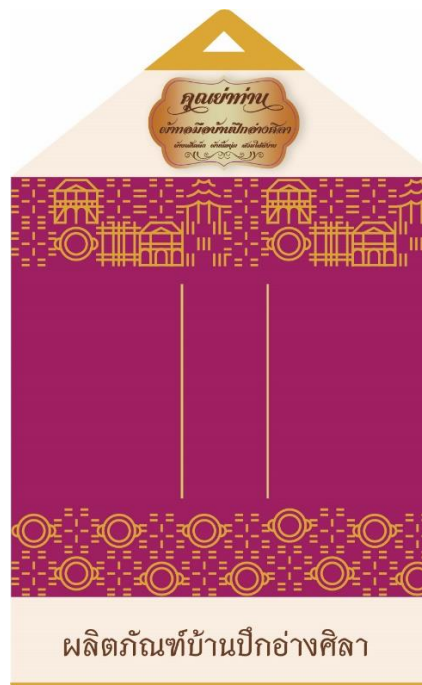
ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1 (1+3)

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2 (1+4)

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 3 (2+1)

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4 (2+2)

ภาพที่ 4.28 : ลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า トラผ้าทอคุณย่าท่าน

นำแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ ทั้ง 4 แบบ ไปสอบถามความพึงพอใจจากผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง (ค่าการประเมินความพึงพอใจได้แก่ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) แล้วจึงนำไปหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ สรุปเลือกลวดลายที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนน	4.51 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	3.51 – 4.50	หมายถึง	ดี
คะแนน	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน	1.51 – 2.50	หมายถึง	พอใช้
คะแนน	0.00 – 1.50	หมายถึง	ควรปรับปรุง

ตารางที่ 4.11 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า

คุณลักษณะของลวดลาย	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ			
	ลวดลาย แบบที่ 1	ลวดลาย แบบที่ 2	ลวดลาย แบบที่ 3	ลวดลาย แบบที่ 4
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่	4.80	4.60	3.80	3.20
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	4.80	3.80	4.00	3.60
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง	4.40	4.25	3.60	3.00
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ	4.60	4.60	3.80	3.60
ค่าเฉลี่ยรวม	4.65	4.30	3.80	3.35
ระดับความพึงพอใจ	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.11 พบว่าผู้ประเมิน มีความพึงพอใจต่อลวดลายแบบที่ 1 สูงสุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.65 และระดับความพึงพอใจดีมาก ดังนั้นจึงนำลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1 ไปจัดวางลงบนกราฟิกบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า(ก๊ีบติดมม) ทรายผ้าทอคุณย่าท่าน ดังภาพ

ภาพที่ 4.29 : ภาพรายละเอียดหน้า-หลังบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า トラผ้าทอคุณย่าท่าน

ภาพที่ 4.30 : ภาพจริงหน้า-หลังผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า トラผ้าทอคุณย่าท่าน

ภาพที่ 4.31 : ทัศนียภาพบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ทรายผ้าทอคุณย่าท่าน

ภาพที่ 4.32 : ภาพก่อนและหลังการจัดวางลดทลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ทรายผ้าทอคุณย่าท่าน

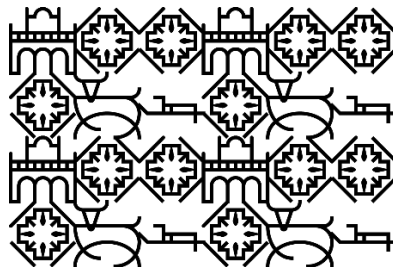
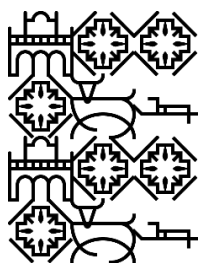
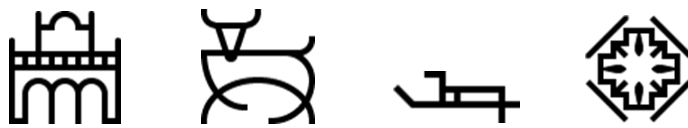
4.3.3 วิเคราะห์การออกแบบขวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ตารางที่ 4.12 แสดงการวิเคราะห์การออกแบบขวดลายบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

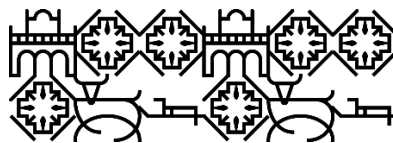
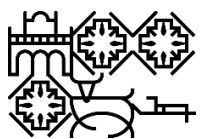
รายการ	การวิเคราะห์บรรจุภัณฑ์	
	บรรจุภัณฑ์เดิม	บรรจุภัณฑ์ใหม่
โครงสร้างบรรจุภัณฑ์	ขวดสเปรย์ขนาดบรรจุ 50 cc.และ กล่องกระดาษ(ใช้ในบางครั้ง)	ขวดสเปรย์แบบเดิมและกล่อง กระดาษห่อหุ้มภายนอก
กราฟิกบนบรรจุภัณฑ์(ขวดลาย) วัสดุ (สำหรับจัดวางขวดลาย)	สติ๊กเกอร์ PVC ติดข้างขวด	1.สติ๊กเกอร์PVCขนาด 7x10.5cm. 2.กล่องกระดาษอาร์ตการ์ด หนา 260 แกรม ขนาด 3.5x3.5x12.5 cm.พิมพ์ 4 สี
แนวความคิด(Concept)		เชื่อมโยง หลากหลาย สิ่งเด่นทาง ประวัติศาสตร์ ศูนย์รวมการ ปกครองและประเพณีเมืองชล
อารมณ์ (Mood)		สดชื่น ผ่อนคลายกับธรรมชาติ
สีของงาน (Tone)	สีเขียวจากวัตถุดิบของผลิตภัณฑ์	 CODE #2795A0 CMYK [79,24,36, 1] CODE #F5A75B CMYK [1,40,72, 0]
ตัวอักษร (Font)		Supermarket

ขั้นตอนการออกแบบลวดลายจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีพื้นที่ประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและ
ประเพณี

ลวดลายต้นแบบกลุ่มพื้นที่ประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี

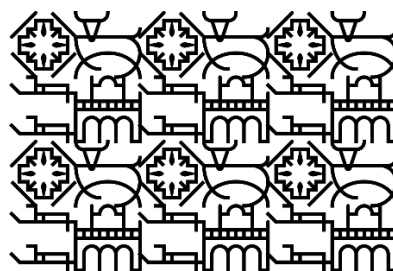
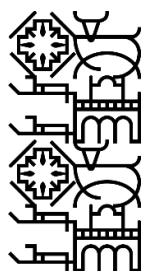
(กล่อง)

(ฉลาก)

ชุดลวดลายแบบที่ 1

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1

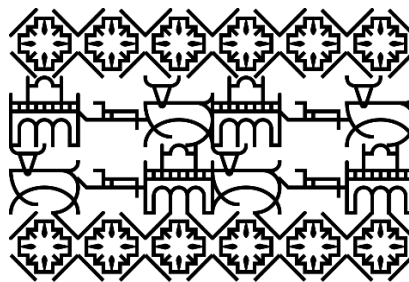
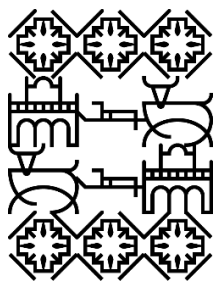
(กล่อง)

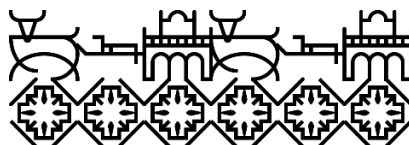
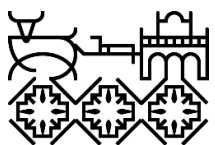
(ฉลาก)

ชุดลวดลายแบบที่ 2

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2

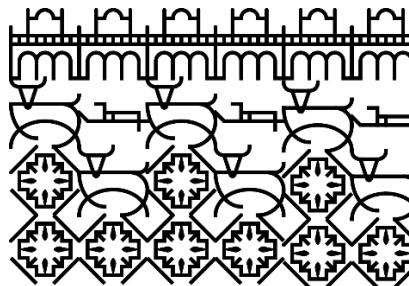
(กล่อง)

(ฉลาก)

ชุดลวดลายแบบที่ 3

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 3

(กล่อง)

(ฉลาก)

ชุดลวดลายแบบที่ 4

ลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4

ภาพที่ 4.33 : รูปแบบการจัดวางลวดลายสำหรับบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

จัดวางขวดลายต่อเนื่องลงบนบรรจุภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ขวดลายต่อเนื่องแบบที่ 1

ขวดลายต่อเนื่องแบบที่ 2

ขวดลายต่อเนื่องแบบที่ 3

ขวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4

ภาพที่ 4.34 : ขวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

แบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ ทั้ง 4 แบบ ไปสอบถามความพึงพอใจจากผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง (ค่าการประเมินความพึงพอใจได้แก่ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด) แล้วจึงนำไปหาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ สรุปเลือกลวดลายที่เหมาะสมที่สุดโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

คะแนน	4.51 – 5.00	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	3.51 – 4.50	หมายถึง	ดี
คะแนน	2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนน	1.51 – 2.50	หมายถึง	พอใช้
คะแนน	0.00 – 1.50	หมายถึง	ควรปรับปรุง

ตารางที่ 4.13 ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบลวดลายต่อเนื่องที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา

คุณลักษณะของลวดลาย	ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจ			
	ลวดลาย แบบที่ 1	ลวดลาย แบบที่ 2	ลวดลาย แบบที่ 3	ลวดลาย แบบที่ 4
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่	3.80	4.60	4.00	4.80
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์	3.60	4.80	4.40	4.80
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง	3.00	4.50	4.60	4.80
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ	3.40	3.60	3.40	3.80
ค่าเฉลี่ยรวม	3.45	4.37	4.10	4.55
ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง	ดี	ดี	ดีมาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่าผู้ประเมิน มีความพึงพอใจต่อลวดลายแบบที่ 4 สูงสุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.55 และระดับความพึงพอใจ ดีมาก ดังนั้นจึงนำลวดลายต่อเนื่องแบบที่ 4 ไปจัดวางลงบนกราฟิกบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตรา เอ็น แอล อาร์ ดังภาพ

ภาพที่ 4.35 : ภาพ کلیบรรจุกภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ภาพที่ 4.36 : ฉลาก(ติดขวดสเปรย์)บรรจุกภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ภาพที่ 4.37 : ภาพจริงด้านต่างๆของบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ภาพที่ 4.38 : ทศนิยมภาพบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

ภาพที่ 4.39 : ภาพก่อนและหลังการจัดวางขวดลายบนบรรจุภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารวบรวมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ที่มีศักยภาพเหมาะสมนำไปออกแบบเป็นลวดลายต้นแบบ เพื่อนำไปใช้สร้างลวดลายบนบรรจุภัณฑ์สินค้าชุมชนเมืองชลบุรี สร้างจุดจดจำ ความสวยงามให้กับผลิตภัณฑ์ ส่งผลต่อการจำหน่ายและเศรษฐกิจของท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม สัมภาษณ์ บันทึกรูปภาพและสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบคัดเลือกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี สรุปและนำไปออกแบบเป็นลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี แล้วจึงนำไปสร้างเครื่องมือแบบสอบถามเพื่อเลือกรูปแบบต้นแบบที่เหมาะสม โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญและยื่นขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ แล้วจึงนำไปสอบถามความเหมาะสมด้านความสวยงามและการสื่อความหมายของการเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์นั้นๆ จากนั้นออกแบบและผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์เพื่อให้ได้ลวดลายต้นแบบที่เหมาะสมที่สุด พร้อมทั้งได้ดำเนินการคัดเลือกตัวแทนผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน OTOP ของอำเภอเมืองชลบุรีที่ได้ให้ความร่วมมือและอยู่ในเขตพื้นที่วิจัยมาจำนวน 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ผลิตภัณฑ์แป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข (กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหาร) ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน (กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย) และผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์ (กลุ่มผลิตภัณฑ์สมุนไพร) เพื่อทำการนำลวดลายที่ผูกลายจากลวดลายต้นแบบไปจัดวางบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว แล้วจึงนำไปสอบถามความพึงพอใจในลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ ที่จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ จากผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อคัดเลือกลวดลายที่เหมาะสมที่สุด

ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีมาทั้งสิ้นจำนวน 16 อัตลักษณ์ ประกอบด้วยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา จำนวน 5 อัตลักษณ์ พื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ จำนวน 7 อัตลักษณ์ และ พื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณีจำนวน 4

อัตลักษณ์ และนำไปออกแบบเป็นลวดลายต้นแบบในลักษณะลวดลายเส้น “monoline” ที่เหมาะสมกับการสื่อสารในยุคดิจิทัล และสามารถนำไปสร้างลวดลายได้หลากหลาย แล้วจึงนำไปผูกและจัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในแต่ละพื้นที่ โดย ลวดลายที่ได้จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว และเชิงเขา นำไปใช้จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์แบ่งข้าวไรซ์เบอร์รี่ ตราเดิมสุข อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ นำไปใช้จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากเศษผ้า ตราผ้าทอคุณย่าท่าน และ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมือง และประเพณี นำไปใช้จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์สเปรย์สปา ตราเอ็น แอล อาร์ โดยทั้ง 3 ชุดลวดลายได้จัดวางลงบนโครงสร้างบรรจุภัณฑ์รูปแบบเดิมหรือปรับปรุงเล็กน้อยเพื่อให้เหมาะสมกับการนำลวดลายไปทดลองจัดวาง โดยเลือกใช้กลุ่มสีเดิมของผลิตภัณฑ์เป็นหลัก และลวดลายที่ได้ก็นำไปเป็นลวดลายตกแต่งเพื่อความสวยงามและการสื่อความหมายถึงชุมชนท้องถิ่นที่มาของผลิตภัณฑ์ ร่วมกับการสื่อสารข้อมูลของผลิตภัณฑ์ที่ปรากฏบนบรรจุภัณฑ์

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ลวดลายต้นแบบที่ได้จากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี สามารถสื่อสารสื่อความหมายเป็นตัวแทนของชุมชนที่มาของผลิตภัณฑ์ได้อย่างดี มีความสวยงามและสามารถสร้างจุดจดจำเกี่ยวกับสินค้าและแหล่งที่มาได้ นอกจากนี้ด้วยรูปแบบของลวดลายต้นแบบที่ออกแบบให้เป็นลายเส้นเรียบง่าย สามารถนำมาต่อกันเป็นลวดลายต่อเนื่องได้หลากหลายแบบไม่สิ้นสุด ก็จะสามารถนำไปสร้างลวดลายได้สำหรับผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้อีกด้วยภายใต้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดียวกัน

5.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้คำตอบเป็นผลงานออกแบบนำไปใช้ได้จริง และในการวิจัยก็มุ่งเน้นทดลองกับพื้นที่ๆหนึ่ง ได้รูปแบบที่เหมาะสมกับการนำไปใช้กับพื้นที่อื่นๆ โดยสามารถนำไปปรับใช้ได้กับบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์อื่นๆในพื้นที่โดยเลือกลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำมาจัดวางให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ของตนเอง ก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง ดังนั้นจึงมองเห็นประโยชน์ของลวดลายต้นแบบที่สามารถนำไปผูกและจัดวางได้หลากหลายแบบแล้ว และนอกจากจะใช้จัดวางลงบนบรรจุภัณฑ์แล้วก็ยังสามารถประยุกต์ใช้จัดวางลงบนผลิตภัณฑ์อื่นๆได้มากมายอีกด้วย ดังตัวอย่าง

ภาพที่ 5.1 : ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ลวดลายต้นแบบลงบนผลิตภัณฑ์ต่างๆ

ที่มา : สุพิศ เสียงก้อน 2564

แนวทางในการพัฒนาออกแบบลวดลายจากอัตลักษณ์ในรูปแบบนี้สามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นๆได้ตามความเหมาะสม โดยอาศัยแนวคิดในรูปแบบของต้นแบบที่สามารถนำไปสร้างลวดลายต่อเนื่องได้อย่างหลากหลายและแนวคิดของลวดลายต้นแบบที่สามารถนำไปสร้างลวดลายของชุมชนอื่นๆให้ได้แสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นชุมชนนั้นๆ

บรรณานุกรม

จังหวัดชลบุรี. (2563). ประวัติเมืองชล. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2563, จาก <http://www.chonburi.go.th>

ชัยรัตน์ อัสวางกูร. (2548). ออกแบบให้โดนใจ. กรุงเทพฯ: ทิ้งฮั่วชินการพิมพ์.

ตฤณ กิตติการอำพล. (2561). การศึกษาอัตลักษณ์ลวดลายผ้าทออ่างศิลา บ้านปึกกับวิถีชีวิตชุมชนอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี (รายงานวิจัย). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาการจัดการเรียนรู้. คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

นิรชรา ต้นสุชี. (2562). ประเพณี “วิ่งควาย” วิ่ง...ไปทำไม?. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2563, จาก <https://becommon.co/culture/buffalo-race/>

ภาณุวัฒน์ เสงี่ยม. (2553). การออกแบบลวดลาย. ภูเก็ต: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2555). อัตลักษณ์ไทย ทุนความคิด ทุนสร้างสรรค์. (พิมพ์ครั้งที่1). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.

สมศิริ อรุโณทัย. (2549). การออกแบบลวดลาย. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สุกฤตา ทิรัณยขวลิต. (2564). กราฟิก ดีไซน์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). Packaging Design การออกแบบบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี. (2558). เขาสามมุข. สืบค้นเมื่อ 25 กันยายน 2563, จาก <http://www.chonburimots.go.th/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

1. รองศาสตราจารย์บุญเดิม พันรอบ
ข้าราชการบำนาญ อดีตหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. อาจารย์สมาน สรรพศรี
ข้าราชการบำนาญ อดีตคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. ศาสตราจารย์ภรดี พันธูภากร
สังกัดคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ดร.ณิชนันท์ เสริมศรี
สังกัดสาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สำนักงานคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ โทร ๒๕๑๐-๒๕๑๑
 ที่ อว ๘๑๑๗.๑/ วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔
 เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย

เรียน ศาสตราจารย์ภรดี พันธุ์ภากร

ด้วยนางสุพิศ เสียงก้อง อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กำลังดำเนินการวิจัยประเภทวิจัยสร้างสรรค์และวิจัยนวัตกรรม ในโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการผลิตผลงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย ในโครงการฯ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักขอบคุณยิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิศ เสียงก้อง)
 อาจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศิลป์

ที่ อว ๘๘๑๗.๑/๒๕๕

คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย

เรียน ดร.ณิชานันท์ เสริมศรี

ด้วยนางสุพิศ เสียงก้อง อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา กำลังดำเนินการวิจัยประเภทวิจัยสร้างสรรค์และวิจัยนวัตกรรม ในโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการผลิตผลงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

ทั้งนี้ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ดร.ณิชานันท์ เสริมศรี สังกัดสาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในงานวิจัย ในโครงการฯ.

คณะศิลปกรรมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ. โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์)

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

สำนักงานคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๘๑๐-๒๒๒๒ ต่อ ๒๕๑๐, ๒๕๑๑

โทรสาร ๐-๓๘๓๙-๑๐๔๒

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถามและแบบประเมิน

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เป็นข้อมูลสำหรับโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์”

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 ข้อคิดเห็นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่เหมาะสมเป็นตัวแทนนำไปใช้ในการสร้าง

ลวดลายต้นแบบ

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง : กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. ชื่อ-สกุล.....
2. อาชีพ/ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....

ส่วนที่ 2 : ข้อคิดเห็นด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรีที่เหมาะสมเป็นตัวแทนนำไปใช้ในการสร้าง

ลวดลายต้นแบบ

คำชี้แจง : ข้อพิจารณาในการวิเคราะห์เลือกอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี ได้แก่ สิ่งนั้นมีการสืบสานมาอย่างยาวนาน มีความต่างไม่เหมือนที่อื่น เป็นที่ยอมรับในวงกว้างและสามารถนำไปสร้างสรรค์งานออกแบบลวดลายได้ต่อไป

เกณฑ์การประเมิน ได้แก่ เหมาะสมมาก = 4, เหมาะสมปานกลาง = 3, เหมาะสมน้อย = 2 และ ไม่เหมาะสม = 1

กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อแก้ไขกรุณาเติมข้อความลงในส่วนเสนอแนะและอื่นๆ

รายการประเมิน			ระดับความเหมาะสม			
ประเภทอัตลักษณ์	อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี	ตัวแทนอัตลักษณ์	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เหมาะสม
			4	3	2	1
ด้านศิลปวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม จิตรกรรมประติมากรรม ศิลปกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษาและ วรรณกรรม)	ตึกมหาราช	รูปทรงอาคารตึก มหาราช				
	ตึกราชินี	รูปทรงอาคารตึก ราชินี				
	จิตรกรรมฝาผนัง วัดใหญ่อินทาราม	ภาพปลาอานนท์				
		ภาพลายผ้าโบราณ				
ศาลเจ้านาจาไทจื้อ	รูปทรงอาคารศาล เจ้าฯ.					
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น (หัตถกรรม งานฝีมือ เกษตรกรรม และอื่นๆ)	ครกหินอ่างศิลา	รูปทรงครกหินอ่าง ศิลา				
	ผ้าทอคุณย่าท่าน (ผ้า ทอบ้านปึก)	ลายดอกพิกุล				
		ลายไส้ปลาไหล				
ลายตาสมุก						
ด้านวิถีชุมชนและสังคม	ประเพณีวิ่งควายชลบุรี	กิจกรรมวิ่งควาย				
		ลักษณะควายชลบุรี				

(วิถีชีวิต ประเพณี งานเทศกาล ศาสนาและความเชื่อ การละเล่นต่างๆ และอื่นๆ)		ผู้ประดับคอควาย				
	ประเพณีวันไหลบางแสน	เจดีย์ทราย				
		กิจกรรมรดน้ำดำหัว				
รายการประเมิน			ระดับความเหมาะสม			
ประเภทอัตลักษณ์	อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี	ตัวแทนอัตลักษณ์	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เหมาะสม
			4	3	2	1
ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีโดยธรรมชาติและสร้างขึ้น)	ชายหาดบางแสน	จักรยานหลายที่นั่ง				
		ร่มผ้าใบชายหาด				
		Life Guard บางแสน				
	เขาสามมุก	รูปทรงเขาสามมุก				
		จุดชมวิวเขาสามมุก				
	สะพานชลมารควิถี	แนวสะพานที่ทอดยาว				
ตลาดประมงท่าเรือพลี	เรือประมง					
ด้านอื่นๆ (อาหาร พืช และอื่นๆ)	ข้าวหลามหนองมน	กระบอกข้าวหลาม				
	ปลาคอก	ลักษณะของอาหาร				

ส่วนที่3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง : แบบตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างลดทอนแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลดทอนบนบรรจุภัณฑ์” เพื่อประเมินข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อข้อความมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความพึงพอใจที่มีต่อลดทอนแบบ โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเหมาะสมดังนี้

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
- 0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
- 1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องการประเมินระดับความคิดเห็นของท่านว่าข้อความและรายละเอียดมีความเหมาะสมเพียงใด และโปรดให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้เป็นข้อพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการประเมิน	ข้อคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
1. เพศ				
2. อายุ				
3. การศึกษา				
4. ความเกี่ยวข้องกับเมืองชลบุรี				

หมายเหตุ รายละเอียดของข้อความระบุในร่างแบบสอบถามที่แนบ

ส่วนที่ 2 : ระดับความพึงพอใจในลวดลายต้นแบบที่สามารถเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

และเหมาะสมนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ต่อไป

รายการประเมิน (ข้อความในแต่ละกลุ่มลวดลาย)	ข้อคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	+1	0	-1	
การสื่อความหมายถึงอัตลักษณ์(เป็นตัวแทนของสิ่งเด่นในพื้นที่)				
ความสวยงามของลวดลายต้นแบบ				
ความเหมาะสมในการจัดองค์ประกอบ				
ความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นลวดลายบนบรรจุภัณฑ์				

หมายเหตุ รายละเอียดของข้อความระบุในร่างแบบสอบถามที่แนบ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี

เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายต้นแบบที่ใช้เป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี สำหรับนำไปใช้ในโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์”

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์”

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจในลวดลายต้นแบบที่สามารถเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี และเหมาะสมนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ต่อไป

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดใช้เครื่องหมาย (✓) ใน หน้าข้อความ

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

- 15- 19 ปี 20-29 ปี 30-39 ปี
 40-49 ปี 50-59 ปี 60 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. สถานะและความเกี่ยวข้องกับเมืองชลบุรี

- ผู้เชี่ยวชาญด้านอัตลักษณ์/นักออกแบบ ทำงานหรือพักอาศัยในเมืองชลบุรี
 นักเรียน/นักศึกษาในเมืองชลบุรี อื่นๆระบุ.....

ส่วนที่ 2 : ความพึงพอใจในลวดลายต้นแบบที่เหมาะสมเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี และนำไปใช้ในการออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ต่อไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องใต้ภาพลวดลายต้นแบบที่คิดเห็นว่าเหมาะสมเป็นตัวแทนอัตลักษณ์

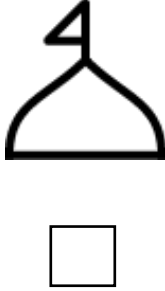
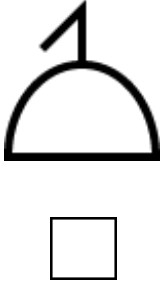

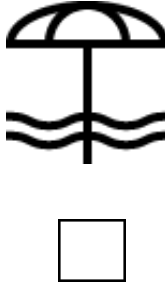
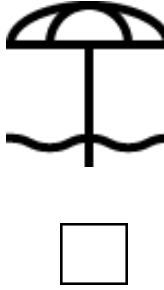
คำอธิบายรายละเอียด

ลวดลายต้นแบบแบ่งเป็น 3 กลุ่มอัตลักษณ์ (18 ลวดลายต้นแบบ) ได้แก่

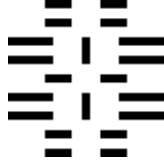
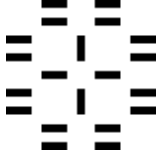
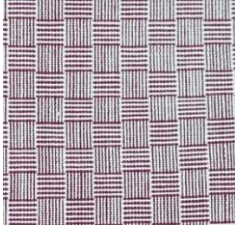

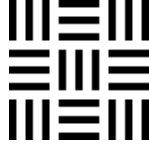
1. กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา จำนวน 6 ลวดลายต้นแบบ
2. กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งภูมิปัญญางานฝีมือและประมง จำนวน 7 ลวดลายต้นแบบ
3. กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมืองและประเพณี จำนวน 5 ลวดลายต้นแบบ

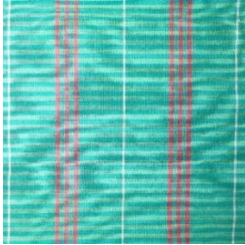

ในแต่ละกลุ่มอัตลักษณ์ แบบสอบถามจะกำหนดให้เลือกลวดลายต้นแบบที่เหมาะสมเพียงแบบเดียว จากจำนวน 2 แบบ โดยเกณฑ์เกณฑ์พิจารณามีดังนี้คือ

1. มีความเหมาะสมในด้านการสื่อความหมายและเป็นตัวแทนของอัตลักษณ์นั้นๆ
2. มีความสวยงามและสามารถนำไปประยุกต์สร้างลวดลายบนบรรจุภัณฑ์ต่อไปได้

กลุ่มอัตลักษณ์/ภาพถ่ายอัตลักษณ์	ลวดลายต้นแบบ(ตัวแทนอัตลักษณ์)	
	แบบที่ 1	แบบที่ 2
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา (บางแสน เขาสามมุ๊ก)</p> <p>พระเจดีย์ทราย</p>		
 <p>จักรยานชายหาด</p>		
 <p>ร่มผ้าใบชายหาด</p>		

กลุ่มอัตลักษณ์/ภาพถ่ายอัตลักษณ์	ลวดลายต้นแบบ(ตัวแทนอัตลักษณ์)	
	แบบที่ 1	แบบที่ 2
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชายทะเลและเนินเขา (บางแสน เขาสามมุ๊ก)</p> <p>จุดชมวิวเขาสามมุ๊ก</p>	 ☐	 ☐
 <p>ข้าวหลามหนองมน</p>	 ☐	 ☐
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ(อ่างศิลา บ้านปึก)</p> <p>พระตำหนักมหาราช</p>	 ☐	 ☐
 <p>พระตำหนักราชินี</p>	 ☐	 ☐

กลุ่มอัตลักษณ์/ภาพถ่ายอัตลักษณ์	ลวดลายต้นแบบ(ตัวแทนอัตลักษณ์)	
	แบบที่ 1	แบบที่ 2
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นและงานฝีมือ (อ่างศิลา บ้านปึก)</p> <p>ครกหินอ่างศิลา</p>	 ☐	 ☐
 <p>ศาลเจ้านาจาไทจ้อ</p>	 ☐	 ☐
 <p>ผ้าทอลายดอกพิกุล</p>	 ☐	 ☐
 <p>ผ้าทอลายตาสมุก</p>	 ☐	 ☐

กลุ่มอัตลักษณ์/ภาพถ่ายอัตลักษณ์	ลวดลายต้นแบบ(ตัวแทนอัตลักษณ์)	
	แบบที่ 1	แบบที่2
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งภูมิปัญญา งานฝีมือและประมง (อ่างศิลา บ้านปึก)</p> <p>ผ้าทอลายไส้ปลาไหล</p>	 <input data-bbox="959 579 1027 646" type="checkbox"/>	 <input data-bbox="1276 579 1344 646" type="checkbox"/>
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลาง เมืองและประเพณี (บางปลาสร้อย)</p> <p>เทศบาลเมืองชลบุรี</p>	 <input data-bbox="932 1012 1000 1079" type="checkbox"/>	 <input data-bbox="1253 1012 1321 1079" type="checkbox"/>
 <p>วิ่งควายชลบุรี</p>	 <input data-bbox="941 1402 1010 1470" type="checkbox"/>	 <input data-bbox="1269 1402 1338 1470" type="checkbox"/>
 <p>ถีบกระดานหาหอย</p>	 <input data-bbox="941 1768 1010 1835" type="checkbox"/>	 <input data-bbox="1269 1768 1338 1835" type="checkbox"/>

กลุ่มอัตลักษณ์/ภาพถ่ายอัตลักษณ์	ลวดลายต้นแบบ(ตัวแทนอัตลักษณ์)	
	แบบที่ 1	แบบที่ 2
<p>กลุ่มอัตลักษณ์แหล่งประวัติศาสตร์ ศูนย์กลางเมือง และประเพณี (บางปลาสร้อย)</p> <p>จิตรกรรมฝาผนังลายผ้า โบราณวัดใหญ่อินทาราม</p>	 	

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้รับการอนุเคราะห์ข้อมูลและความคิดเห็น

สุพิศ เสียงก้อน

สาขาวิชานิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายที่จัดวางบนบรรจุภัณฑ์

โครงการวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการ

ออกแบบลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

(ทุนวิจัยสร้างสรรค์และวิจัยนวัตกรรม)

โดย

นางสุพิศ เสียงก้อง

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

คำชี้แจง : กรุณาเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. อาชีพ / ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....
- 4.

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจที่มีต่อลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องตารางตามระดับความพึงพอใจ

(5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย และ 1 = น้อยที่สุด)

ลวดลายรูปแบบที่ 1	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่					
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์					
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง					
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ					

ลวดลายรูปแบบที่ 2	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่					
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์					
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง					
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ					

ลวดลายรูปแบบที่ 3	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่					
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์					
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง					
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ					

ลวดลายรูปแบบที่ 4	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
สื่อความหมายเป็นตัวแทนอัตลักษณ์ของพื้นที่					
ลวดลายสวยงาม เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์					
การจัดองค์ประกอบและการจัดวาง					
สามารถนำไปปรับใช้กับผลิตภัณฑ์อื่นๆ					

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาคผนวก ค.

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เลขที่ IRB2-032/2565

**เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยบูรพา**

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาโครงการวิจัย

รหัสโครงการวิจัย : HU 031/2565

โครงการวิจัยเรื่อง : การสร้างลวดลายต้นแบบจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเมืองชลบุรี เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบ
ลวดลายบนบรรจุภัณฑ์

หัวหน้าโครงการวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุพิศ เสียงก้อน

หน่วยงานที่สังกัด : คณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ สวัสดิภาพ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ (ดูตามเอกสารตรวจสอบ)

1. แบบเสนอเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับที่ 1 วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565
2. เอกสารโครงการวิจัยฉบับภาษาไทย	ฉบับที่ 1 วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565
3. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565
4. เอกสารแสดงความยินยอมของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565
5. เอกสารแสดงรายละเอียดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	ฉบับที่ 1 วันที่ 7 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565
6. เอกสารอื่น ๆ (ถ้ามี)	ฉบับที่ - วันที่ - เดือน - พ.ศ. -

วันที่รับรอง : วันที่ 8 เดือน เมษายน พ.ศ. 2565

วันที่หมดอายุ : วันที่ 8 เดือน เมษายน พ.ศ. 2566

ลงนาม

(นายเจนวิทย์ นวลแสง)

ประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ชุดที่ 2 (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสุพิศ เสียงก้อน
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
หน่วยงาน	สาขาวิชานิตยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ประวัติการศึกษา	สศ.ม.(สถาปัตยกรรมภายใน) พ.ศ.2544 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
	สศ.บ.(ศิลปอุตสาหกรรม) พ.ศ.2534 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผลงานวิชาการ

งานวิจัย

สุพิศ เสียงก้อน. การวิจัยเพื่อออกแบบต้นแบบบรรจุภัณฑ์ขายปลีกอาหารทะเลแห้ง ประเภทของขบเคี้ยว ให้กับชุมชนหนองมน จังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา,2557

จักรกริศน์ บัวแก้ว,สุพิศ เสียงก้อน. การศึกษาสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองอ่างหิน-บ้านปึก จังหวัดชลบุรี. มหาวิทยาลัยบูรพา,2547

บทความวิจัย

สุพิศ เสียงก้อน. การออกแบบต้นแบบบรรจุภัณฑ์ขายปลีกอาหารทะเลแห้งประเภทของขบเคี้ยวให้กับชุมชนหนองมน จังหวัดชลบุรี. ศิลปกรรมบูรพา. 17(2).

บทความวิชาการ

สุพิศ เสียงก้อง. (2564). การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้สูงอายุ. ศิลปกรรมบูรพา. 24(1), 131-142.

สุพิศ เสียงก้อง. (2562). ห่อด้วยใจให้ด้วยรัก จากบรรจุภัณฑ์ญี่ปุ่น. ศิลปกรรมบูรพา. 22(2), 11-25.

สุพิศ เสียงก้อง. (2562). ชีวิตที่สองของบรรจุภัณฑ์. ศิลปกรรมบูรพา, 22(1), 66-84.

สุพิศ เสียงก้อง. (2561). เยี่ยมยาม...เบิ่งหีบห่อลาว. ศิลปกรรมบูรพา, 21(1-2), 49-68.

สุพิศ เสียงก้อง. (2560). หีบห่อข้าวต้มขนมลูกโยน...ความเหมือนและต่างทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต.

ศิลปกรรมบูรพา, 20(1), 35-49.

สุพิศ เสียงก้อง, (2558). หัวใจสีเขียว สร้างโลกสีเขียว ด้วยบรรจุภัณฑ์สีเขียว. ศิลปกรรมบูรพา,

18(1), 37-49.

สุพิศ เสียงก้อง, (2547). บรรจุภัณฑ์ไม้ไผ่. ศิลปกรรมบูรพา, 6 (2), 34-39.

เอกสารและตำรา

สุพิศ เสียงก้อง. เขียนแบบเพื่อการออกแบบ (616111). ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

บูรพา,2547

สุพิศ เสียงก้อง. เขียนแบบเพื่อการออกแบบ(607112). ชลบุรี : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

บูรพา,2556

รางวัล

นักวิจัยดีเด่นรุ่นกลาง กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้มีผลงานจดทะเบียนสิทธิบัตรและ

อนุสิทธิบัตร จำนวนสูงสุด ประจำปี 2563